

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

POP ART DÖNEMİNİN İNCELENMESİ ve POP ART DÖNEMİNİN
GÜNÜMÜZ MOBİLYA TASARIMLARINA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
İç Mimar HÜLYA YAVUZ

İç Mimarlık Ana Sanat /Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. ATILLA SÖĞÜT

Haziran-2007
İSTANBUL

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

POP ART DÖNEMİNİN İNCELENMESİ ve POP ART DÖNEMİNİN
GÜNÜMÜZ MOBİLYA TASARIMLARINA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
İç Mimar HÜLYA YAVUZ

İç Mimarlık Ana Sanat /Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. ATILLA SÖĞÜT

Haziran-2007
İSTANBUL

ÖNSÖZ

Yüksek lisans çalışmam esnasında desteğini esirgemeyen, öncelikle bölüm başkanımız Prof. Dr. Nuri Doğan'a, danışmanım Yrd. Doç. Dr. Atilla Söğüt'e, araştırmamda beni yönlendirerek yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Emre Kavut'a, her zaman yanımda oldukları için babam Orhan Yavuz, annem Seviç Yavuz, ablam Berna Yavuz'a ve burada ismini sayamadığım tüm aileme teşekkürlerimi sunarım.

POP ART DÖNEMİNİN İNCELENMESİ ve POP ART DÖNEMİNİN GÜNÜMÜZ MOBİLYA TASARIMLARINA ETKİLERİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
SUMMARY	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
RESİM LİSTESİ	vii
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırma Yöntemi.....	3
2. MOBİLYA TASARIM ETKENLERİ	4
2.1. Mobilyanın Tanımı	5
2.2. Mobilya Tasarımına Etki Eden Faktörler.....	7
3. MOBİLYA TASARIMININ TARİHİ GELİŞİM SÜRECİ	9
3.1.İlk Çağ Antik Dönem	10
3.2. Mısırdaki Mobilya (MÖ.2700-1075)	10
3.3.Yunan Mobilyaları (M.Ö 450-192)	12
3.4. Roma Mobilyası (M.Ö 500-MS. 450)	13
3.5. Ortaçağ Avrupa Mobilyası	14
3.5.1. Gotik Stili MS 1250- 1550.....	14
3.6. Rönesans Dönemi Mobilyacılığı MS.1500-1600.....	15
3.7. Barok (MS.1600-1720)	17
3.7.1.Rejans Dönemi Mobilya Tasarımı.....	18
3.8. Rokoko Dönemi Mobilya MS .1729-1780)	19
3.9. Yeniçağ (Neo klasik) Mobilya tasarımı(MS.1770-1850)	19
3.10. Yakın çağ Dönemi Mobilya tasarımı (MS.1789-1900)	20
3.11. Modern Dönem Art Nouveau Mobilya tasarımı.....	21
3.12. Modernizm.....	23
3.13. Bauhaus Dönemi Mobilyaları.....	23
3.14. De Stijl ve Konstruktivizm.....	25
3.15. Art Deco Mobilya Tasarımı	26
3.16 1940 ve 1950'li yıllarda mobilya tasarımı.....	28

4. 60'lı-70'li YILLARDA TASARIM, SANAT ETKİNLİKLERİ ve MOBİLYA TASARIMINA ETKİLERİ	29
4.1. Pop Art ve kitle kültürü kavramının tanımlanması ve Oluşum Süreci.....	30
4.1.1.İkinci Dünya Savaşı Sonrası Sanat Eğilimleri.....	31
4.2. Popüler Kültür Kavramının Tanımı.....	34
4.2.1.Popüler Kültürünün Yaygınlaşması.....	34
4.2.2. Popüler Kültürde Sinema.....	35
4.2.3. Popüler Kültürde Müzik.....	36
4.2.4. Popüler Kültürde Eğlence.....	37
4.2.5. Popüler Kültürde Reklam.....	38
4.2.6. Popüler Kültürde Televizyon.....	39
4.3. 1960'lı yıllarda Avrupa ve Amerika'da kültürel yapı.....	41
4.4. Sanatta Pop Art Akımı.....	43
4.5. Pop Sanatın Avrupa ve Amerika Sanatına Etkisi.....	45
4.6. İngiltere'de Pop Sanat ve İngiliz Pop Sanatçıları	46
4.6.1. Peter Blake(1931)	47
4.6.4. Alan Davie.....	48
4.7. A.B.D'de Pop Sanat ve Amerikan Pop Sanatçıları	49
4.7.1. Robert Rauschberg.....	51
4.7.2. Jasper Johns.....	52
4.7.3. Roy Liertenstein.....	52
4.7.4. Andy warhol.....	54
4.7.5. Tom Wesselman.....	57
4.7.6. Claes Oldenburg.....	58
4.8. Diğer Pop Art Dönemi Öne çıkan sanatçıları	60
4.8.1. Eduardo Paolozzi.....	60
4.8.2. David Hockney.....	61
4.8.3. Richard Hamilton	62
4.8.4. Niki de Saint Phalle (1930-2002)	63
5. POP ART DÖNEMİ MOBİLYA TASARIMLARI	65
5.1.Pop Art Dönemi Mobilyalarında Malzeme, Form Ve Renk	67
5.1.1. Pop Art Dönemi Mobilyalarında Malzeme	67
5.1.2. Pop Art Dönemi Mobilyalarında Form	68
5.1.3. Pop Art Dönemi Mobilyalarında Renk	69
5.2.Erken Pop Art Mobilya Tasarım Örnekleri	71
5.2.1. George Nelson Tasarımları (1908-1986)	71
5.2.2. Eero Saarinen Tasarımları	73
5.2.3. Eero Aarnio Tasarımları	74
5.2.4. Charles&Ray Eames Tasarımları	79
5.3.Pop Art Dönemi Öne Çıkan Mobilya Tasarımcıları.....	84
5.3.1. Sergio Mazza Tasarımları	84
5.3.2. Pierre Paulin Tasarımları	84
5.3.3.:Mario Bellini Tasarımları	88

5.3.4. Wendell Castle Tasarımları	88
5.3.5. Verner Panton Tasarımları	90
5.3.6. Luigi Colani Tasarımları	95
5.3.7. Joe Colombo Tasarımları	97
5.3.8. Paolo Lomazzi Tasarımları.....	101
5.4. 60'lı Yıllarda Mobilya Ve Mekan Tasarımı	103
5.4.1. 1960'lı Yıllar Mobilya Örnekleri	113
5.5. 70'li Yıllarda Mobilya Ve Mekan Tasarımı	128
5.5.1.1970'lı Yıllar Mobilya Örnekleri	136
5.6. Pop Art Mekan Ve Mobilya Anlayışının Günümüze Etkileri	140
5.6.1. 80'li Yıllarda Mobilya Ve Mekan Tasarımı	140
5.6.2 90'lı Yıllarda Mobilya Ve Mekan Tasarımı	143
5.6.3 21. yüzyıl Tasarımları ve Pop Art'ın Günümüze Etkileri.....	144
6. SONUÇ	153
KAYNAKLAR.....	157
ÖZGEÇMİŞ.....	161

ÖZET

1945 ve 50'li yıllarda yeni malzeme ve yapım teknikleri endüstrileşmeyle birlikte gelişmiştir. 1960'lardan sonra kitlelerin vazgeçilmez bir parçası haline gelen sinema, müzik, televizyon ve reklam da önemli gelişmeler yaşanmıştır.

1960'lı ve 70'li yıllarda tüketimin artmasıyla mobilyada da artan talebi karşılamak için teknolojiden yararlanılarak ucuz malzeme kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde ekonomik ürünlere yönelme gereksinimi duyulmuştur. Canlı renklerden oluşan, oyuncaksı ve organik bir üsluba yönelmişlerdir. Bu yıllarda özgürlük hareketlerinin etkisi sanata ve tasarıma yansımıştır. Gençlere yönelik ekonomik mobilyalar tasarlanmıştır. 1960'lı yıllarda petrolün düşük fiyatlı olmasından dolayı polietilen ve termoplastikler sıkça kullanılmıştır.

Modernizmin yalın üslubunun Amerikan halkı tarafından benimsenmemesinden dolayı Pop kültürün tarzı kolayca ilerlemiştir. Aynı zamanda dönemin ve özgürlüğün simgesi olarak görülen parlak kırmızı ve turuncu renkler kullanılmasına rağmen modernizmden çok uzaklaşmadan sade ve işlevsel tasarımlar yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, giriş ve çalışmanın amacı, ikinci bölümde mobilya tasarımını etkileyen faktörler, üçüncü bölümde mobilya tasarımının tarihi gelişimi, dördüncü bölümde popüler kitle kültürünün ve Pop Art'ın tanımı, Pop Art'ın Amerika ve Avrupa sanatına etkileri, beşinci bölümde ise Pop art dönemi mobilya tasarımcıları, 60 ve 70'li yıllarda mekan tasarımları ve Pop artın günümüze olan etkileri yer almaktadır.

SUMMARY

In late 1940s and 1950s, new materials and manufacturing techniques are introduced by the help of industrialization. After 1960s, significant developments have been established in cinema, music, television and advertising; which are considered as inevitable elements of contemporary mass culture.

The overgrowing rates of consumption in 1960s and 1970s initiated the usage of cheaper materials with higher technology. In this period, the general tendency of consumption was directed towards more economical products.

An organic visual style with vivid colors and toy-like forms was visible in this period. In those years, especially youthful customers were demanding cheaper and more innovative furniture. For this purpose, Polyethylene and Thermoplastics were widely used in 1960s' design works, mainly with the help of decreasing oil prices.

Unlike the unappreciated simplicity of modernism, the style of Pop culture had easily integrated into America. On the other hand, simplistic and functional products were also designed in a modernist style, although the usages of warm and vivid colors were highly appreciated as signs of freedom at that era.

In the first chapter of this thesis, an introduction to the study and the aim of the study will be explained. In the second chapter, the important factors that affect the design process of furniture will be outlined. In the third chapter, historical progression of furniture design will be examined. Consequently, in the fourth chapter, definitions of mass culture and Pop Art will be described and the affects of Pop Art to American and European art will be investigated. Finally, the fifth chapter will focus on the furniture designers of Pop Art period, interior design in 1960s and 1970s, and the affects of Pop Art to contemporary design.

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1.:Oturma Mobilyasında Yükseklik Ve Derinlik Orantısı	8
Mesleki Teknik Öğretim,Kasım 1961	
Şekil 3.1.: Mısır Oturma Elemanı	10
Şekil 3.2.: Abanoz ağacından mısır oturma elemanı.....	11
http://www.furniturestyles.net/ancient/egyptian	
Şekil 3.3.:Yunan Oturma Elemanları.....	12

RESİM LİSTESİ

	Sayfa No
Resim 3.1.: Yunan Dönemi Vazo.....	12
http://www.furniturestyles.net/ancient/greek	
Resim 3.2.: Rönesans Dönemi İç Mekan.....	16
Resim 3.3.: Varqueno Mobilya.....	16
http://www.Newel.Com/Preview_Renaissance	
Resim 3.4.: XV.Louis Dönemi Depolama Elemanı.....	18
www.faccents.com	
Resim 3.5.: Thonet Mobilya.....	21
Resim 3.6.: Art Nouveau Depolama Elemanı	22
Resim 3.7.: Art Nouveau Dönemi Binalarından Görünüm.	22
Resim 3.9.: Walter Gropius Tarafından Tasarlanmış Oturma Elemanı.	24
Resim 3.10.: Mies Van Der Rohe Tarafından Tasarlanmış Oturma Elemanı.....	24
Resim 3.11.: Le Corbusier'nin Tasarladığı Şezlong.	25
Resim 3.12.: Transat Sandalye.....	28
Resim 4.1: Duchamp, "Bicycle" (1913)	33
www.georgetown.edu/faculty/irvinem/	
Resim 4.2.: willam Roberts Resim Çalışması	33
www.spartacus.schoolnet.co.uk/gasrobe.jpg	
Resim 4.3.: Carnation Diyet Kahvaltı Reklamı,	35
All American Ads 70s	
Resim 4.4."Panasonic" Radyo Reklamı.....	38
70s All American Ads	
Resim 4.5.Telefon Reklamı.,1970.....	39
All American Ads 70s	
Resim 4.6.:Televizyon Reklamı.....	40
70's All American Ads	
Resim 4.7Bridget Riley Tasarımı Katarakt III Adlı Çalışma,1967,Londra.....	44
Resim 4.8.Beatles- Andy Warhol Çalışması.....	45

Resim 4.9. “I Love You” İsimli Çalışması, Peter Blake Tasarımı.	48
Resim 4.10. 1971 Litografi Alan Davie Çalışması.....	48
Resim 4.11. Robert Rauschenberg’in Retroactive I Adlı Çalışması.....	51
www.art.com/asp/sp-asp/_/Pd--10285729/retroactive_I .	
Resim 4.12. Flags(Bayraklar), Jasper Johns, 1958.....	52
Resim 4.13. Roy Lichtenstein Çalışması.	53
Resim 4.14. “Modern Room” Lichtenstein Çalışması.....	54
Resim 4.15.:Marilyn Monroe Portresi.....	55
http://www.saunalahti.fi/Immopek/warhol/Marilyn.Gif	
Resim 4.16. warhol’un Bir Otoportre Serisi 1967.....	56
Resim 4.17. warhol Brillo Kutuları 1969.....	56
//www.georgetown.edu/faculty/irvinem/	
Resim 4.18. Karışık Malzemeyle Yapılmış Çalışma ,Tom wesselmann.....	57
Resim 4.19. Tom wesselmann Çalışması.....	57
Resim 4.20. Tom wesselmann Çalışması.....	57
Resim 4.21. Dev Hamburger,1962.....	58
Boyanmış ve İçi Köpük Doldurulmuş Yelken Bezinden Heykel Çalışması, The Art Book, Tashen	
Resim 4.22. Oldenburg ‘Un Kiraz Ve Kaşık Çalışması.....	58
Resim 4.23. Paolozzi., Heykel Çalışması	60
Resim 4.24. Sör Eduardo Paolozzi Kolaj Çalışması.,1947.....	61
Resim 4.25. Havuz Ve İki Figür , David Hockney.....	61
Resim 4.26. Richard Hamilton, “Günümüzün Evlerini Böylesine Farklı Ve Çekici Kılan Nedir?”1956.....	62
Sanat Kitabı , Sf:206	
Resim 4.27. Niki De Saint Phalle Renkli Heykel Çalışmaları.....	63
Resim 4.28. Niki De Saint Phalle Renkli Heykel Çalışması.....	63
Resim 5.1. Joe Colombo Tasarımı “Multichair’, Modüler Oturma Elemanı Tasarımı, 1969.....	68
Resim 5.2. Verner Panton Tasarımı Oturma Elemanı Ve İç Mekan Tasarımı.....	70
Resim 5.3. MAA Sandalye 1958, Fiberglas Kalıp Arkalık Ve Oturma Bölümü, Bağlantı Yeri ve Boru Ayaklar Çelik Tabanlı Sandalye Tasarımı.....	71

Resim 5.4 Kangaroo Sandalye 1956	71
Resim 5.5. “Marshmallow” Oturma Elemanı,1956.....	72
Resim 5.6. “Coconut” 1955, George Nelson.....	72
Resim 5.7. Knoll International'ın Ürettiği "Tulip" Sandalye, Tasarımcının En Ünlü Çalışmalarından.1956.....	73
Resim 5.8. “Tulip” Sandalyenin Mekan İçinde Kullanımına Bir Örnek.	73
Resim 5.9. "TWA Terminali" Saarinen Tasarımı.....	74
Resim 5.10. 1956 Yılında Eero Saarinen Tasarımı Servis Elemanı	74
www.steeldomus.com/İmg/B_A_dining_table	
Resim 5.11. Ball Chair 1963Tasarımcı:Eero Aarnio.....	74
Resim 5.12.:Farklı Renklerde Ball Chair Tasarımı,Eero Aarnio ,1963-1965.....	75
www.tweakmedia.com/Evo/Ball-Chair/Ball-Chair.Jpg	
Resim 5.13. Tomato Chair 1971 Yılında Eero Aarnio Tarafından Tasarlanmış Oturma Elemanı.....	75
http://www.Eero-Aarnio.Com/25/Objects/Tomato_Chair .	
Resim 5.14. Tomato Adlı Sandalyenin Dış Mekanda Sergilenimi.....	76
www.Eero-Aarnio.Com/25/Objects/Tomato_Chair .	
Resim 5.15:Bubble Chair 77.....	76
http://www.Connox.De/Media/Adelta/Bubble-Chair.Jpg	
Resim 5.16. Bubble Chair’ın Kullanımı.....	76
Resim 5.17. Eero Aarnio Tasarımı, ”Pastille” Adlı Sandalye.,	77
1967-1968’de Tasarlandı.	
Resim 5.18. Eero Aarnio Tasarımı Oturma Elemanı, 1967.....	77
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Taschen Köln Sf:428	
Resim 5.19. “Bubble Chair” ın Grafik Betimlemesi.....	77
Resim 5.20.:Eero Aarnio Tasarımı, Pony Adlı Kadifeyle Kaplanmış Poliüretan Köpük Şekillerinden Oturma Elemanı.1970.....	78
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Taschen Köln Sf: 531	
Resim 5.21. “Tipi” Adlı Oturma Elemanı . Eero Aarnio Tasarımı.2002.....	78
http://www.Eero-Aarnio.Com/38/Objects/Tipi.Htm	
Resim 5.22. La Chaise Oturma Elemanı ve“Floating Figure” Heykel Çalışması.....	79

Resim 5.23. Eames Tasarımı Model No“670” Koltuk.1956.....	80
Resim 5.24. Charles Eames Tasarımı Depolama Elemanı., 1950.....	80
World Furniture ,1965 , Sf:296	
Resim 5.25.Charles Eames 60 Ve 70’ Lerde Uluslararası Havaalanlarında Kullanılmak Üzere Tasarladığı Oturma Elemanı.	81
Resim 5.26 Charles&Ray Eames Tasarımı Oturma Elemanı,1963.....	81
1000 Chairs, Sf:390	
Resim 5.27. Charles Eames Tasarımı Sandalye.1940.....	82
World Furniture : An İllustrated History / Ed. By: Helena Hayward, 1965 , Sf:296	
Resim 5.28 . Charles Eames Tasarımı 1132, 1133 Nolu Metal Ayaklı Plastik Sandalye Tasarım.....	82
World Furniture : An İllustrated History., 1965 ,Sf:296	
Resim 5.29. Charles &Ray Eames,La Fonda ,1961.....	83
1000 Chairs ,Sf:388	
Resim 5.30. “Toga” Sandalye 1968 Sergio Mazza,Sıkıştırılmış Fiberglas Kalıp Ve Güçlendirilmiş Polyesterden Oturma Elemanı.	84
Resim 5.31. Sergio Mazza Tasarımı “Toga” Sandalye.....	84
http://www.Designaddict.Com/	
Resim 5.32.Tongue İsimli Sandalye Tasarımı,1960.....	85
Resim 5.33. Paulin Tasarımı Oturma Elemanı.....	85
Resim 5.34. Ribbon Sandalye' 1965	86
Resim 5.35.:1968’de Pierre Paulin “ABCD” Oturma Elemanı	86
/www.Designaddict.Com/Exhibitions/Paulin/Paulin2.Html	
Resim 5.36.:’Elysée’ Sandalye 1971.	87
Resim5.37.“N°553”Oturmaelemanı.....	87
http://www.Designaddict.Com/Exhibitions/Paulin/Index.Htm	
Resim 5.38.: Paulin Tasarımı Dinlenme Sandalyesi, Artifort İçin Tasarlanmış	87
Resim 5.39.: Mario Bellini Tasarımı Koltuk .1966	88
Resim 5.40. wendell Castle “Molar” Oturma Elemanı.....	88
Resim 5.41.“Catbird” Oturma Elemanı Wendell Castle Tarafından Tasarlanmış.	89

Resim 5.42. Güçlendirilmiş Fiberglas Ve Kenarları Kauçuktan Yapılmış Oturma Elemanı.1969 .Wendell Castle	89
Resim 5.43. Wendell Castle Tasarımı Aydınlatma Elemanı.....	90
Resim 5.44. Verner Panton Tasarımı Yün Halı	91
Resim 5.45.Panton Tasarımı Farklı Oturma Sistemleri,1963.	91
Resim 5.46.Visiona II Sergisi Bayer İçin Tasarlanmış.....	91
Verner Panton'un Mekan Tasarımı 1970	
Resim 5.47 Panton Tasarımı Oturma Elemanı.,1969.....	92
Resim 5.48.Verner Panton CTP Malzemedden Tasarladığı “Kalp Sandalye”,1960...	93
Resim 5.49. Farklı Renk Seçeneğiyle “Kalp Sandalye”,1960.....	93
Resim 5.50. "Phantom" Oturma Elemanı Tasarımı.....	93
Resim 5.51.1-2-3 Mobilya Sistemleri 1973.....	93
http://80.87.131.158/Design/Verner-Panton .	
Resim 5.52.: Panton Sandalye, 1959-1960.	94
,Verner Panton Tasarımı Oturma Elemanı.....	94
Resim 5.53.:Luigi Colani Tasarımı Uzayı Andıran “Living Space Of Tomorrow”, 1970 Mekan Tasarımı	95
Resim 5.54: Motorsiklet Tasarımı 1974, Luigi Colani.....	95
Resim 5.55. : “Zocker” Oturma Elemanı 1971-1972	95
Polieten Kalıpla Uygulanmış Oturma Elemanı.Luigi Colani	96
Resim 5.56.: Lounge-Oturma Elemanı 196997	
Resim 5.57.: "Zocker" Sandalye Burkhardt-Lübbke İçin Tasarlandı.	96
http://www.Colani.Ch/Frame.Htm	
Resim 5.58 .: Farklı Oturma Pozisyonlarında “Zocker” Oturma Elemanı	97
Resim 5.59. :”Brillo” Sandalye ,1969.....	98
Resim 5.60.:Joe Colombo Tasarımı “Tube” Sandalye 1969-1970	98
Resim 5.61.: Elda Koltuğun 1963'deki Çizim Aşaması	99
http://www.Designboom.Com/History/	
Resim 5.62.: Universale Sandalye'nin Çizimi 1965 Ve Uygulaması,1967., Joe Colombo.	99
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Sf:424	
Resim 5.63.: Oturma Elemanı Tasarımı.....	99

http://www.Joecolombo.Com/İnddes_Index.Htm

Resim 5.64.:Nastro Oturma Elemanı., Joe Colombo Tasarımı -1964.....	100
www.Joecolombo.Com/İnddes_Index.Htm	
Resim 5.65.: Bobby Yemek Servis Arabası ,Joe Colombo Tasarımı,1970.....	100
Resim 5.66.: "Sbalzo" Sandalye Tasarımı 1964	100
Resim 5.67. :” Joe “Oturma Elemanı 1970 Tasarımcı :Paolo Lomazzi.....	101
Resim 5.68.: “Joe” Oturma Elemanının Mekan İçinde Kullanımı	101
Resim 5.69.: Transparan Yeşil PVC Folyo Şişirilmiş Oturma Elemanı,1967, Paolo Lomazzi	102
Resim 5.70.:Şişme Strüktürlü Oturma Elemanı.....	102
Tasarımcı: Lomazzi&Scolarini 1967	
Resim 5.71.:Olivier Mourgue'nin Djinn Dinlenme Sandalyesi Tasarımı	103
Resim 5.72.: Merkezi Yaşama Ünitesi ,	104
Joe Colombo Tasarımı, 1969, Visiona 1 Sergisi	
Resim 5.73. :New York'daki Kasaba Evinin Oturma Bölümü,1963.....	105
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s Sf:31	
Resim 5.74. : St Ives'deki Evin Oturma Bölümü,1963.....	106
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s Sf:44	
Resim 5.75. : St. Ives'deki Evin Banyosu.1962.....	107
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s Sf:45	
Resim 5.76.: Oturma Bölümü Örneği	107
Resim 5.77 :Yemek Odası Örneği.,1961-62 yılında tasarlanmıştır.	108
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:47	
Resim 5.78. : Stokholm'de bir daire oturma bölümü.1962-63.	109
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:56	
Resim 5.79. : Paris'te bir apartman dairesinin oturma bölümü.	110
Tasarımcı:Jean Royere -1963	
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:76	
Resim 5.80.:Paris'te apartman dairesinin oturma ve koridor bölümü.	114
Tasarımcı:Jean Royere -1963	
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:76	

Resim 5.81.Dusseldorf'ta bir evin kütüphane bölümü, Tasarımcı:Paul Schneider.1963-64 yıllarındaki daire örneği.....	112
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:79	
Resim 5.82.1962-63 Evlerinden Oturma Bölümü Görünümü.....	113
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:200	
Resim 5.83.:Peter Murdoch tarafından tasarlanan Polietilen giydirilmiş lamine kağıt oturma elemanı.1963,	114
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Taschen Köln sf :465	
Resim 5.84.:Açık Raf ünitesi.1967-1968.....	115
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:256	
Resim 5.85.: Yuvarlak, dörtlü köşe kombinasyonlu Koltuk tasarımı,1967.....	115
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf:258	
Resim 5.86.: “Genaralen koltuğu”1962-63 yıllarında tasarlanmıştır.....	116
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sf: 218	
Resim 5.87.: Oturma elemanı tasarımı,1960 yılında tasarlanmıştır.	116
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sayfa: 189	
Resim 5.88.: Contourett Roto tasarımı koltuk, 1962-63 yıllarında tasarlanmıştır.	117
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sayfa:219	
Resim 5.89: Jean Oyare Sehpa tasarımı ,1964.....	117
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s sayfa :230	
Resim 5.90.: Oturma elemanı tasarımı,1964.....	118
Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s:230-231	
Resim 5.91.: Jan İnge Hovig tasarımı koltuk,1964.....	118
Resim 5.92.: Arne Jacobsen tasarımı koltuk,1964.....	119
Resim 5.93.: Arne Vocker tasarımı depolama elemanı,1965.....	119
Resim 5.94.: Antome Philipton tarafından tasarlanmış depolama elemanı,1965...	120
Resim 5.95.: Moges Lossen tasarımı tabure,19651.....	120
Resim 5.96.: Geoffrey Harcourt tasarımı koltuk,1965.....	121
Resim 5.97.: Seldson Sandalye,1965.....	121
Resim 5.98.: Angela Mongiorotti tasarımı sandalye,1966.....	121
Resim 5.99.:Çok fonksiyonlu oturma elemanı ,1967.....	122

Resim 5.100.: Çeşitli renklerde Servis elemanı,1968.....	122
Fiell C.& P., 2004 , Decorative Art 60s syf :254	
Resim5.100.: Olivier Mourgue tasarımı Djin chaise longue koltuk, 1965.....	123
Resim 5.101.:”Tomotom” depolama elemanı, 1966,	123
Bernard Holdaway tasarımı	
Resim 5.102.:Superonda” kanepeleri Andrea Branzi tarafından tasarlandı.1966...124	
Resim 5.103 : Helmut Batzner tasarımı sandalye 1964-1966.....	124
Resim 5.104: Marc Held tasarımı”culbuto”sandalye,1967.....	125.
Resim 5.105: Sacco armut oturma elemanı ,1968.....	125
Resim 5.106..: Peter Ghyczy tasarımı “Garden egg” oturma elemanı1968.....	126
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Sf:426	
Resim 5.107. : Kazuhide Takahama tasarımı koltuk 1968.....	126
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., sf:410	
Resim 5.108. Gaetano Pesce Up serisi oturma elemanları,1969.....	127
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Sf:460	
Resim 5.109. : Oliver Marque tasarımı oturma elemanı,	127
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., sf:451	
Resim 5.110. Heykel,sandalye-1969’da Sanatçı Allen Jones tarafından tasarlanmıştır.Londra	127
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs.,	
Resim 5.111.:Mobilya reklam afişi.....	130
Heinmann J., 2001,70s All American Ads,Taschen- 618 wards mongomery depertmanı1970	
Resim 5.112.: Riveria marka tararımı açılır koltuk 1974.....	130
Heinmann J.,2001,70s All American Ads,Taschen,-. 610	
Resim 5.113.:Doğalgaz reklam afişi.....	131
Heinmann J.,2001,70s All American Ads,Taschen,-620.	
Resim 5.114.:Hava yolları şirketinden iç mekan görünümü.....	132
All American Ads American hava yolları 1971-652	
Resim 5.115: Montgomery ward mağazasından görünüm 1970.....	132
Heinmann J.,2001,70s All American Ads, Taschen	

Resim 5.116.: Verner Panton tarafından hazırlanan sergi enstelasyonu.	132
Resim 5.117. “Dress circle” restaurant.	133
Resim 5.118.: Montel Expo’da kağıt hamuru ve kağıt pavyonu,1967.	134
Resim 5.119.: Outskirts,Londrada bir evin çocuk odası1975.	134
Fiell C.& P., 2006. , Decorative Art 70s ., Taschen Köln -181.	
Resim 5.120.:Outskirts deki evin yemek bölümü.	134
Fiell C.& P., 2006. , Decorative Art 70s ., Taschen Köln -180	
Resim 5.121.:Bellevue de bir villa.	134
Fiell C.& P., 2006. , Decorative Art 70s ., Taschen Köln -215	
Resim 5.122.:Floransa ‘da Vasarely kurumunun sergi salonu.	135
Fiell C.& P., 2006. , Decorative Art 70s ., Taschen Köln -342	
Resim 5.123.:yemek odası tasarımı.	136
Fiell C.& P., 2006. , Decorative Art 70s ., Taschen Köln , -451	
Resim 5.124.: Ingo Maurer tasarımı, ”Bulb Opal”,aydınlatma elemanı,1970.	136
Resim 5.125.:Geatano Pesce tasarımı oturma elemanları.	137
Resim 5.126.:Quaderna masa 1970 zanotta firması tarafından tasarlanmış.	137
www.evanizer.com/.../superstudio/quaderna-t.j	
Resim 5.127. : Roberto Sebastian Matta Oturma Elemanı,1970.	138
Fiell C.& P., 2001,Designing The 21 St Century.,Taschen,sf 481.	
Resim 5.128. : Roberto Sebastian Matta ,magritta,1970.	138
Fiell C.& P., 2001,Designing The 21 St Century.,Taschensf:480	
Resim 5.129. : Studio Simon tarafından üretilmiş	138
üst tarafı kumaşla kaplanmış parlak görümlü ,geri dönüşümlü	
boya kutuları şeklinde kutulardan oturma elemanı.1970	
Resim 5.130. : Gruppo Dam tasarımı Libro oturma elemanı,1970.	139
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., -492	
Resim 5.131. : Studio 65 tasarımı “Marilyn” isimli oturma elemanı ,1972.	140
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs- 493	
Resim 5.132. : “Ron Ron” oturma elemanı,Marion Baruch tasarımı,1972.	140
Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., -480	

Resim 5.133.:“Carlton”Depolama Elemanı, Sottsass Tarafından Tasarlanmış,Memphis,1982.....	142
Resim 5.134.:Robert Venturi ,“Art deco” sandalye.,1984	142
Resim 5.135.:Hans Hollein tasarımı Marilyn koltuğu,1984	143
Resim 5.136.:Philippe Starck tasarımı	144
Resim 5.137.:Panton Sandalyenin Çocuk İçin Tasarlanmış Hali.,Vitra	146
http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://	
Resim 5.138.:Space Age Talking Alarm Saati, 2000	148
Resim 5.139.:Ball Chair 1962	148
Resim 5.140.:Karim Rashid Kapsule Chair.,2002	149
Resim 5.141.:Şişme Strüktürlü Oturma Elemanı.,	149
Tasarımcı: Lomazzi&Scolarini, 1967 Fiell C.& P., 2004, Decorative Art 60s - 45	
Resim 5 .142.:Karim Rashid Tasarımı	150
“Mr Know Display” Adlı Depolama Ünitesi, http://www.Karimrashid.Com/	
Resim 5 .143.:Ron Arad Tasarımı ,Victoria Ve Albert Oturma Elemanları,.....	150
Resim 5.144.: Oturma ve Aydınlatma Elemanı Tasarımı, Ross Lovegrove, 2004.....	150
www.Urbanzeitgeist.Com/İmages/Bdlamptwo.Jpg	
Resim 5.145: Ron Arad Tasarımı “MT3” Oturma Elemanı Tasarımı,2005.....	152
Resim 5.146.:Eero Aarnio Tasarımı Oturma Elemanı, 1967	146
Fiell C.& P., 2004, Decorative Art 60s.,Sf:428	
Resim 5.147.: “Eros,” Philippe Starck Sandalyenin Prototipi Kartel Ve Fornasetti İçin 2005 Yılında Tasarlandı	147
Resim 5.148.:Ball Chair , 1962.....	147
Resim 5.149.:Karim Rashid Kapsule Chair., 2002.....	148
Resim 5 .150.:Şişme Strüktürlü Oturma Elemanı.,	148
Tasarımcı: Lomazzi&Scolarini, 1967	
Resim 5 .151.:Karim Rashid tasarımı.....	149
“Mr know display” adlı depolama ünitesi,	

Resim 5 .152.:Ron Arad tasarımı, Victoria ve Albert oturma elemanları, 2000.....	149
Resim5.153: BdLove Lamp oturma ve aydınlatma elemanı tasarımı.....	151
Tasarımcı Ross Lovegrove, 2004	
Resim 5.154: Ron Arad tasarımı “MT3” oturma elemanı tasarımı,2005.....	151
Resim 5.155.:Eero Aarnio tasarımı oturma elemanı, 1967.....	152
Resim 5.156.: “Eros,” Philippe Starck sandalyenin prototipi kartel ve fornasetti için 2005 yılında tasarlandı.....	152

BÖLÜM

Giriş

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Mobilya tarihsel gelişimi içinde yapıların iç düzenini kurmaya yarayan, insanların beğenilerini ortaya koymaya yardımcı olan, sosyal statü belirleyen bir işlevsel araç olmuştur.

Tarih boyunca tasarlanmış olan her sistemde olduğu gibi çevreye ve insan uyum sorunları içeren mobilyanın tasarımı bazen işleve bazen de dekoratif olarak vurgulanmıştır.

Mobilya tasarımında dikkat edilmesi gereken bir çok unsur vardır. İnsan mobilya ilişkisinin en iyi şekilde kurulması için insan boyutlarının incelenmesi gereklidir.

Toplumların yerleşik hayata geçmesi ile kültürel yapının temel göstergelerinden biri olan mobilya, yalnız işlev olarak değil, kültürel yapının temel göstergelerinden biri olarak da karşımıza çıkar.

Mobilya çeşitleri Mısırlılar için ilkel malzemelerle üretilmiş taht, üç ayaklı masalar, taburelerken Romalılar döneminde marangozların çeşitli aletleriyle mermer ve ahşaptan süslü ve ihtişamlı mobilyalar yapılmaya başlanmıştır. Rokoko ve Gotik'te süsleme ve oymaların karmaşık görüntüsünden sonra modern döneme geçilmiştir. Endüstrileşmeyle birlikte sadeleşen formlar görülmeye başlanmıştır. İkinci Dünya savaşı sırasında Avrupa'nın ilerici hareketli öncüleri ABD'ye göç edip bilimsel araştırmalarla yeni yapım yöntemleri geliştirilmiştir. Bundan sonra seri üretime ve modernizmin geometrik formlarından organik formlara geçilmiştir.

İnsanın rahatlığının ön plana çıktığı organik üslup 1960'lı yıllarda üretilmeye başlanıp ucuz malzemeyle dönemin özgürlükçü bakış açısına ve canlı renklerine uyum sağlamıştır.

1960'lı ve 70'li yıllarda etkin olan pop art mobilyanın biçimlenmesinde tarihsel süreç, Pop Art dönemin iç mekan tasarımlarının ve mobilyalarının formları, malzemesinin ve kullanıcı üzerindeki etkisinin incelenmesi gereklidir.

Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma içerik olarak mobilya tasarımının tarihsel gelişiminden başlayarak 1960 ve 70'li yılların tasarımlarını ve bunların örneklerini kapsamaktadır.

Araştırma genel olarak beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde giriş ve araştırmanın kapsamı ele alınmıştır.

İkinci bölümde mobilyanın tanımı ve mobilya tasarımına etki eden faktörler belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde mobilya tasarımının geçmişten 1960'lı yıllara kadar olan dönemleri anlatılmaktadır.

Dördüncü bölümde ikinci dünya savaşı sonrası sanat eğilimleri, Pop Art'ın tanımlanması ve Pop Art dönemi tasarımcılarının incelemesi ve örnekleri yer almaktadır.

Beşinci bölümde ise Pop Art dönemi tasarımlarını içine alan 60 ve 70'li yıllardaki tasarım ve iç mekan örnekleri yer almakta ve Pop sanatın günümüze olan etkileri incelenmektedir.

Araştırmanın yöntemi

Araştırma yöntemi olarak mobilyanın geçmişten günümüze olan uygulamaları , Pop Art'ın günümüzdeki etkilerininin örnekleri ile görsel anlatımı kullanılmıştır. Araştırmada konuya yardımcı olabilecek makalelerden, tezlerden, internet kaynaklarından yerli ve yabancı kitaplardan yararlanılmıştır.

2. BÖLÜM

MOBİLYA TASARIM ETKENLERİ

2. MOBİLYA TASARIM ETKENLERİ

2.1. MOBİLYANIN TANIMI

“Mobilya sözü Latince’de “mobiliz” taşınabilir eşya anlamına gelen sözcükle meydana gelmiş ve iç mekana yerleştirilmiş eşyanın ismi olmuştur.

Mobilya sözü yalnız kolayca taşınabilen koltuk, kanepeler, masalar gibi eşyayı anlamak yanlıştır. Yaşadığımız çağda mobilya sözü ile daha çeşitli eşyayı düşünebiliriz. Tuvalet masaları, çiçeklikler, çalışma masaları gibi yer değiştirebilen formlarda yapılanları olduğu gibi bir yere bağlı sabit olanlarda vardır. Hepsine birden mobilya denmektedir”. (Onur , 2000)

“Bir diğer tanıma göre mobilya; Yapıların iç düzenini kurmak için sonradan yerleştirilen ve çeşitli gereksinimleri karşılayan eşyadır. Mobilya, tespit edilmiş türleri olmakla birlikte, bağımsız ve taşınabilir parçalardır. Görünürdeki kullanım amaçları yemek, yatmak, eşya depolamak vb. yoluyla günlük yaşamı kolaylaştırmaktır.) Bunun yanında tarihsel gelişimi içinde mobilyanın insan yaşamında kentleşmeyle birlikte gelişmiş yapılarda da yer aldığı görülür. Mobilya sosyal konum belirleme, insanların beğenilerini ortaya koymada aracı olmak gibi başka işlevleri de yerine getirir.” (Eczacıbaşı.Sanat Ansiklopedisi, 1998)

İlk insanın oturma, yatma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı mobilya kavramı , çeşitli amaçlarla kullanılmak üzere taş, ahşap, metal , plastik, mermer, cam, deri gibi malzemelerle yapılan eşyadır.

Tasarlanmış her sistemde olduğu gibi mobilya; insana, çevreye uyum sorunları içermelidir. Tarih boyunca ekonomik duruma ve modağa bağlı olarak mobilyaların bazen işlevleri bazen de dekoratif yanı vurgulanmıştır.

Mobilya tasarımları, çeşitli sosyal birimlerin normlarına uygunluk içinde oluşmakta ve bu birim içinde yer alan bireylerin hayat tarzlarıyla bütünleşmektedir. Mobilyaları, işlev bakımından şöyle sınıflandırabiliriz:

- Oturma –dinlenme elemanları
- Yatma elemanları, Depolama –koruma –düzenleme elemanları,

- Hizmet –servis elemanları
- Karmaşık işlevli elemanlar. (Hastane ekipmanları vs.)
- Özellikleri olan elemanlar. (Sakatlar için tasarlanmış elemanlar.)
- Mobilya tanımına girmeyen çevre kurumları (aydınlatma elemanları vb.)

Mobilya tasarlarırken bazı etmenlere dikkat edilmektedir. Bunlar aşağıda sıralandığı gibi gösterilebilir:

- Maliyet; en önemli etkidir. Göreceli bir maliyet söz konusudur.
- İşlev: Bir ürün yalın durağan bir halden son derece kompleks hale gelebilir.
- Malzeme: Seçilen malzemenin biçime uygunluğu ile biçimin kullanılan malzeme ve teknolojiye uyumu söz konusudur.
- İnsana Uyum: Tasarımın, kullanıcının istekleri doğrultusunda yapılması gerekir.
- Özel amaçlar: Farklı mekanlarda istenen şartlara uyum sağlanması istenir. Kısa süreli oturmaya zorlamak için tasarlanmış alçak sırt dama yüzeyli sandalye gibi.
- Sanat akımları ve moda: Modern akım, Art Nouveau ve tasarımları gibi.

“Mobilyalar, mekanlar içinde ,kendi özelliklerine göre sınıflandırılabilirler:

1. Hareketli Mobilyalar
2. Yarı Hareketli Mobilyalar
3. Sabit Mobilyalar

Hareketli mobilyalar: Mekan içinde her bölümde bağımsız olarak yer alırlar. İstenildiği zaman, bulunduğu yerden taşınarak, yeri değiştirilebilir. Kullanıcı modüler bir düzen içinde yer alan bu elemanlara istedikleri doğrultusunda yön verebilmektedir.

Yarı Hareketli Mobilyalar: Bu tanımdaki mobilyalar da ,mekan içinde bağımsız yer alırlar. Ağırlıkları nedeniyle, kolaylıkla yerlerinden kolaylıkla hareket ettirilemezler.

Sabit mobilyalar: Bazı iç mekanlar dış kabuğun bir devamı olarak çözümlenmiştir. Bu da sabit mobilya anlayışı ile gelen çözümlerdir. Bu tip iç mekanlarda insan eylemleri, işlevler, mobilya, mekan birbiriyle etkileşim halindedir ve mekan bütünlüğünü yaratan bu etkileşimlerdir.” (ACAR., 1992)

1.2. Mobilya Tasarımına Etki Eden Faktörler

İnsanın Ölçüleri; C. Alexander, “Formun Bileşkesi Üzerine Notlar” başlıklı doktorasında “bir araç ,üzerinde kontrol kurabildiğimiz çevrenin bir parçasıdır, çevre bu araç üzerinde çeşitli etkilere sahiptir, aracın başarılı olması veya olmaması çevre ile karşılıklı uyuşup uyuşmamasına bağlıdır.” demektedir.

İnsan –araç ilişkisinin yeterince iyi kurulmasında insan boyutlarının incelenmesi büyük önem taşır.

Özellikle insan bedeninin ölçülerini, bireyler, gruplar vb. arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak için araştıran bilim dalına antropometri adı verilmektedir.

İnsana ait iki farklı ölçü bulunmaktadır.Bunlar:

1.Yapısal vücut ölçüleri:

İnsana ait yapısal ölçüler kafa, vücut, kalça gibi organlara ait boyutları içermektedir. Uluslararası farklar, bölgelerarası farklar, meslek grupları arası farklar, yaş farkları, cinsiyet farkları insanların vücut ölçülerinde farklı sonuçlara neden olabilir.

2.İşlevsel vücut ölçüleri:

Çalışma durumunda veya belli işlerin yapılmasıyla ilgili hareketlerinin gerçekleşmesi sırasında alınmış ölçülerdir.

Diz yüksekliği ; yerden dizkapağının orta noktasına kadar olan yüksekliktir.

Özellikle oturan kullanıcının vücudunun bir kısmının mobilyanın altında kalması istendiğinde, sıra masa gibi donatıların altlarının yerden yüksekliğini belirlemede kullanılır.

Bacak boyu; Beden oturma konumunda ve dikken dizin hemen arkasında; baldırın altından yere kadar uzanan uzaklıktır. Bu veri özellikle oturma yüzeyinin yerden yüksekliğini belirlemede öneme sahiptir.

Maksimum vücut genişliği; Kolları da içine alan beden genişliğidir. Bu ölçü ,koridor genişlikleri geçiş açıklıkları, kapı ve giriş genişliklerinin belirlenmesinde kullanılır.

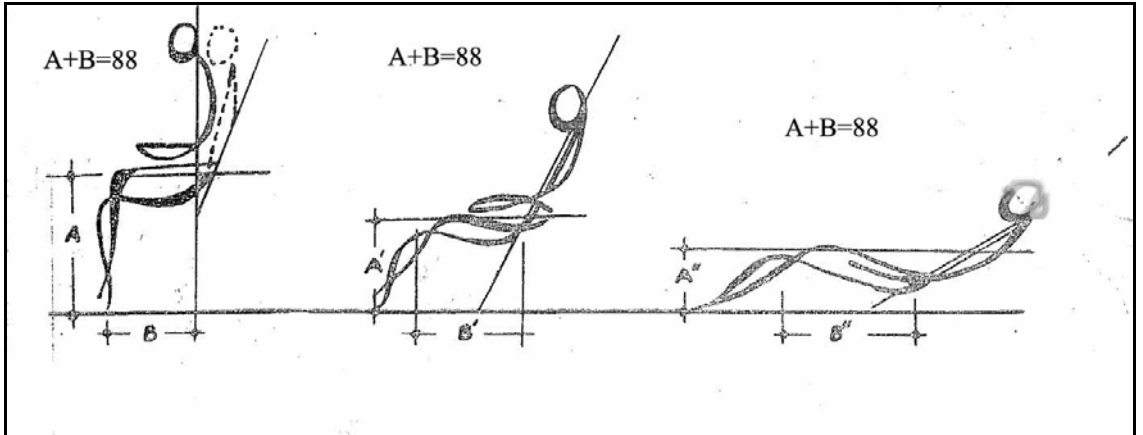
Boy; Ölçülen kişi dik durumda karşıya bakarken alınan yerden baş üstüne olan mesafedir. Bu veriler kapıların minimum yüksekliklerini belirlemede kullanılır. Yerden minimum yükseklikleri belirlemede çok gerekli olan bir ölçüdür.

Baş kurtarma gibi yükseklik ölçülerini belirleyeceği için en üst yükseklikteki değer alınmalıdır. Tasarımcı bir toplumun yüzde yüzünü dikkate almalıdır. (Ökem, 1998)

Ergonomi; maksimum iş güvenliği ve verimlilik sağlamak için, insanları anatomik ve bilişsel özelliklerinin, çalıştıkları çevre ve sistemlerin incelenmesi, bu öğeler arasında maksimum uyumun sağlanmasını kapsayan çalışmaların bütünü olarak tanımlanabilir.

Ergonomi, araç, iş, insan ilişkisinin uyumunu sağlayan, vücut rahatsızlıklarını engelleyen bir disiplindir.

Ergonominin konusu psikoloji ve fizyolojiyi kapsar ve insanın oluşturduğu fiziksel çevrede yaptığı işlerde kullandığı araçları ve performansını etkileyen faktörleri inceler. Ergonomi, tek başına bilimsel bir disiplin değildir, biyolojik bilimlerin, psikolojinin, antropolojinin tıbbın oluşturduğu sentezdir.

Şekil 2.1.: Oturma Mobilyasında Yükseklik Ve Derinlik Orantısı

Şekil 2.1'de insanın dik, eğimli ve yatar durumlardaki ölçülerinin orantısı gösterilmiştir. Eski Yunan sanatında insan vücudunun geometrik orantıları araştırılmış, bu gerçek Leonardo da Vinci'de kesin şeklini almıştır. Normal yapıda bir insan vücudu açılmış kollarıyla bir karenin veya dairenin kenarlarına teğet bulunur. (Resim 2.1)

3. BÖLÜM

MOBİLYA TASARIMININ TARİHİ GELİŞİM SÜRECİ

3. MOBİLYA TASARIMININ TARİHİ GELİŞİM SÜRECİ

3.1.İLK ÇAĞ ANTİK DÖNEM

İlk çağ sanatı MÖ.4000 yıllarında başlamaktadır. Batı Roma imparatorluğunun çöküşü olan MS. 476'ya kadar sürmektedir. Mısır, Mezopotamya, Anadolu, Yunan ve Roma uygarlıklarının eserlerini simgeleyen dönemdir.

3.2. MISIR'DA MOBİLYA TASARIMI (MÖ.2700-1075)

Günümüze kalan ilk mobilya örnekleri Mısır mobilyalarıdır. Bir kitle medeniyeti olarak eski Mısır'da sanat, yüksek sınıf için yapılan sanattır. Mısır'da çok sayıda ahşap mobilya yapılmıştır.

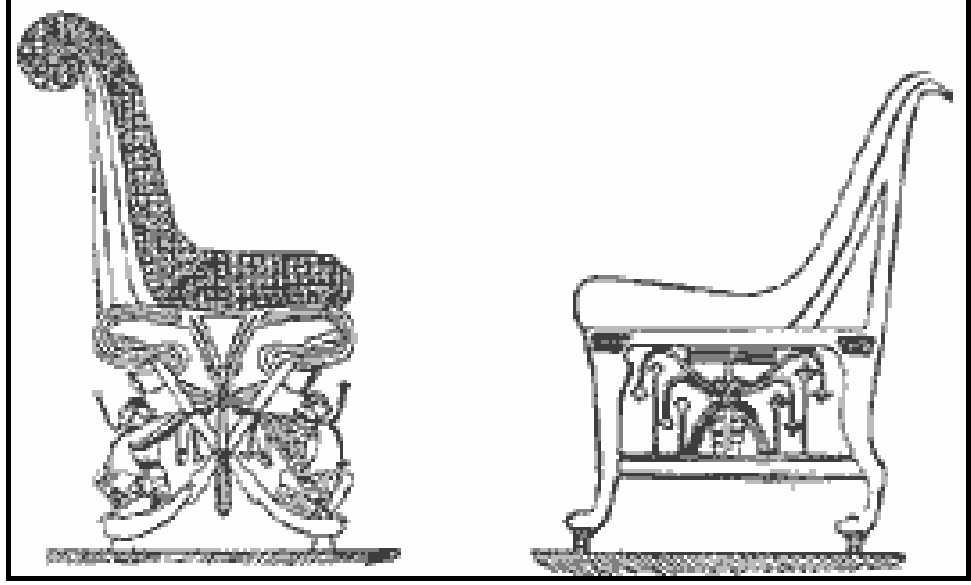
Mısırlı için en önemli mobilya tahttır. Koltuklar, şezlonglar, üç ayaklı masa ve iskemleler, tabureler Mısır mobilyasının bütünü oluşturur. En eski Mısır mobilyasını M.Ö. 2000 yıllarında orta krallık devrinde buluyoruz. Daha sonraları Mısır mobilyasında Yunan etkisi görülmeye başlar.

Şekil 3.1.: Mısır Oturma Elemanı

Teknik, malzeme ve konstrüksiyon olarak Mısır'lı marangozların kullandığı malzemeler ilkeldi. Torna ve rendeyi bilmiyorlardı ve demirden yapılmış testere,

balta, çekiş, ağaç çiviler gibi basit aletler kullanmışlardı. Rendeyi bilmedikleri için ağaç yüzeyini kalından inceye sert cismi sürterek inceltirlerdi.

Şekil 3.2.: Abanoz ağacından mısır oturma elemanı

Form ve süsleme olarak sandalye, taht gibi mobilyaların ayaklarında yırtıcı hayvan stilizelerine rastlarız. Örnek olarak koltuğun ön ayaklarının stilize ederek işlemişlerdir. Şekil 3.2.

İnsan başlarını , hayvan gövdelerini koltuk kolçaklarının ardında kullanmışlardır. Dik ve yatay çizgi ritimleri süsü için papirüs yaprağı kullanmışlardır. Tanrı sembolü olarak güneş kurşunu kullanmışlardır.

3.3. YUNAN MOBİLYALARI (M.Ö 450-192)

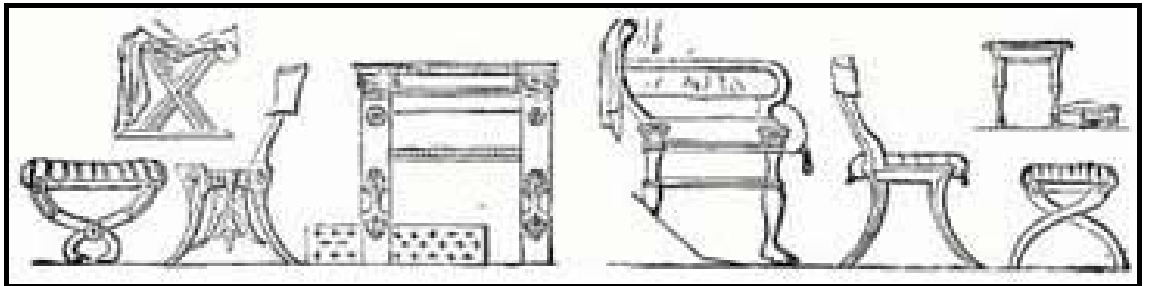
Yunan mobilyacılığı hakkında öğrendiklerimiz kazılardan çıkan taşlar üzerindeki kabartmalardan ve vazolar üzerindeki resimlerdenidir. (Resim 3.1) Mobilyada ahşap malzemenin dışında metal ve bronz kullanmışlardır.

Resim 3.1.:Yunan Dönemi Vazo

Yunanlılar mobilyacılıkta demir ve keskin aletler kullanmışlardır. Rende ve tornayı bilirlerdi. Keser, tahta, çekiş, testere başlıca aletleriydi. Yunan mobilyalarında en çok oturma ve uzanma mobilyaları göze çarpar.

Bunlardan bazıları: Difros :arkalıksız düz ayaklı bir taburedir. Koltuk ve tahtlar, arkası yüksek ve kolçaklı olarak imal edilmiştir. Masalar; Oyma süslü tablaları yuvarlak olup mermerden veya kıymetli ağaçtan yapılmıştır. Ağaçtan yapılanların üzerinde bazen nakışlar işlenmiştir. Mobilyaların ayaklarında hayvan pençeleri işlenmiştir.

Şekil 3.3. Yunan Oturma Elemanları

Oturma elemanlarında arkalığın kullanılması ilk defa konfor fikrinin tasarımlarda görüldüğünü gösterir.

3.4. ROMA MOBİLYASI (M.Ö 500-MS. 450)

Büyük Roma imparatorluğunun ihtişam ve lüksü her çeşit sanatlarda olduğu gibi mobilyacılığında da göze çarpar.

Roma marangozunun aletleri çok çeşitliydi. Ağaç geçme bağlantılarını ve profillerini detaylı olarak işleyebiliyorlardı. Romalı sanatkarlar ahşaba delik açmasını bilir fakat kavalyle bağlantı yapamazdı. Romalılar mobilyalarında ahşap ve bronz kullanmışlardır. Oturma ve uzanma mobilyalarında arkalıkların bir kısmı bronz bir kısmı ahşaptan işlenmiştir. Ayaklarda yine ağaç veya bronz torna sanatı kullanmışlardır. Bunun dışında fildişini, Bizans gümüşünü süsleme malzemesi olarak görüyoruz.

Roma dönemindeki bazı mobilyalar şöyleydi;

Kanepeler; Ahşap kanepeleri yemek odalarında, bronzdan yapılanları yatak odalarında kullanmışlardır. Ahşap kanepeleri oldukça sadeydi. Ayakları genellikle tornada işlenmiştir. Bunlara madeni bileziklerle süsleme yapılmıştır.

Masalar: Bronz ayaklı, tablaları mermer veya ahşaptan ve oldukça süslü yapıldı. Yemek masaları dönemin en pahalı eşyadan sayıldığı için kıymetli ve pahalı ağaçtan yapıldı.

Dolaplarda süsleme kullanılmamıştır bu dönemde. Romalılar da Yunan'lılar gibi elbiselerini dolapta değil sandıkta depolarlardı. Dolapları masif ahşaptan, iki kapaklı yapılmış, içlerine raflar yerleştirilmiştir.

Sandık: Dolaplar gibi sandıklardan da zamanımıza kalan örnek olmadığından fazla bilgi edinilememiş. Roma ailesi şahsi eşyalarını sandıklarda muhafaza eder. Yangın tehlikesine karşı bu sandıkların ahşap iskeletleri demir levhalarla kaplanıp rölyef süslemeler yapılmıştır. Kilitli olarak tasarlanmıştır.

Roma sanatı yunan sanatının bir uzantısı olmuş süsleme biçiminde aynı özellikler görülmüştür.

3.5. ORTAÇAĞ AVRUPA MOBİLYASI

“Avrupa’da Ortaçağlara ait mobilya oldukça azdır. Buna sebep olan tahta malzemenin çürümesi ve Rönesans’a kadar çok fazla mobilyanın yapılmamasını gösterebiliriz. Edebi yapıtlardan ve minyatürlerden anlaşıldığına göre Batı Roma imparatorluğunun yıkılması klasik sanat geleneğini oldukça etkilemiştir. Ancak korunan saray çevrelerinde antik üslup etkisi görülmüştür.

Bu dönemde yaşam güvencesi olmadığı için oldukça az mobilya yapılmıştır. Ortaçağa kadar krallar ve toprak sahipleri göçebedir. Bu dönemde ziyaretçiler kendi yataklarını ve gereksinimlerini gittikleri yerlere taşımaktadır”. (TANSAL,1995)

Dönemin mobilyaları katlanabilir sandalyeler, açılır kapanır yataklar ve sökülebilir masalardır. Sandık Ortaçağın en çok kullanılan mobilyasıdır. Depolama , oturma ve masa görevini de yapar bu dönemde. Oturma elemanı olarak tabure ve bankolar kullanılır,sandalye ise otorite simgesi olduğu için çok az üretilir.

3.5.1. Gotik Stili (MS. 1250- 1550)

Gotik üslubun doğuşu XII.yüzyıl sonu ile XIII.yy. başlarına rastlar. XV.yüzyıla kadar devam eder. Kendinden önce hiçbir sanatın etkisinde olmadan doğan ve kendinden sonra hiçbir sanata etkisi olmayan ayrı bir üsluptur.

Dini inançların etkisiyle Allah’a ulaşmak, yükselmek fikri mimaride, iç mimari de ve mobilyada geniş ölçüde tesirli olmuştur.

Gotik mimari sanat kollarını etkilediği gibi mobilyayı da etkilemiştir. Sivri kemerler ve pencere süslemeleri mobilyaya da uyarlanarak dekoratif olarak kullanılmıştır.

Gotik mobilyada ana form verdikadır. Bu form horizontal form üzerinde dikine bölmeler yaparak elde edilmiştir. Gotik mobilyaların en belirgin konstrüksiyon özelliği dikme konstrüksiyondur. Aletlerin artışı ve teknik imkanların mobilyaların çeşitlenmesine neden olmuştur.

Roma sanatının ağır, kütleli etkisine karşın Gotik’te zarif bir karakter görünür. Zengin bir oymacılık sanatı vardır.

Gotik mobilya çeşitleri:

Sandık: Ortaçağ devamında en çok önem verilen mobilyadır. İçine eşya koymaya ve üzerine oturmaya yarar. Seyahat için olanların üst kapakları şişkince olup üzerleri madeni parçalarla süslenmiştir. Ortaçağda terde oturma adeti yaygındı ve yerlere minderler serilerek oturulurdu. Sonra minderler sandıklara yerleştirilirdi. Sandıkların üstüne süs eşyaları koyarlardı.

Dolapların ön yüzlerinde sütunlar vardır. Kapaklar kabartma oymalarla süslenmiştir. Dolap ve sandıklarda esas, konstrüksiyon dikmesidir. Köşelerdeki bu dikmeler bir sütun gibi işlenmiştir.

Yataklar üstüne cibinlik takılan sütunlu ve kubbeli yüksek mobilyalardır. Taşınabilir olması için sökme takma olarak imal edilmiştir. Yastıklar samanla doldurulmuştur, kuş tüyü 15. yüzyılda kullanılmıştır.

Yüksek arkalıklı ve ahşap oymalı kanepeler yapılmıştır. Kitap okumak için tasarlananlarda kitap koymak için yer düşünülmüştür. Masa çeşitleri; içki masası, duvara dayalı masalar olarak çeşitlenmiştir.

Teknik-Malzeme-Form olarak mobilyada formdan çok işçilik önem kazanmıştır.

XIV.yüzyılın sonlarına doğru Rönesans'ın etkisiyle Gotik gerilemeye başlamıştır.

3.6. Rönesans Dönemi Mobilyacılığı (MS.1500-1600)

Rönesans sanatı XV.yy. başlarında İtalya'da doğmuş ve sonra bütün Avrupa'ya yayılmış ve gelişmiştir. Ancak her ülke Rönesans devrinde kendilerine has özellikler göstermişlerdir. Mobilya örneğini mimariden almaya başlamıştır.

Bu devirde İtalyan mobilyaları kendine özgü formlarıyla diğerlerinden ayrılabilir.

Yatak: Yataklar arkalıklıdır ve Kuzey Avrupa ülkelerindeki gibidir. Odanın bir köşesinde duvarın önünde koltuk, tabure ve alçak masa bulunur duvarda da gömme dolap vardır.

Sandık: Gelin sandıkları altın yaldızlı ve boyalıydı. Bunların çoğu dönemin ünlü ressamı tarafından yapılmış tablolarla süslenirdi. Ahşap olarak ceviz, ince oymacılığa elverişliydi.

Yazı dolabı: Sabit yazı masası olarak ilk defa bu devirde ortaya çıkar. Geleceğin yazıhanesinin ilk adımıdır.

Sandalye: İtalya’da en popüler sandalye şekli çok oymalı ve altın yaldızlı sandalyedir. Arkası ise yarı açılmış yelpaze şekilli olup ahşaptandır.

Masalar: Dikdörtgen şeklinde kalın kolonlarla yere uzanırlar. Masanın ayakları şekilli olup gergilerle birbirine tutturulmuştur.

Fransız Rönesans Mobilyaları: Beyaz mermerler ve kıymetli taşlarla kakmalı mobilyalara rastlanırdı.

Resim 3.2.: Rönesans Dönemi iç mekan

İspanya Rönesans Mobilyaları: İspanya’ya yabancı etkisi çok uzaktan ve erken geldi. İspanya’nın VIII. yy.’da Araplar tarafından istila edilmesiyle her yerinde Arapların tesiri görüldü. Varqueno denilen İspanyol dolabı dönemin belli başlı mobilyalarındandır.

Resim 3.3.: Varqueno mobilya

Bu dolabın üst kısmı ön taraftan açılabilen sandık şeklindedir. Kapağın üstünde demir işçiliği de bulunmaktadır. Bu dolapta şark–Avrupa karışımı işçilik hakimdir. Öne açılan kapakta büyük demir kilit bulunmaktadır. İçinde fildişi kakmalı, parlak renkli çekmeceleri bulunmaktadır. (Can ,1968) (Resim 3.3)

3.7. Barok dönem mobilya tasarımı (MS.1600-1720)

“Barok, Rönesans’ın XVII. yüzyıl aşamasıdır. Mobilya ve mimarinin bu dönemi için geç Rönesans dönemi de denilmektedir. Barok mobilyanın doğum yeri İtalya’dır. Roma, Venedik , Floransa’da varlıklı ailelerin gereksinimleri için heykelsi anlayışla tasarlanmış mobilyalar üretilmiştir. Dönemin odalarının duvar ve tavanları gibi,mobilya yüzeyleri de boş yer bırakmaksızın bezeme öğeleriyle doldurulmuştur. Bu dönemde Çin ve Japon mobilyalarından sökülmüş lake parçalar, ustaca yapılmış girift marketöri desenler, bu mobilyaların yüzeyini doldurur. Dantel gibi ağaç oymalarda ayna çerçevelerinde ve ayaklarında yer alır. Oyma ağaç yüzeler çoğu zaman altın yaldızla kaplanır.

Barok mobilya işçiliğın ve zenginliğin sergilenmesi yanında önceki dönemlere göre insana daha uyumlu ve işlevsel özellikler taşır. İskemle, koltuk ve kanepeler oturan kişinin ayakları yere değecek biçimde alçaltılmıştır.

XIV. Louis'nin ölümünden önce yumuşak kıvrımlara dönüşmeye başlayan yüzeylerle keskin köşeler azalmış ve mobilyalar daha hafif bir görünüm kazanmıştır. Kralın ölümünden sonra ise bu alandaki harcamaların iyice kısıtlanması yüzey süslerinde ekonomiyeye dönülmesine neden olmuştur. Böylece Rokokonun öncüsü Rejans başlamıştır. Barok döneminde süslemelerin konusu çoğunlukla Rönesans'ta olduğu gibi klasik kökenlidir, ancak daha abartılı şekilde işlenmiş, Doğuya özgü öğelere yer verilmiştir. Çin, Japon, Hint motifleri ayrımsız karıştırılmıştır. Fildişi işçiliği, deniz kabukları, renkli mermerler ve değerli taşlar altı boyanarak resimlendirilmiş cam yüzeyler bu mobilyaların yüzeyini doldurur. Oyma ağaç yüzeyler çoğu kez altın yaldızla kaplanır ya da renkli boyanır. Dönemin zengin odalarında som gümüş mobilyalar kullanılmıştır. Dönemin mobilya ayakları çeşitli biçimlerdedir. Barok mobilya insana daha uyumlu ve daha işlevsel özellikler taşır. İskemle ve kanepelerde kolçaklar abartılı şekilde kavisli, arkalık ise yüksek ve biraz arkaya eğilidir. Dönemin mobilyaları iki kademelidir. Küçük çekmece ve gözlerden oluşan üst kısım daha geniş bir başka dolabın üstüne oturtulmuş gibidir.

XVII. yüzyılın ikinci yarısında mobilya strüktüründeki gelişmeler yuvarlatılmış yüzeylerin kullanımına yol açmıştır.” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1998)

3.7.1. Rejans Dönemi Mobilya Tasarımı

“Fransa'da Baroktan Rokokoya geçiş dönemine “rejans” denilir. XIV .Louis döneminin ağır, anıtsal stilinin yerini XV. Louis döneminin akıcı eğrilerinden oluşan hafif ve zarif bir stil alır. Eğrilerden oluşan bir tasarım başlar. Mobilyaların bacakları kıvrılır. Bu kıvrımlı ve stilize edilmiş hayvan bacağı şeklindeki bacaklara “Cabriole” adı verilir. Bu bacaklar genellikle keçi tırnağıyla son bulur.” (TANSAL ,1995)

3.8. Rokoko Dönemi Mobilya MS .1729-1780)

Barok ile Rokoko stili arasında “Rejans stili” geçiş dönemini oluşturur. Rokoko üslubu ilk kez Fransa’da XV.Louis döneminde benimsenmiştir. Karışık çizgiler, kabartmalı yüzeyler, derin oymalar canlı ve kontrast renkler kullanılmıştır.

Resim 3.4.: XV.Louis Dönemi depolama elemanı

Depolama elemanında da süslemeler kapaklarda görülür. Bu süslemeler dengeli olarak uygulanmıştır. (Resim 3.4.)

XV. Louis stili, özellikle günümüzde koltuk ve sandalye olarak beğenilir ve uygulanır. Ölçü, biçim ve süsleme olarak dengeli ve uyumludur. Rokoko stili mobilyada kabartmalar, oymalar simetriktir. Günümüz mobilyasında Barok ve Rokoko stillerinin abartılı biçimlerinin uygulanması ekonomik olarak zor olduğundan bu stillerin sadeleşmiş halleri “klasik mobilya” olarak adlandırılır.XVIII. yüzyılın sonlarında, ekonomik nedenlerden dolayı daha sade biçimler aranmaya başlanmıştır. Fransa ve İngiltere’de Neo-klasizm olarak adlandırılan yeni bir çağa ait stiller gelişme göstermiştir.

3.9. Yeniçağ (Neo klasik) Mobilya tasarımı (MS.1770-1850)

“XVIII.yüzyılın ikinci yarısında gelişmiştir. Üslup 1770’den sonra olgunlaşmıştır. XVI. Louis dönemi Paris mobilya yapımının doruk yıllarıdır. Bu dönemin en tipik özelliği düz, ince ve aşağı doğru daralan ayaklardır. Bunlar kare ya da daire

kesitlidir. Mobilya gövdesiyle ayağın birleştiği yerde küp biçiminde bağlantı kısmı bulunur.

İskemle ve koltuklar boyutları açısından Rokoko'daki gibi hafiftir. Arkalık ve oturma yüzeyi dörtgen yada ovaldır.” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. ,1998)

Fransız devrimiyle yeni klasikçilik kesintiye uğramıştır. Mobilya işçileri ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Mobilyada burjuvazinin zevki belirleyici olmaya başlamıştır. Yeniçağda Barok ve Rokoko'nun gösterişliliğine tepki olarak Fransa'da Empire (Ampir), Direktuvar, İngiltere'de Queen Anne, Almanya'da Biedemeier gibi stiller görülmüştür.

Direktuvar stili; Fransız devrimiyle Ampir arasındaki dönemde burjuvazinin zevkiyle biçimlenen döneme denilir. Endüstrileşmenin getirdiği toplumsal değişimle gelişen yeni orta sınıf mobilyasına olan talebi fazlasıyla arttırmış ve endüstri yöntemleri hızlanmıştır. Bu dönemde yalınlık ve ekonomi geçerli olmuştur. İskemle ve masalarda oymasız torna işçiliği kullanılmıştır. Dolaplar yalın ve küt görümlü mobilyalardır.

Ampir mobilyanın en gözde malzemesi maun ağacıdır. Yunan mitolojisinden figür ve sahneler, sarı metalden yaprak çelenkleri gibi desenler kullanılmıştır .Yeni Klasikçilik , Mısır ve Yunan dönemine ait öğelere geniş yer verilmiştir.

İngiltere'de Ampir'i anımsatan ancak daha gösterişli mobilya ve mimarlık üslubu “regence” adıyla anılır. Başlangıçta yalın mobilyalar yapılırken daha sonraları gösterişli mobilyalara geçilmiştir. Bu mobilyalar kıvrımlı , karmaşık ve heykelsidir. Maun ağacı, siyah abanoz ve altın yıldız sıkça kullanılmıştır. Döşemelik olarak düz, çizgili veya armalı ipek kumaşlar kullanılmıştır. Thomas Hope gibi önemli tasarımcıları vardır.

Almanya'da ise Ampir dönem Biedermeier olarak tanınır. Rahat, kullanışlı ve sade tasarımlar yapılmıştır. Malzemede maun ve meyve ağaçları kullanılır. 19.yy mobilya tasarımında yalınlığa atılan ilk adımdır.

3.10. Yakın çağ Dönemi Mobilya tasarımı (MS.1789-1900)

XIX.yüzyılda teknolojinin gelişmesiyle mobilya üretiminde yeniliklere neden olmuştur. En önemli yeniliği eskiden tahta kullanılan yerlerde madenin

kullanılmasıydı. Tamamen dökme demir 1840'larda yaygınlaşmış en çok da İngiltere'deki metal ve maden üretim merkezlerinde üretilmiştir. Dönemin başka yeniliği de laminasyon tekniğinin bulunmasıydı. Buharlı ısıtma ile tabakalaştırılan pelesenk ağacından , kalıp yoluyla XV.Louis mobilyasının preslenmiş hali üretildi. 1845'de ahşap oyma makinesi icat edildi. Bu makineyle aynı süsleme parçaları aynı anda kesilip çıkartılabildi XIX. yüzyılın en uzun ömürlü mobilyası Thonet adındaki bükülmüş mobilyaydı.

Resim 3.5.: Thonet Mobilya

Yüzyılın ikinci yarısında Amerikan pazarının açılması ve sömürge ülkelerin gelişmesi sağlam, hafif mobilya için büyük bir pazar oluşturdu."Thonet" mobilya Neo-Rokokoyu anımsatır . Göze hoş gelmesi ve sağlam olması nedeniyle günümüze kadar gelmiştir. (Resim 3.5.)

3.11. Modern Dönem Art Nouveau Mobilya tasarımı

Modern şimdiki zamana, içinde bulunulan çağa ilişkin demektir. XIX yüzyılın başında kullanım amacına uygun basit mobilya yapma akımı başlamıştır. Fransa'da Art Nouveau adıyla bilinen modern dönemde bitkilerin stilize edilmesi ve mobilyada uygulanması görülür.

19.yy tasarımının özelliği önceki dönemlerin stillerinin yinelenmesi ve aşırı süslü olmasıydı. Bu dönemi eleştiren aydınlar endüstrileşme ve makineleşme yollarını aramaktaydı.

XIX. yüzyılın ikinci yarısında buhar makinesinin bulunuşu, elektrik motorunun icadı makine endüstrisinde büyük aşama olmuş, bu durum mobilya endüstrisine de yansımıştır.

Zengin sınıfın oluşması ile talep artmış, makineleşme ile kitle üretimi ortaya çıkmıştır. Ürünlerin kalitesine önem verilmemiş, kalıptan çıkan süslemeler rasgele kullanılmıştır. Buna ilk tepki William Morris'ten gelmiştir.

“Morris’in öncülüğünü yaptığı bu hareket bir sanat yapıtının parçalarının uyum içinde olması gerektiğini savunarak, süslemenin tasarım üzerine sonradan rasgele oturtulmaması gerektiğini ve onun doğal bir uzantısı olması gerektiğini savunuyordu.” (Söğüt.,2004)

Arts and Crafts hareketi sanat-zanaat ayrımını kaldırmayı ve endüstrileşmeye karşı el emeğinin önemini savunmuştur. Modern sanatın başlangıcı olarak sayılabilir. Eklektisizme karşı çıkarak özgün tasarım arayışı içindedir. Endüstri çağında sanatsal yaratmada toplumsal sorumluluk anlayışını ortaya atmıştır. Bundan dolayı Bauhaus'u etkilemiştir.

Modern sözcüğü, şimdiki zamana, içinde bulunulan çağa ilişkin demektir. XIX. yüzyılın başında basit, kullanım amacına uygun mobilya imal edilmeye başlanmıştır. Fransa'da Art Nouveau , İngiltere'de ise Modern Stil adını almıştır.

Resim 3.6.: Art Nouveau depolama elemanı

Resim 3.7.: Art Nouveau dönemi binalarından görünüm.

Art Nouveau üslubun en belirgin özellikleri dalgalı kıvrım formlar, kuğular, tavus kuşları, fantastik figürler, çeşitli egzotik bitkiler, kadın figürleri, stilize bitki motifleri özgün dekoratif özellikleri olarak kabul edilir. 18. yüzyıl Rokoko üslubunu anımsatan asimetrik floral desenleri olan Art Nouveau üslubu 1900 Paris sergisi ile

tanınır. Resimdeki depolama elemanında dalgalı formları kulplarda ve organik hatlar görebiliyoruz. (Resim 3.6)

Bu dönemde üretilen mobilyalar zengin sanat alıcılarına veya günlük kullanım ihtiyacını karşılamak isteyen orta sınıfa hitap eder.

Tasarımcının görevi her iki tabakanın da zevkine hitap eden tasarımları gerçekleştirmektir. Bu dönemin getirdiği bir yenilik de mobilyanın mekana bütünlük sağlamasıdır. Mobilyanın iskeleti ve döşemesi uyumlu olduğu kadar çevresindeki duvar ve aydınlatma elemanı ile de uyumlu olmasına özen gösterilmiştir. Art Nouveau'nun son dönemlerinde grubun başında bulunan Charles Rennie Mackintosh ince zarif yatay ve dikey hatlardan kurulu formlar kullandı. Mackintosh'un 1897 yılında tasarladığı sandalyeleri sade süsleme öğeleriyle Art Nouveau'nun son dönem örneklerini gösterirler.

3.13. Modernizm

20. yüzyılın başında mobilya tasarımında gelişen yalınlaşma ile birçok tasarımcı yapıtlarında düz çizgiler kullanmaya başladı. İnsan vücuduna uyum gözetilmiştir tasarımlarda. I.Dünya savaşının ardından bu alandaki çalışmalar Hollanda'da De Stijl, Almanya'da Bauhaus okulunda görülmüştür. I.Dünya savaşının deneyimleri ile teknoloji ve endüstrinin herkesin eşit biçimde yararlanabileceği ortam hazırlama gerektiğine inandırmıştı.

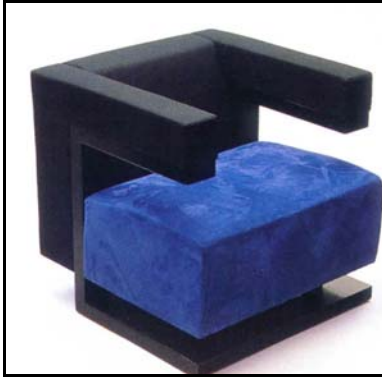
3.15. .Bauhaus Dönemi Mobilyaları

De Stijl grubunun yeni toplumsal amaçlı estetik görüşü Bauhaus tarafından çağın sosyo-ekonomik, teknik ve endüstri sorunları açısından ele alınarak pratiğe uygulanmıştır.

1919'da mimar Walter Gropius tarafından Weimar'da kurulan Bauhaus okulu, 1920'lerde Almanya'da modern tasarımın merkezi haline geldi. O dönem Avrupa'sının bazı sosyalist akımları yansıtan okulun felsefesi sanatı ve tasarımı günlük yaşamın içine katmaktı. Gropius sanatçıların ve mimarların birer zanaatçı olduğunu, dolayısıyla ürettiklerinin pratik tasarımlar olması gerektiğini savunuyordu.

Bauhaus'ta aralarında ressam, mimar, heykeltıraş ve tasarımcılar bulunan öğrenciler Rönesans zanaatçıları ve sanatçıları gibi çalışıyordu. Belirgin üslubu ise sade, geometrik ve inceydi. Gropius'un isteği kuramla uygulamayı birleştirip, uygulama ağırlıklı bir sanat eğitimi geliştirmektir. Sanatsal yaratılarda makinelerden yararlanmayı benimsemiş ve endüstrinin olanaklarını kullanarak endüstriyel üretim koşullarına uygun bir sanat eğitimi vermiştir. Bauhaus böylece ilk gerçek endüstri tasarımı okulu olmuştur.

Bauhaus, De Stijl'e göre fonksiyonla daha çok ilgilenmiştir. De Stijl üyelerinin estetik açıdan ileri sürdükleri yalınlığı Bauhaus üyeleri endüstri üretimine yatkınlıklarına göre değerlendirmiştir. Biçimlerinin özellikleri :rasyonel ,geometrik ve soyut olarak özetlenebilir. Bu dönem mobilyalarında, yalınlık, malzemenin karakterine uygun biçimlendirme ve işlevselliği etki eden faktörlerdendir. (ONUR., 2000)

Resim 3.9.: Walter Gropius Tarafından Tasarlanmış Oturma Elemanı.

Resim 3.10.: Mies Van Der Rohe Tarafından Tasarlanmış Oturma Elemanı.

Bu oturma elemanında da rasyonel form kullanılmış ve geometrik biçimlerden yola çıkılarak sade bir tasarım yapılmıştır. (Resim 3.9)

Resim 3.11.: Le Corbusier'nin Tasarladığı Şezlong.

Mies Van Der Rohe'nin 1929 Barselona dünya sergisi için tasarladığı çapraz ayaklı iskemle dikkati çeker (Resim 3.10) Mies'in Barselona iskemlesinde yumuşak bir eğimle çaprazlanarak yere oturan iskemlenin üstü ve arkılığı da metal çerçeveye gerilen esnek kolonların üstüne yerleştirilmiş deri döşemeli şiltelerden oluşur.

Le Corbusier'nin koltuk ve şezlong tasarımları Bauhaus'daki çalışmalarla uyumlu beraberlik içindedirler. Le Corbusier'in tasarladığı hafif koltuk ve Breuer'in Vassily koltuğu en çok tanınanlardır. Le Corbusier Bauhaus dışında kalmıştır, ancak hem teorik hem de pratik anlamda desteklemiştir. Bauhaus'un sade, kübik biçimlerini paylaşmıştır ancak renk olarak kendi tercihlerini kullanmıştır. (Resim 3.11)

Walte Groipus mimarlık ve kent planlamaları çalışmalarının yanında endüstri tasarımı, seri üretilen mobilyalar da tasarlamıştır.

Bauhause okulu 1933'de komünist aydınların merkezi olduğu gerekçesiyle Naziler tarafından kapatılmış, ancak idealleri Almanya'yı terk edip çeşitli ülkelere göç eden üyelerince öğretilmeye devam etmiştir.

II.Dünya savaşıdan sonra bu dönemin bazı mobilyaları tekrar üretilmiştir. Bu mobilyalar günümüzde sıkça kullanılmaya başlanmıştır. II. Dünya savaşıdan sonra 20. yy'ın ilerici hareketlerinin Avrupalı öncüleri ABD'ye göç etmiştir.

"1945-50 arasında yeni malzeme ve yapım teknikleri geliştirilmiş, az ve ucuz malzemeden tasarımlar yapılmıştır. Ayrıca modernizmin geometrik biçimlerinden organik üslup geliştirilmiştir. Dönemin öncü tasarımcıları Eliel Saarinen, Charles Eames , Eero Saarinen gibi tasarımcılardır." . (Edirne, 2004)

3.14. De Stijl ve Konstrüktivizm Hareketi

“Bauhaus ekolünün etkileri Rusya’da konstrüktivizm , Hollanda’da ise de stijl hareketi olarak yayıldı. Okul kapatıldıktan sonra Bauhaus eğitimcilerinin çoğu Amerikaya gitti, böylece iki kıta arasında tasarım alanında bağlar oluştu.” (Edirne, 2004)

De Stij grubundaki mobilya tasarımlarında temel renkler olan sarı kırmızı ve mavinin yanında siyah, beyaz ve gri yüzeylerde vardır. Tasarımlarda metal boruların bükülmesiyle üstüne hasır, kontraplak ya da deri gibi malzemelerin yerleştirildiği iskemle ve koltuklar vardır. Tasarımlarda duygular değil akılcılık rol oynamıştır. Taşıyıcı sistem mobilyanın asıl kullanımına ayrılmış bölümünden ayrı düşünülmüştür. Mobilya üzerinde gereksiz öge kullanılmamış ve işlevsellik ön plana çıkmıştır. Ekonomik olması amaçlanan bu tasarımlar özenli el işçiliği ve nitelikli malzeme ile üretildiği için ucuz eşya olamamıştır.

Bu tasarımlar 1930’dan sonra yavaşlamış 1940’lara kadar devam etmiştir. Sanatın bireysel bilinçten kurtulup toplumsal bilince kavuşturulmasını amaçlayan Teo Van Doesburg ve Piet Modrian yeni bir stil oluşturdular. De Stijl akımında temel yuvarlak, kare, dikdörtgen gibi geometrik biçimler ve sarı, mavi, kırmızı ana renkler tercih edildi. Doesburg doğayı dış görünüşlerden sıyrın geriye esas yapı kalacaktır’ diyordu. "De Stijl'ciler halka dayanmayan bir sanatın yaşama giremeyeceğine inanıyorlardı. Doesburg, De Stijl dergisinde yazdığı bir yazıda 'sanatla yaşamın ayrı alanlar olmadığını anlamalıyız artık' diyordu" . (İpşiroğlu,1993)

Rietvelt'in mobilyaları siyah, beyaz, kırmızı, sarı ve mavi renklerde oluşuyor ve Mondrian'ın resimlerinin mobilya yansıması gibidir. 1923 yılında üretilen asimetrik formlu lake ve ahşap masası bunun bir örneğidir. Masa Rietveld'in daha erken çalışması olan kırmızı-mavi sandalyeyle paralel bir çalışmadır. Kırmızı, mavi, siyah, beyaz ve sarı boyalı yatay ve düşey yüzeyler görülür. Bu stil 1920'lerin pek çok modernist mimarisinden ayrıdır .

3.12. Art Deco Akımı Mobilya Tasarımı

“Art Nouveau'dan sonra 1920 ve 30'larda kendini gösteren bir diğer akım Art Deco'dur. "20.yy'ın başlarında Almanya ve Avusturya'nın geleneksel el sanatları atölyelerinde üretilen mobilyalara dayanan bir akımdır. 1930'lara kadar özellikle

Jacques Emile Ruhlmann, Andre Groult ve Eileen Gray gibi tasarımcıların öncülük ettiği bu üslupta üretilen mobilyalarda sedef, fildişi, abanoz, altın, gümüş, kaplan ve leopar postları ile parlak renkli ipekli kumaşlar gözde malzemeler olarak kullanılmıştır." (İrez, 2001)

Paris'te iki Dünya savaşı arasında doğan ve Art Deco adı verilen üslup Avrupa ve Amerika'nın büyük kentlerinde hemen benimsenmiştir. Art Deco mobilyanın kökenleri 20. yüzyıl başlarında Almanya ve Avusturya'nın geleneksel el sanatları atölyelerinde üretilen mobilyalara dayanır.

Tropikal yapraklar ve çiçekler, iri güller, kadın figürleri gibi dekoratif unsurların yanı sıra mobilyaların ahşap kısımlarına Fovizm akımının naif resimlerini anımsatan resimler yapmak moda olmuştu. Art Nouveau üslubun mobilyaya getirdiği en önemli özellik bütünlüğün sağlanması ve bulunduğu ortamla uyum ilişkisidir. Mobilyanın ahşap kısmından döşemelik kumaşına, duvar kağıdı, zemin döşemesi veya aydınlatma elemanı ile da görsel bütünlük içinde olmasına dikkat edilmiştir.

“Art Deco mobilyalar ise ikinci Dünya savaşı sonrasında gelişen modernizmin öncüsüdürler. Avant Garde ile geleneksel sanat arasında stilizasyon ağırlıklı akım olan Art Deco'nun estetik kökenli dışavurumculuk, kübizm akımlarına dayanır. Ayrıca Bauhaus'dan da izler taşır. Art Deco, Art Nouveau'nun asimetrik düzeninin ve eğrisel çizgilerinin tersine, simetrik düzene ve köşeli doğrusal çizgilere sahiptir. Biçimlendirmedeki bu yeni çizgiler, endüstri tasarımı alanında ; ulaşım araçlarının (uçak,otomobil), küçük objelerin, aydınlatma elemanlarında etkili olmuştur. Art Deco akımının , başlıca isim yapmış tasarımcıları olarak Eileen Gray, Edgar Brant'ı sıralayabiliriz.” (ONUR S.,2000)

Resim 3.12.:Transat sandalye

“Transat” sandalye, 1925-1930 Eileen Gray tasarımı oturma elemanıdır. Mobilya tasarımında bugüne kadar pek çok biçim denenmiştir. (Resim 3.8.)

Mimarlar, iç mimarların biçimlendirmede yalınlık anlayışı tutumları, ikinci Dünya savaşı sonrasında modernizmin tohumlarını atan girişimlerdir.

3.16 1940 ve 1950’li Yıllarda Mobilya Tasarımı

“1940’lı yıllarda II.Dünya savaşının etkileri vardı. Savaşın etkisi tüm tasarım alanlarına yansdı. Savaş sonrası yeniden yapılanma süreci başladı. Tasarımlar bundan sonra seri üretime uygun olmaya başladı. Kaliteli malzemeler kullanıldı.

1950’ler ise savaş sonrası Batı dünyası için toparlanma süreci olmuştur. Seri üretim ve kimya alanındaki buluşlarla polyester ve akrilik tasarım dünyasında yer almaya başladı. Reklamlarla desteklenen ev aletlerindeki yenilikler tasarım alanında gelişmelere neden oldu.” (EDİRNE ,2004)

4. BÖLÜM

***60'lı ve 70'li YILLARDA TASARIM, SANAT ETKİNLİKLERİ ve MOBİLYA
TASARIMINA ETKİLERİ***

4. 60'LI -70'Lİ YILLARDA TASARIM, SANAT ETKİNLİKLERİ ve MOBİLYA TASARIMINA ETKİLERİ

4.1. POP ART VE KİTLE KÜLTÜRÜNÜN TANIMI VE OLUŞUM SÜRECİ

“Pop Art 1950’li yılların sonunda İngiltere’de ortaya çıkıp 1960’larda Avrupa ve Amerika’ya yayılan bir sanat akımıdır. Genellikle resim ve çok az sayıda heykel ürünü görülür. Temel yönelimi endüstri günlük tüketim eşyalarını kitlesel iletişim teknikleriyle betimlemektir. Bu tür objeleri çevreden yalıtıp abartılı boyutlarda resmeder . Genellikle resimli roman ya da reklamcılık teknikleri kullanır.Konular hamburgerden konserve kutusuna kadar değişir”. (Sözen,1996)

“Pop, sanatçıların popüler kültürün (bu yüzden pop denilmiştir) öğelerini aldıkları ve kendi sanat eserlerine uyarladıkları bir sanat akımıdır. Sanatçılar insanlara etraflarındaki dünyayı; normalde gözden kaçırdıkları gündelik detayları fark ettirmeye çalıştıkları için tüketici kültürü, seri üretim ve reklamlar ilham kaynaklarıydı.

Pop art terimi modern olan, sanayiye ve toplum bilime ilişkin özellikler gösteren ve kentsel nitelikler taşıyan doğaya özgü yeni bir anlamın keşfiyle ortaya çıkmış çağdaş gerçekçilik alanının tümünü kucaklar. Pop art hızlı kentleşme, siyasileşen gençlik, yaşam ve toplum üzerine alternatif düşünceler, tüketimin artması gibi olgularla Amerikan günlük hayatını yansıtır.” (Bayraktar, 2004)

“Pop art biri İngiltere’de Richard Hamilton, Eduardo Paolozzi, (İngiliz Pop’artı), diğeri Andy Warhol, Tom Wassermann (Amerikan Pop Artı) ortaya çıkan iki farklı ama ortak hareketi belirler. Bu ortak ad iki akımın arasındaki etkileşimle olduğu kadar ilk bu terimi ortaya atan Lawrence Alloway’in etkisiyle de açıklanabilir. İki hareket de popüler kültüre kök salmıştır ve medyanın insan görüşlerini değiştirdiğini kanıtlamaya çalışmıştır. Bunlar farklı kültürlerden geldiği için karşıt özellikler gösterirler tarihsel açıdan ilk ortaya çıkan İngiliz Pop artıdır. 1960’lı yıllardan önce Richard Hamilton’ın “Bugünün mekanlarını bu kadar farklı kılan nedir ?” adlı kolajıyla ortaya çıkmıştır. Pop art çok geniş bir kesime seslenmiştir ve batı sanatını yakından etkilemiştir”. (Sanat dünyamız,1995)

Birçok eleştirmen günlük yaşamın üstünde tutulması gereken sanat için popüler kültürün malzeme olmasını doğru bulmuyorlardı. Diğer insanlar, özellikle de halk, pop sanatçılarının sanat ve yaşamı birleştirme şeklini seviyorlardı.

Çağdaş sanat üzerine yapılan araştırmalarda 20. yüzyılın ikinci yarısında kuramsal bir niteliğe bürünmüştür. Gelenekçi sanat anlayışına verilen ilk tepki dada akımı olmuş ve bu tepki gerçeküstücü ve yeni gelenekçi akımlarla devam etmiştir. Ancak I.Dünya savaşının getirdiği atılımların Alman Nazizmi ile boğulmak istenmemesinin sonucu olarak gelenekçi sanat anlayışı ve kültür değerlerine karşı çıkan yapılar yoz sanat olarak ilan edilmiştir.

4.1.1.İkinci Dünya Savaşı Sonrası Sanat Eğilimleri

II.Dünya savaşı sonrasında Nazi baskısından kaçan sanatçılar ABD'ye sığındılar. Burada özgür bir çevreyle karşılaştılar. Sanatçılar burada savaşa duydukları tepkiyi dile getirerek sanatlarına katkıda bulundular. Böylece tüm devrimci fikirler Amerikanın özgür toplum yapısında, varolan sanat anlayışının kabuğunu çatlatma imkanı buldular. İngiltere'deki gelişmelerde Amerika'da çıkan bu yeni sanat anlayışının gelişmesine hız verdi.

Amerikan halkının gelişimini takip eden Pop art kurulu düzeni sertçe eleştiren genç kültürün simgesidir. Bu kültür aynı zamanda 20. yüzyıl itibariyle tabulaşmış olan her şeye karşı çıkan bir nitelik taşır. Bu alanda Pop artı genç kültürün dünyayla olan ilişkisinin açığa çıktığı bir sanat biçimi olarak ele almak mümkündür.

Gençlik 20. yüzyılda olan tüm gelişmelerden etkilenmişti. Bu değişimlerden biri ,tüketimin artmasıyla gençliğin her şeyi sanat olarak algılamasıdır. Ortaya çıkışında endüstri toplumunun büyük payının olduğu bu genç kuşağın sanat anlayışı olan Pop, her şeyde kendini gösterir, müzikte, resimde giyimde vs..

Sanayileşme sürecini tamamlamış olan Amerika toplumundaki gençlerin tavırlarının altında yatan ailelerinin yarattığı dünya ile yetinmek istemeyip bu kültüre karşı olmalarıdır.

“Bu dönemi tanımlayan eleştirmenler gençlerin yaşamlarını tüketmek ve harcamak üzerine kurduğunu belirtir ve Pop Art'ında sahip olduğu bu değerleri bu gerçeklikten aldığını söyler. Tüketime yönelen amerikan toplumunun sosyal varlığı, ”iyi,

doğru,güzel” gibi kavramların ortadan kalkışının göstergesidir. Pop art nesnenin doğasının endüstrileşmeye bağlanmasını eğlenceli, iyimser ve gerçekçi yapıtlarla cevap verir.

Pop art Amerika’da endüstrileşmenin ortaya çıkardığı doğa ile bütünleşmenin eğilimlerini göstermeye başlamıştır. Ortaya çıkışından itibaren bazı problemlerle aynı eşikte olmuştur ve tüketimin hızına erişmek için kitle kültürünün ürünleri gibi değişmek yerine yenisini getirmek gibi zorunlulukla hareket etmiştir. Buna bağlı olarak kitle kültürünün güncel, günübirlük imajları gibi kısa ömürlü olmakla karşı karşıya kalmıştır. Kullanıldıktan sonra atılan kağıt mendil,plastik bardak gibi.” (Bayraktar.,2004)

Amerika merkezli Pop Art, önce Amerika ve İngiltere’de yayılmış, daha sonraları batı dünyasına girerek tüm kültürleri “Amerikan”laştırmıştır.

Modern kültürün bir tepkisi olarak ortaya çıkan pop art, kitle toplumunun teknolojik ilerleyişine, mekanik bir biçimde çoğaltılabilen kitle iletişim araçlarına tutulan endüstriyel bir aynadır. Pop art ürünler , üretim sürecinde azaltılan gerçekleriyle birer tüketim ürününe indirgenirler. Pop art’ın çıkış noktası ise politik ve ekonomik güçleri elinde bulunduran tüketim toplumunun yaşam standartlarını düzenleyen ,emperyalist dünyanın önemli gücü Amerika’dır.

Ticaretle birlikte artan sosyal sorunlar, iletişim araçlarının yaygınlaşması gibi etkenler, bu hareketin başlangıcına kaynaklık etmiştir. Önceleri resim, grafik ve fotoğrafçılığı etkileyen bu akımın tasarım alanına yansması ise çok daha sonraları olur.

Pop art’ın tarihsel geçmişine bakıldığında, temalarını günlük hayattan,endüstrileşme ve sosyal sorunlardan seçtiği görülür. John Slohan, George Luks “Ash Can School” ekolünün temsilcileri ve Pop Art’ın öncüleridirler. Bu sanatçılar gücünü gerçeklikten alan sanat anlayışlarıyla Amerikan yaşamını eleştirel bir tavırla yansıtmışlardır.

Amerika’da resme paralel ama bağımsız gelişen fotoğraf dalında da Alfred Stieglitz, Amerika ve Avrupa’nın avangart resim, heykel ve fotoğraf çalışmalarını “Galeri 291” de sergileyerek önemli bir misyonu yerine getirmişlerdir.

Pop art konusunda Amerikan kimliğinin en açık şekilde ortaya konduğu The Globe’ da 1913’de yayınlanan “Sanat ve Kargaşa” yazısının belirleyici rolü vardır. Hutchins Hapgood, yazdığı makalede Amerikanın politik, endüstriyel ve sosyal açıdan geldiği

noktasını “kargaşa” olarak adlandırırken, bunu sanata, endüstriye yansıyan bir tür iyimser huzursuzluk olarak betimler.

Resim 4.1: Duchamp, "Bicycle" (1913)

Resim 4.2.: Willam Roberts Resim Çalışması

“New York Dada akımının kurucuları olan ressam Marcel Duchamp ve Man Ray, Pop sanatın temellerini attılar. Sanatın geleneksel kavramlarını sorgulayan Dada , temalarını hakaret ve korkutma fikirlerinden seçti. Dada akımını Pop sanatçılar için ilham kaynağı yapan neden ise, onun reklam imajlarını, sloganlarını, kolajlar da kullandıkları halk sanatı ve popüler kültürü, filmleri, tiyatroları birleştirici yapısıdır. Geleneğe aykırı, sürreal bu tavır Pop Art’a ve “50”li yılların sonundaki harekete esin kaynağı olmuştur.

Avrupa’da Pop Art ilk olarak sanayinin merkezi İngiltere’de ressam William Roberts’ın kitle toplumunun eğlence endüstrisi ve medya ürünlerinde olduğu gibi dinamik baskıyı yansıtan resimlerle başladı”. (YAYLALI , 1999)

Aynı zamanda modernizmin temsilcilerinden sürrealist Max Earnst Pablo Picasso’da pop art üzerinde etkili olmuştur.

Amerika’daki pop artın bir önemli kaynağı halk geleneğidir. Geleneğin özü ise Amerikalıların hayata karşı olumlu tavırları gerçekçi zihniyetleri maceraya düşkünlükleri oluşturur. Bu nedenle de Andy Warhol’un 50’lerdeki çalışmaları eğlenceli, doğrudan Amerikan sanatının ispatı olarak yorumlanmalıdır.

4.2. POPÜLER KÜLTÜR KAVRAMININ TANIMI

Sanayi devrimi, teknolojik gelişmeler, makine üretiminin artması ,kapitalizm ve medyanın ve eğlence sektörünün gelişmesi ve sanatında bu olanlarla birlikte anlamının değişmesi 20. yüzyıla da toplumlara ve kültüre yön vermiştir. Toplumbilimciler dünyada yaşanan bu değişimleri toplumların ortak zevklerde ve kültürde birleşmemeleri olarak açıklamışlardır. Kitle kültürü toplumu yansıtmakta ve toplumun kültürü olarak nitelendirilmektedir.

Kültürel nesne çoğaltılıp yeniden üretilirken değişime uğramaktadır. Bu kültürün yayılmasıyla ilgili değil, kültürün kitlenin eğlenmesi için yok edilmesiyle ilgilidir ve bu yıkımalıdır. Kültüre kitle toplumunda yüklenen işlev, onun eğlencenin bir aracı olmasıdır.

Kitle toplumu, kapitalizmin onu var etmesinden itibaren kültürden ve gerçeklikten uzaklaşıp, egemen güçlerin tutsağı haline gelmiştir. Kitle toplumu kültürel değerlerini unutup kültür ve eğlence endüstrisinin kitle iletişim araçlarının büyümesine kapılmıştır. Bu nedenle kitle kültürü toplumun gerçek yapısı hakkında bilgi vermemektedir. Çünkü kitle kültürü kendisine dayatılmış olanların toplamıdır ve gerçek kimliğinden uzaklaşmış bir toplumun kültürüdür.

4.2.1.Popüler Kültürünün Yaygınlaşması

1960'lardan sonra büyük patlama yaşayan ve kitle kültürünün yaygınlaşmasını sağlayan araçlar ,kitlelerin hayatında ayrılmaz bir parça haline gelmiştir. Sinema hem eğlence hem de kültürel yaşamın parçası olarak kitle kültürünün en yaygın aracı olmuştur. Müzik ise daha çok kitleye ulaşmış onların yaşamı, zevkleri ,modayla özdeşleşmektedir.

Resim 4.3.: Carnation Diyet Kahvaltı Reklamı

Mini etekler ve renkli ,çiçek desenli gömlekler dönemde en fazla görülen giyim tarzıydı.Resim 4.3’de Pop art dönemin giyim tarzının belirgin örneklerinden görülmektedir .

Televizyon ise sinema ve müziğin yanında güçlü bir kitle iletişim aracı olarak kitle kültürünün sahip olma ve tüketme duygularını harekete geçirmektedir.

Televizyonun imajları genelde kitlelerin erişemeyeceği bir dünyayı yansıtmaktadır. Böylece televizyon gittikçe karşısında hayalleri büyüyen bir kitle yaratmakta ve onlara sahte hayatlar sunan bir medya haline gelmektedir. Televizyon reklamcılığının varoluşuyla birlikte kitlenin satın alma duygularına hitap eden ürünler artmıştır.

Kitle kültürünün yaygınlaşmasını sağlayan araçlardan biri de eğlencedir.Kitle kültüründe eğlence insanın uyku ve çalışma dışında kalan vaktini temsil etmektedir. Araştırmacılar kitle kültüründe önemli olanın kültür değil eğlence olduğu sonucuna varmıştır. Kitle kültürünün sinema, müzik, reklam, eğlence, televizyon gibi yaygın araçları kitle kültürüne yön vermekte ve tüketmeye yönlendirmektedir.

4.2.2. Popüler Kültürde Sinema

Pop art döneminin yaşandığı 1960’lı yıllarda televizyon kadar sinemaya da ilgi gösterilmişti.

ABD’de ilk olara küçük fiyatlarla girilebilen sinema salonları açılmıştır. Filmler önce

sessizken Fransa'da film gösterimlerinin müzik eşliğinde yapılması kitlelerin sinemaya ilgisini artırmıştır. Bundan sonra ABD ise uzun metrajlı sesli filmler çekerek kitleleri salonlara çekmeyi sağlayacak bir başarı elde etmiştir. ABD'li yapımcılar, kitlenin de talebini göz önüne alarak onların hoşlanacağı türden öykü ve romanları filme çekmişlerdir.

Sinema teknolojiye uyum gösteren ve milyonlarca insana ulaştırılabilen bir sanat türüdür. Sinema, 20. yüzyılda birçok teknik imkana kavuşmuş ve yoğunlukla popüler filmler üretir olmuştur.

Bu filmler gangster veya sıradan, yaşanan gündelik konularla bağlantı kurarak kitlelerin tanıdığı, algılamakta zorlanmayacağı ve sıkılmayacağı biçimde üretilmiştir. Buna bağlı olarak bu yıllarda sinema; kitle kültüründe çeşitli film türleriyle her kesime hitap edebilecek konular bulmuştur.

4.2.3. Popüler Kültürde Müzik

Kitle kültürü toplumun tüm özelliklerini içinde barındıran bir yapıdır. Kitle kültürü toplumun giyim, yeme içme, eğlence, zevkler, gelenekler, düşünce yapısı, ailevi özellikler vb. tüm öğelerine dair ipuçları verir. Kitle kültüründe kitlenin sahip olduğu düşünce yapısı, her alanda kendini gösterir: Sanat, siyaset, kültür, din, moda gibi. Kitle toplumunun yapısal ve düşünsel özelliklerinin yansıdığı bir başka alan da müziktir.

Müzik, her çağda toplumsal gerçeklikten etkilemiş ve toplumun kültürel hayatını yansıtan bir öge olmuştur. Avustralyalı kültür yorumcusu Craig Mc Gregor, bulunduğu toplumun sosyal çevresinden ve özelliklerinden etkilendiğini belirttiği bir müzik türünden bahseder.

Pop Müzik, Mc Gregor'a göre çevreden ilham alır ve toplumun dışavurumunu gerçekleştirir. Mc Gregor kitle toplumunun yapısına bağlı olarak biçimlenen Pop Müziği, "sosyal" bir olgu olarak değerlendirir.

Pop Müziğin toplumla karşılıklı ilişkiye geçmesinden dolayı Mc Gregor onu sosyal bir müzik olarak adlandırır. 60'lı yılların sonuna gelindiğinde elektronik gelişmeler, teknik buluşlar pek çok sanatçıyı yaratıcı müzik üretimine yöneltti. Led Zeppelin,

Deep Purple gibi müzik grupları oluştu. Bob Marley sayesinde reggae meşhur oldu aynı zamanda hard rock ortaya çıktı.

4.2.4. Popüler Kültürde Eğlence

Kitle toplumları kültürel ihtiyacını derinlemesine değil yüzeysel olarak giderir. Kitle toplumu bu ihtiyacını kitle iletişim araçlarından karşılarken (gazete, mecmua, televizyon) kendisine sunulduğu kadarıyla yetinir. Böyle bir bilinçle hareket eden toplum için kültürün kaynaklarına ulaşmak ve kültürü edinmek esas değildir.

Kitle toplumunun ihtiyacını duyduğu şey onu günlük yaşamın karmaşasından kurtaracak bir şey olmalıdır. Bu da kitle toplumunun ona kültürden daha fazla önem verdiği "eğlence" olgusudur.

Kitle toplumu kültüre değil eğlenceye ihtiyaç duyar. Kitleler, kültüre vakit ayırmaktan kaçınmakta ve düşünmekten duyacağı sıkıntının korkusuyla kendini kültürden uzak tutmaktadır. Kitle iletişim araçlarının ve eğlence endüstrisinin sunduklarıyla oyalanmak ve boş vakit geçirmek kitleye daha cazip gelmektedir. Eğlence endüstrisi bir bakıma kitlelerin günlük hayatın sorunlarını unutmak için başvurduğu bir araçtır.

Eğlence endüstrisi kitlenin eğlenme ihtiyacını karşılayacak kanalların yolunu açmaktadır. Bunu kitleye çeşitli oyalayıcı ürünler sunarak gerçekleştirmektedir. Bu ürünler daha çok kitlenin sevdiği, benimsediği şeyler olmakla birlikte yaşadığı mekana yerleştirebileceği şeylerdir. Eğlence endüstrisi ürünleri, toplumun gerçekten ihtiyaç duyduğu şeyler değildir fakat hayatlarının akışına bir şekilde katılmaktadırlar. Bu nedenle kültürel nesnelere ne kadar kalıcısıysa eğlence ürünleri o kadar işlevsel, oyalayıcı ve geçicidir.

“Eğlence endüstrisi ürünleri piyasadaki diğer bir çok meta gibi ihtiyaç dışı üretimlerdir ve bu onu kültürel nesnenin tam karşısına yerleştirmektedir. Eğlence endüstrisi ürünleri, kültürel ürünler olmadığına göre kültürel ürünlerin sahip olduğu değerden de yoksundur. Onun amacı işlevindedir; tüketilmek ve basit ihtiyaçları karşılamak. Örneğin Hamilton'ın lolipop şekeri tutan bir erkekle televizyondaki bir dizi film karesinin bulunduğu resminde, Jeff Koons'un biblolarında, Niki de Saint

Phalle'nin pop renkte oyuncakımsı çalışmalarında eğlence endüstrisinin ürünlerine rastlanmaktadır.

Eğlence sektörünün ürünleri ve onun yarattığı yıldızlar Pop art'ın da malzemesi olmuştur. Pop art bu imgeleri betimlerken aslında dönemin eğlence sektörünün insanı tek tipleştirmesine dikkat çekmiştir”(Bayraktar,2004)

4.2.5. Popüler Kültürde Reklam

Amerika 20. yüzyılda reklamında doğduğu yer olmuştur. Reklamların ilk kez radyodan yayınlanmaya başlamasından sonra ise televizyon reklamları ortaya çıkmıştır. Başlangıçta konuşan kafalar ve söz yığınlarından oluşan televizyon reklamları görüntülü birer radyo gibidir. Televizyon reklamlarının gündeme gelmesinden sonra ABD'de reklamlar zamanla satıcının yerine geçen önemli bir güç olmuştur.

Resim 4.4:”Panasonic” radyo reklamı

“Panasonic” firmasının verdiği reklamda canlı renklerde ve farklı oyuncakı resimlerde tasarlanmış radyoları ve onlarla neler yapıldığını anlatan reklam afişi. Resim 4.4.

Dünya savaşından sonra televizyon reklamları, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da reklamcılığın en yaygın türü haline gelmiştir. 1950'lere gelindiğinde televizyon reklamlarında sözler, sesler, vücut dili, jestler ve hareketli öğeler ile daha iyi kurgulanmış bir nitelik kazanmıştır. Reklamcılar aynı yıllarda reklamın mesajını iletmek için canlandırma tekniklerine, 1980'lerde ise bilgisayar grafiklerine başvurmuşlardır.

Resim 4.5: Telefon reklamı, 1970

“Arkadaşlarımı Çok Dikkatli Seçerim” sloganlı telefon reklamında yine esprili ve oyuncaksı telefon tasarımını görebiliyoruz. Resim 4.5.

“Televizyon reklamcılığı, 1960'ların ortalarından itibaren kullandığı yeni teknolojilerle benzeri görülmemiş biçimde başarıya ulaşmıştır. Bu süreçte toplumsal ve kültürel kaynaklardan faydalanan reklamlar çağdaş uygarlığın en zengin kaynağı hem de günlük yaşamın yansıması olmuştur”. (Bayraktar, 2004)

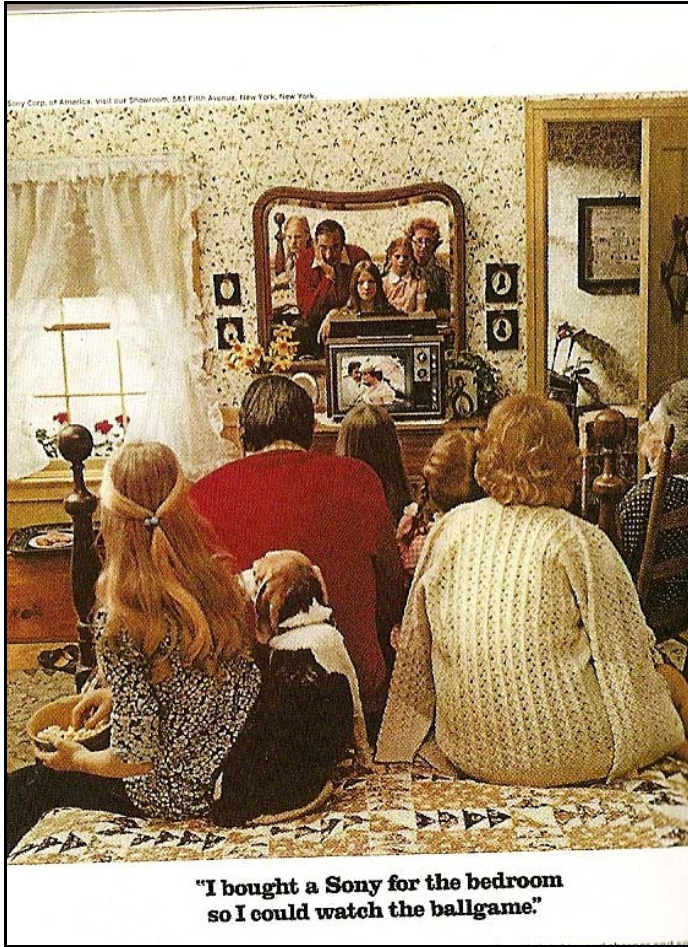
4.2.6. Popüler Kültürde Televizyon

Toplumların hayatını değiştiren, ona yön veren en popüler iletişim aracı televizyondur. Televizyon popüler bir iletişim aracı olarak kurumları ve toplumsal ilişkilerin çoğunu değiştirmiştir.

Televizyon hızlı bir değişim içerisinde olan dünyayı tüm gerçekleriyle ekrana taşır.

Fakat televizyonun tespit ettiği gerçeklik dünyanın gelişimiyle değil, durağanlığıyla ilişkilidir. Televizyon keşfedildiği andan itibaren, kendisini izleyecek büyük bir kitleyi de ortaya çıkarmıştır.

Kitle kültürünün en yaygın aracı olarak televizyonun, kitlenin birçok beklentisini karşıladığı söylenebilir. Kitlelerin pek çoğu televizyonu, günlük yaşamlarını değiştiren bir güç ve bir eğlence aracı olarak algılamaktadır.

Resim 4.6.:Televizyon reklamı

Resimdeki televizyon reklamında da dönemin mekanını, televizyona olan yoğun ilgiyi, duvar kağıtlarını ve farklı giyim tarzlarını görebiliyoruz.

Televizyonun eğlendirici bir işlevinin olduğu doğrudur. Ancak televizyon, eğlendirme işlevini, ele aldığı bütün temalara ve yayınladığı programlara eğlendirici bir içerik yükleyerek yerine getirmektedir. Özellikle en ciddi televizyon programı

olan haberler bile giderek amacının dışına çıkmaktadır. Haberler bir çeşit eğlence programına dönüşmektedir.

Kitle kültüründe, insanlar televizyonu hayatlarında önemli bir yere koyarlar. Onlara göre, televizyon, onların haber almalarını ve eğlenmelerini sağlayan en etkili araçtır. Kitleler, televizyonu, birtakım toplumsal gereksinmelerini karşılayan ve tüketim harcamaları için kazançlı olan bir yatırım olarak görmektedir. Televizyon, kitle kültürüne ait popüler bir medya aracı olarak büyük kitlelere ulaşmaktadır. Televizyon, yarattığı kitle için hazırladığı programlar aracılığıyla bir "televizyon kültürü" aktarmaktadır. "Televizyon kültürü" ise dünyadaki bilgi akışını yönlendirir ve geliştirir. Televizyon üst bir iletişim aracı olarak, topluma dünyaya dair bilgi sunar ve ürettiği imajlarla kitleyi görsel olarak bombardımanına tutar. Ancak, televizyonun kitleyle girdiği görselliğe dayalı bu ilişkide bir problem vardır. Kitleye görsel yoldan ulaşan televizyon, izleyiciyi etkisi altına almaktadır. Böylece, karşısında, uyuşmuş, tembelleşmiş kitleler yaratmıştır.

4.3. 1960'LI YILLARDA AVRUPA VE AMERİKA'DA KÜLTÜREL YAPI

Atom bombasının kullanılmasından, Sovyetler Birliğinin yıkılışına kadar geçen kırk beş yıllık süreç, dünya tarihinde tek bir homojen dönemi oluşturmamaktadır. SSCB'nin dağılmasına kadarki bu süreç şöyle anlatılabilir: İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkmış olan iki gücün "soğuk savaş" denilen bir mücadelede sürekli karşı karşıya gelmeleri ve dünyada yarattıkları tedirginlik.

Toplumlar soğuk savaşın bu iki kahramanının yarattığı korkuyla, her an patlak verebilecek bir savaşın tahrip tehlikesiyle yaşamak durumundaydılar.

Sonuçta, soğuk savaşın bitimiyle, karışıklıklarla dolu ve kısmi çöküntü içinde olan bir dünya ortaya çıktı ve soğuk savaş öncesi varolan siyasal yapının ve dengelerin yerini tutacak hiçbir şey yoktu.

Esas olarak "Altın yıllar" ın yalnızca gelişmiş kapitalist ülkeler için geçerli bir kavram olduğu anlaşıldı. Bu arada, üçüncü dünya ülkelerinde ani bir nüfus patlaması yaşandı ve 1970'ler ve 80'ler kitlesel açlığa sahne oldu. Buna bağlı olarak, sanayileşmiş ülkelerde, besin maddesi üretimindeki artış, nüfus artışından daha fazla olmuştur.

Bu yıllarda sanayileşen ülkeler, dünyanın her yerine, kapitalist bölgelere ve üçüncü dünya ülkelerine yayılıyordu. Gelişmiş ülkeler ne yapacaklarını bilemedikleri besin maddesi stoklarıyla yoksul ülkelerle aralarındaki farkı açıyorlardı.

Dünya ekonomisinde yaşanan patlama aynı zamanda dünyayı çevre kirliliği ve ekolojik dengenin bozulması gibi sorunlarla karşı karşıya getirmiştir. Bu sorunların ortaya çıkış nedeni olarak da insanın doğaya hakim olma arzusunun, ilerlemeyle karıştırılması gösteriliyordu.

İnsanlık tarihinde, gelişimin büyük bir aşaması olarak nitelenen endüstrileşme ve sanayileşme olguları, teknolojsi yüksek bir dünya yaratmış ve sosyal yaşamı da temelden değiştirmiştir. İnsanlar o güne kadar hiç görmedikleri bir teknolojiyle karşılaşmış ve bu teknolojiyi hayatlarına monte etmişlerdir.

Endüstri çağı, insanlara, demokratik ve eşitlikçi bir toplum yapısı: her şeyi tek tip yapan, yaşamlarını birbirinin kopyası haline getiren bir hayat biçimi sunmaktadır. Bunun yanı sıra, endüstrideki gelişme, tüketim çılgınlığına neden olmuş ve tüketim toplumlarını meydana getirmiştir. Bunun bir örneği olarak ABD'deki tüketim çılgınlığı doyumsuz ve tatminsiz bireylerin yetişmesine neden olmuştur .

İnsanın makineyi hayatının içine yerleştirmesi ve ona bağlanması bir taraftan da kendi hakimiyetini ortaya koyması anlamına geliyordu. Teknolojik gelişmeler, bir grup insan tarafından ilerlemenin göstergesi ve insanoğlunun kurtuluşu olarak algılanıyor olsa da; kültürel değerlere önem veren bir grup insan da bu fikri yadsımaktadır.

“İş yaşamı eskisinden daha düzenli ve daha etkin hale gelmiştir ancak zamanının çoğunu fabrikalarda, mağazalarda, ya da bürolarda çalışarak geçiren insanlar, çalışma saatleri haricindeki yaşam tarzlarıyla mecburen standartlaşmışlardır. Dolayısıyla hayat bir bakıma standart ve rutin şeyler üretmektedir. Bu klişeleşmiş yaşam tarzının getirdikleri yalnızca işçi sınıfının hayatını değiştirmektedir. Televizyonun yaygınlaşması ile birlikte futbol maçları ve ancak kısıtlı bir insan topluluğunun gidebileceği eğlence yerleri en mütevazı evlere bile girebilir hale gelmiştir.

İşçi sınıfının yaşamındaki bu değişim yine de sıradan ve içine kapalı bir hayat düzenini göstermektedir. Böylece, teknolojinin gelişimi insanı iş yaşamına, doğa gerçeklerine yabancılaşmış biri haline getirmekteydi.

İnsanlar tarafından yaratılmış olan teknoloji, bir bakıma, insanın kendisi karşısındaki çaresizliğinin bir göstergesidir. İnsanın içine düştüğü bu durumu Pappenheim şöyle dile getirmektedir: "Çağırdığım ruhlardan şimdi bir türlü kurtulamıyorum." Bu alıntı, bireylerin, standart bir hayata ve o hayatın kendilerine sunduğu ürünlere bağlanmalarının getirdiği sıkıcı yaşam tarzından bir türlü kurtulamamalarının içsel sesidir.

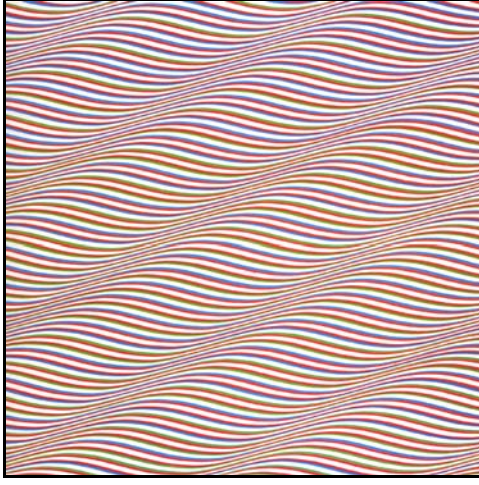
Teknolojik ilerlemenin ve bu yüzyılda yaşanan diğer gelişmelerin neden olduğu en dramatik ve insanları geçmişten koparan gelişme ise köylü nüfusunun azalmasıydı. 20. yüzyıla kadar köylü ve çiftçi, Britanya dışındaki sanayileşmiş ülkelerde, nüfusun büyük bir bölümünü oluşturuyordu. 1980'lere gelindiğindeyse, Avrupa'nın doğu ve güneydoğusunda yaşayan köylüler toprağı işlemeyi bırakmışlardı. Böylece tanımla uğraşan insan sayısının, toplamı işgücüne oranı 1/3'e kadar indi ." (Bayraktar.,2004)

4.4. SANATTA POP ART AKIMI

Pop sanat terimini ilk ortaya atan kişi, Lawrance Alloway'dir. En yaygın görüldüğü yerler İngiltere, A.B.D. ve Fransa'dır. Pop sanat ,soyut ekspresyonistlerin, iç dünyasını dışa vurup, ifade etmekte gösterdiği çabalara tepki olarak doğmuştur. Esere bir anlam yüklemek için hiçbir çaba göstermemiştir.

"Pop sanat içinde bulunulan çağın popüler, en standart, bilinen ve en beğenilen imgelerini objelerini kişi ve eşyalarını sıradanlaştırıp çoğaltan , basitleştirerek bir sanat eseri haline sokan düşüncedir.

Belli bir tarzın karşılığı olmayan Pop Art , sanatsal bir akımdan çok , döneminde kendi ifadesini bulmuş bir söylemdir. Sanata eklenen "pop" sıfatı toplumdaki bir takım yüzeysel olguları kapsar.

Resim 4.7:Bridget Riley tasarımı Katarakt III adlı çalışma,
1967, Londra

1960'lı yılların sonunda ABD'de ortaya çıkan Op'art hareket izlenimi uyandıran optik yanılsamalarla ilgilenir. Bu hareketin çabuk gözden düşmesine popülerliği neden olur. Op'art kısa sürede mobilya kumaşları ve dekoratif panolar için desen etkinliğine indirgenmiştir.” (Sanat Dünyamız,1995)

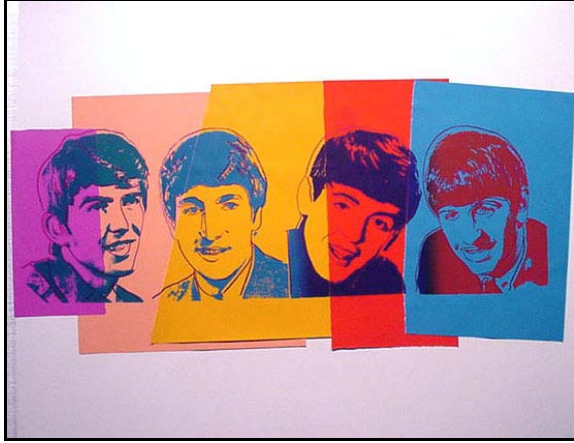
Bridget Riley tasarımı Katarakt III adlı çalışmasında da Op-Art'ın hareket izlenimi uyandıran çalışması görülmektedir. (Resim 4.7)

Özellikle 60'lı yıllarda gelişen Pop kültürü ve yaşam tarzı, geliştirdiği hareketle toplumsal yaşamın tümüne yayıldı ve modern sanata yansıdı.

Batılı kültürlerle özgü olan pop, endüstri toplumunun kapitalist ve teknolojik koşullarından doğdu. Amerikan merkezli olduğu içinde, Batı dünyasına giren tüm kültürler “Amerikanlaştı”. Büyük şehirlerde gelişen Pop art, New York ve Londra'da doğdu ve Avrupa'nın diğer merkezlerine yayıldı.

1960'lar da siyasileşen gençlik ile kapitalist sistemi eleştiren kesim, kültür, yaşam üzerine alternatif düşüncelerde üretmeye başladı. Sanatçı, eleştirmen ,eğitimci gibi değişik çevrelerden kabul gören bu ticari ve popüler kültür , farklı katmanlardan oluştu.

Tüketim malları , paketleme endüstrileri sanatın nesnesi olup müzelere de girdiler. Eğlence endüstrisi Beatles ve Rolling Stones ile pop müziğe yöneldi. Bu grupların kapaklarının tasarımını da Richard Hamilton ve Andy Warhol gibi ressamlar yaptı.

Resim 4.8.:Beatles- Andy Warhol Çalışması

Sanata artık önemsiz konularında girmesiyle ve bu konuları işleyen sanatçılara ilginin artmasıyla daha fazla insan sanata yönelince bu dönemi simgeleyen Warhol'un "sanat hayattır" ve "herkes bir sanatçıdır" sloganları da herkes tarafından benimsendi.

Doğaçlama ve rastgele kullanılan renk ve formları reddeden sanatçılarda bunların yerini , formların ve içeriğin anlamını oluşturan kompozisyonda açıklık aldı.

Sahne sanatçıları da , bu dönemde önemli ikonlardandı. Bu yıldızlar o döneme kadar kişisel problemlerini yüzlerinin gerisinde saklıyorlardı. Ancak bu ikonların imajı 1962'de Marliyn Monroe'nun intiharı gibi olaylarla sarsıldı. (ECZACIBAŞI, 1998)

4.5. POP SANATIN AVRUPA VE AMERİKA SANATINA ETKİSİ

Pop sanat ilk olarak İngiltere' de ortaya çıkmıştır. İngiliz Pop sanatı Richard Hamilton'un bir resmiyle doğmuştur. Bu yapıt, 1956 yılında Londra' da White Chapel Art Gallery' de düzenlenen serginin afişi olarak kullanılmıştır.

New York, Amerika' daki ilk Pop sanat yapıtı, Claes Oldenburg'un "Sokak" adlı düzenlemesidir . 1959 tarihli bu yapıtta, insan, araba ve çeşitli eşyalardan oluşmuş bir çevre görülür.

Amerikan Pop Sanat'ın medyanın üzerinde büyük etkisi olmuştur. Medyanın insanları etkileme yöntemleri üzerindeki gücü anlatılmaya çalışılmıştır. Amerikan Pop sanatında İngiltere'ye göre anlam, daha zayıf kalmaktadır. En ön planında

objeler ve nesnelere gelir. İngiliz Pop sanatçıları sembolik öğelerin etkisini tam olarak üzerinden atamamıştır. Şekillerin ve renklerin görüntüsünden çok, anlamı da onlar için önem taşır. Amerikalılar sadece obje, şekil ve renklerle uğraşmışlardır.

4.6. İngiltere’de Pop sanat ve İngiliz Pop Sanatçıları

1950' den sonra, İngiltere' deki sanat okullarında yeni bir akım dikkati çekmeye başlamıştır. İnsanın özel halleri ile ilgili konuların dış dünya gözüyle yorumlayan Francis Bacon'un yapıtlarının genç sanatçıları etkilediği görülmektedir. Sanatta günlük yaşama yeniden dönüş isteğinin bu sanatçıları yakından ilgilendirdiği gözlenmektedir. TV, reklam, çizgi film, sinema ve benzeri iletişim araçlarının gerçekliğinin farkına varan bu kişiler, yaşamın içine girmek için ifade aracı olarak kitle iletişiminde kullanılan imgeleri kullanmak gerektiğini düşünmüşlerdir.

İngiliz Pop sanatının gelişiminde üç bölüm gözlemlenmektedir. Birincisi, Richard Hamilton'un kişiliğinin egemen olduğu dönemdir. 1921 'de Londra'da doğmuş olan Hamilton, 1955'te Çağdaş Sanatlar Enstitüsü'nde, konusu "İnsan, Makine ve Devrim" olan bir fotoğraf sergisi düzenlemiştir. Bir yıl sonra White Chapel Art Galery' de "This is tomorrow" (Bu yarındır) konulu bir gösteri çerçevesinde MeHale ve John Voelcker ile bir panayır tasarımı yaratır. Bu tasarımın ilginç yönlerinden birisi de, dış mimaride cephenin kitle iletişim araçlarından alınmış resimlerle kaplanmasıdır. Buna paralel olarak Hamilton'un daha sonra Pop sanatın simgesi olarak kabul edilebilecek bir kolajı da sergilenmiştir. Kolajın adı, "Bugünün evlerini böylesine çekici ve farklı kılan nedir?"dir. Bu kolaj, Pop sanatın kapsadığı tüm konuları içermektedir. Pop sözcüğü yapıtın içinde belirgin olarak yer almaktadır. Fetiş olmuş nesnelere eserde yığılması, bir eleştiriden çok çağdaş insanın gerçeğini ve aynı zamanda sanatçının gerçeğini oluşturan öğelerin açıklanmasıdır.

Pop sanatın birinci bölümünde, insan ve iletişim araçları arasındaki ilişki araştırılmış, ikinci bölümde ise, "Çevre" öne çıkmıştır. Resimlerde büyük boyutlar göze çarpmaktadır. Bu dönemin etkili isimleri arasında, Richard Smith, William Green, Peter Blake, Roger Coleman' dır.

Pop sanatın İngiltere'deki ikinci bölümü olan 1957-1961 yılları arasında, figürün yerini soyutlamaya bıraktığı izlenmektedir. Üçüncü bölüm olarak belirlenen 1961

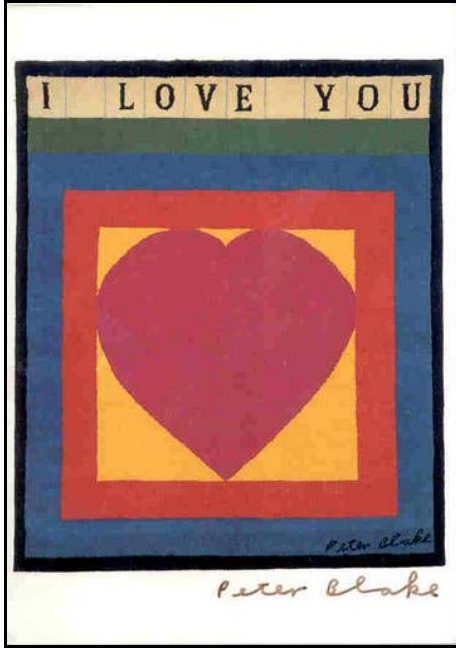
sonrası İngiliz Pop sanatında figüre geri dönüş gözlenmektedir. Bu kuşağın ünlü sanatçıları arasında Barrie Bate, Dereck Bossier, Patrick Caulfield, David Rockney, Allen Jones, R.B.Kitaj, Nicholas Momo, Peter Philips gelir.

İngiliz sanatçılar yapıtlarında teknolojik gelişmenin kurgu-bilim'e ait istek ve hayalleri, gerçekleri ile yakalayarak yok ettiğini, teknolojinin gelişmesi sayesinde daha önce sadece hayal edilebilecek şeylerin gerçek olduğunu teknolojinin bilim-kurgu' nun önüne geçtiğini dile getirmeye çalışmışlardır. 1957'ye doğru Amerikan Pop sanatının etkisiyle bu sanatçılar, Soyut sanata doğru bir kayma gösterdiler. Nesnelerin (reklam, moda fotoğrafları, vb.) çevresi ile ilgili olan sorunları ve çevresine bıraktığı etkiler, onlar için daha önemliydi. Resmi bir yere yerleştirmek ve bir "Mona Lisa" gibi çekici kılmak en büyük amaçları olmuştur.

Pop sanat, 1950'lerde İngiliz toplumunun katı kurallarından bıkmış olan aydın kesime çekici gelmiştir. Genç, şehirde yaşayan işçi sınıfına yönelik, kendini çizgi romanlarda bulan, şarkılarla ve frapan giyim tarzı ile cinselliğini, yaşama biçimi ile anlatımını bulan bir karşı kültürün tanımını diğer ülkelerde olduğu gibi İngiltere'de de yansıtmıştır. Birçok İngiliz sanatçı, daha sonra Amerika'ya göç etmiştir. Buna en iyi örnek bir İngiliz sanatçı olan David Hackney'dir. Amerika'ya olan özlemini yüzme havuzları ile ilgili bir resimle anlatmıştır .

4.6.1. Peter Blake(d.1931)

"Bu sanatçı, çalışmalarında genellikle işporta malları kullanmıştır . Nişan kartlarına bakarak tıpatıp aynısını tuvaline geçirmiştir. Örnek vermek gerekirse, üzerinde "I Love You" yazılı bir kart, büyütülerek tuvale aktarılmıştır.

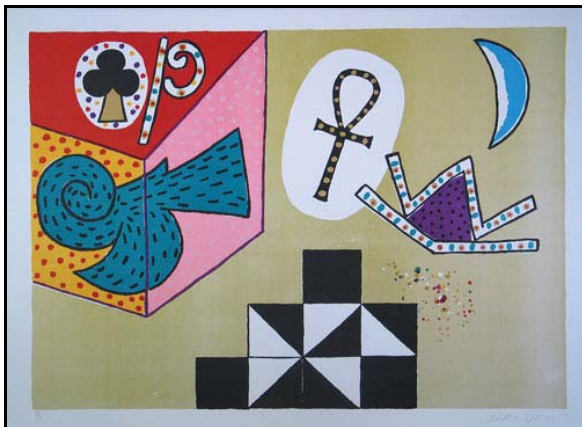

Resim 4.9.:“I Love You” İsimli Çalışması, Peter Blake Tasarımı.

Sanatçı eserlerinde, o günlerde çok meşhur olan Elvis Presley' e de fazlasıyla yer vermiştir."

4.6.2. Alan Davie

"Jackson Ponoek'un resmi ile güçlenmiş, çok renkli, çığınca ve coşkulu eserler ortaya koymuştur. Bu hareketli ve renkli lekelerin içinde, yazılar, güneş tekerlekleri ve benzerleri bulunur “

Resim 4.10.:1971 Litografi Alan Davie Çalışması

Yukarıda Alan Davie'nin geometrik şekiller kullanılmış ve farklı objelerle canlı renkler kullandığı çalışması vardır.

4.7. A.B.D'DE POP SANAT VE AMERİKAN POP SANATÇILARI

"Amerika 1945'ten sonra gittikçe zenginleşmiş ve dünyanın en belirgin kapitalist ülkesi olmuştur. Ekonomik açıdan zenginleşmelerine ve ilerlemelerine rağmen 20. yy.'ın ortalarına kadar batı sanatını taklit etmek ve izlemek dışında dünya sanatına yaratıcı özelliği olan bir katkıda bulunamamışlardır.

20.yüzyılın ortalarına kadar Paris, dünya sanatının merkezi olma özelliğini sürdürmüş, Amerika bu duruma sadece ticari olarak katılabilmiştir. Amerika'daki birçok sanat galerisi ve müzeler Avrupalı sanatçıların eserleri ile doldurulmuştur. Bu eserler, büyük ücretler ile elde edilmiştir. Amerikalılar sanata ve sanat eserlerine Avrupalı sanatçılardan daha çok önem vermişlerdir. Birçok Avrupalı sanatçı yeni bir dünya olarak kabul edilen Amerika'ya göç etmeye başlamıştır. Hitler döneminden ve kominizmden kaçan, sürülen Rus ve Alman sanatçılar da Amerika'ya yerleşmişlerdir. Burada, sanatlarını sergilemişler ve büyük ilgiyle karşılanmışlardır. Bu yeni ortamın ilk görüntüleri, Amerikan Soyut Ekspresyonizm'i ile ortaya çıkmıştır. Aynı yıllarda bir grup sanatçı, endüstri çağından, dış dünya olaylarından, Pierre Restany'nin deyimiyle "Modern doğa"dan etkilenerek yeni bir sanat türünü ortaya atmışlardır. Bu sanat türü; halk kültürü, toplum, endüstriyel gelişme, modern şehircilik, vb. gibi kavramları içine almaktadır. İşte tüm bu etkinlikler "Pop sanat" adı altında Amerika'dan tüm dünyaya iletilmiştir."

Pop sanat, Amerikan kültürünün ve endüstriyel gelişmenin, zıt bir biçimde, bireyci veya toplumcu bir açıdan sanata yansımasıdır. Amerikan Pop sanatçıları, çoğunlukla biçimsel yönden zayıf modellere yakınlık duymuşlardır. Amerikan Pop sanatı, özellikle kitle iletişim araçları ve grafik sanatları için önemli bir esin kaynağı olmuştur. Bu sanatın asıl amacı, elit kültüre daha çok önem veren düşüncenin, sanatla yaşam arasında yarattığı boşluğu doldurmaktır.

İngiliz Pop sanatında olduğu gibi Amerikan Pop sanatı yeterince duygusal değildir. Amerikan Pop sanatı, popüler kültürün, yani halk kültürünün elemanlarını tarafsız

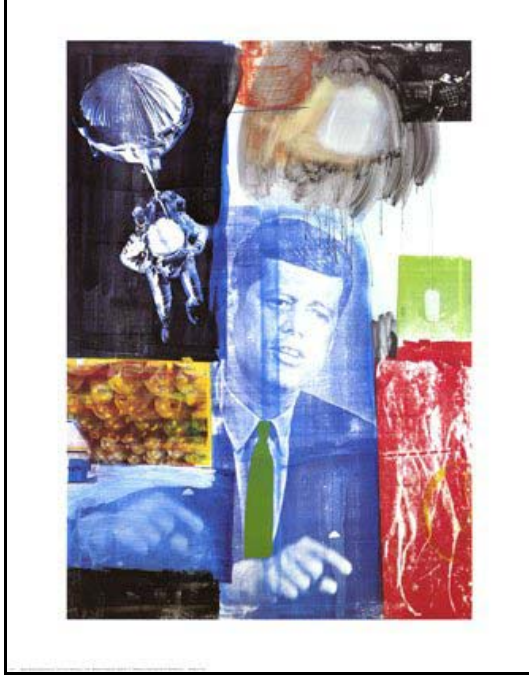
bir gözle inceler ve resmi kişisellikten arındırmaya çalışır. Kitle iletişim araçlarının yararlandığı öğelerin, görsel ve estetik ; gücünün farkına varılması, her sanatçının kendi teknik deneyimleri sonucunda oluşmuştur.

Amerika'da Andy Warhol reklam panoları, Roy Lichtenstein moda desinatörlüğü, Oldenburg gazete ilistirasyonlar yapmıştır. Wesselmanın çizgi film, Rosenquist de afişçilikle uğraşmıştır. Yaptıkları mesleklerin sanatlarına yansması, bir bakıma gerçek dünyayı sanatın içine sokma çabasını göstermiştir. Pop sanat, Amerika'daki gelişimini Jasper Johns ve Robert Rauschenberg'a borçludur. 1930'da Giorgia'da doğan Jasper Johns, yapılan her tablonun, anlatılan konu ile olan ilişkisini yorumlayarak 1950'li yıllarda soyut dışavurumculuğu sıkıntısını önlemeye çalışmıştır. 1955'te Amerikan bayrağını tıpatıp aynısını yansıtan bir resim yapmıştır. Bu eserinde, sanatçının Marcel Duchamp'a yaklaştığı gözlenir. Ortak bir dil kullanmalarına karşın, her Pop sanatçısının eseri, diğerinden çok farklıdır. Andy Warhol, 1962-1963 yıllarında, gerçekleştirdiği ve o yılların Amerikan halk kültürünün en belirgin simgeleri olan, "Campbell" marka çorba kutuları ve Marilyn Monroe serileri ile tanınmıştır. Warhol'un kutuları "Coca-Cola" gibi bir tüketim malzemesine dönüşmüş ve seri röpröduksiyonlar haline gelmiştir. Coca-Cola'nın halk tarafından yüceltildiğini görüp, sanat yoluyla da yüceltmıştır. Yapıtlarında endüstriyel serigrafî tekniğini kullanmıştır. Warhol bu alanda uzmanlaşmış kişilerle çalışmış ve böyle bir işbirliği sanatçı ile yapıt arasına bir mesafe koyarken öte yandan yapıtın oluşumunda diğer kişilerin katkısına yer vermiştir. Böylece Warhol, sanat eseri yaratmakla, maddesel üretimi birbirinden ayırmıştır. Onun bu tavrı, kavramsal sanatın habercisi sayılmıştır. New York'da Pop sanat, Jasper Jones'un çalışmaları ile oluşmuştur. Amerikan Pop sanatı, sanata girmesi imkansız sayılan, değersiz görülen ne varsa, sanata sokmuş ve alışılmış öğelere başka bir gözle bakmamızı sağlamıştır. Amerikan Pop sanatı iyi ve kötüyü değiştirmeden, olduğu gibi kabul etmiş ve uzlaştırmaya çalışmıştır. Hollywood'ın renkli hayatı ve değişik kültürlerin birleşmesi ile oluşan bir karışım Amerikan Pop sanatını oluşturmuştur.

A.B.D.'de Soyut Ekspresyonizm'den Pop sanata geçiş, Robert Raushenberg ve Jasper Johns'un yapıtları ile olmuştur.

4.7.1. Robert Raushenberg

"Bu sanatçı, resmin tüm sanat dallarına ve yaşama bağlı olduğunu her ikisinin de eksik bırakılmaması gerektiğini savunur. Raushenberg, kombine resimlerine, özenle yapılmış tablolarına, içi saman dolu bir tavuk ya da bir keçi gibi hiç alakası olmayan bir takım ögeler eklemiştir.

Resim 4.11:Robert Rauschenberg'in Retroactive I adlı alışması.

Sanatçının buradaki amacı, eserinde bir anlam aranmaması gerektiğini vurgulamak ve bu eserlerin izleyici tarafından üzülmesi gerekli bir şifreymiş gibi görülmemesini anlatmaktır. Onun amacı, eserlerinde bir anlam aranmaması, sadece o andaki görüntüsü ile değerlendirilmesi gerektiğidir. Robert Raushenberg ve Jasper Johns diğer Pop sanatçılarından ayrılırlar . Bu iki sanatçı plastik değerlere daha fazla önem verirler. Soyut Ekspresyonizm ve Dadacılıktan fazlasıyla etkilenmişlerdir. Dadacılığın, mizah yönünü fazlasıyla kullanmışlardır.

4.7.2. Jasper Johns

"Bu sanatçının amacı çok anlamlı bir eser oluşturmaktır. Johns, sürekli yeniden ele aldığı ve bıkana dek kullandığı konular üzerinde çalışmıştır.

Resim 4.12.: Flags(bayraklar), Jasper Johns, 1958

Bayraklar, nişan tahtaları, sayılar, A.B.D. bayrağı, haritalar vb. Jasper Johns da Rauschenberg gibi resmine anlamsız nesnelere eklemiştir (kaşık, fincan, neon lambası ile ışıklandırılmış harf, vs.) Resim 4.12

Sanatçı Amerikan bayrağını bronzdan döktükten sonra ona, üzerilerini boyadığı, bayilerde satılanlardan ayırt edilmesi imkansız olan bira kutularının mükemmel taklitlerini monte etmiştir. Sanatçıyı diğerlerinden ayıran özelliği, ticari sanat tarafından medya yoluyla yaygınlık kazandırılan bir gerçeği alıp yansıtmasıdır. Ticari sanatla arasında bir mesafe bırakmayı unutmamıştır.

4.7.3.Roy Liertenstein(d.1923)

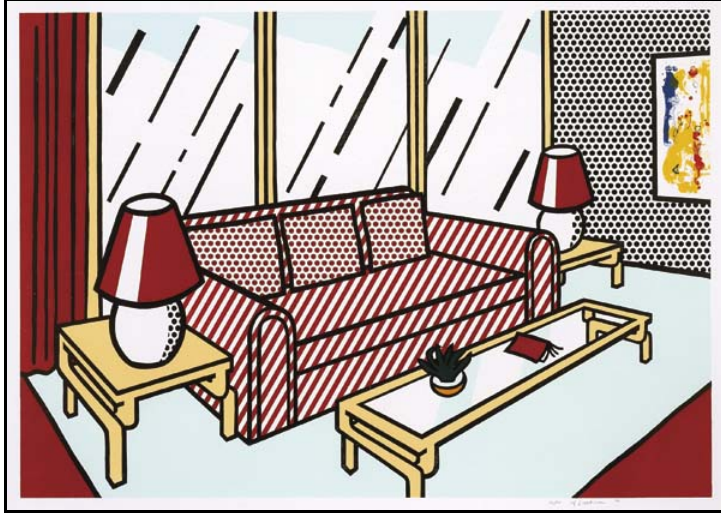
İlklerin öncüsü ve Pop sanatçılarının görsel analizi ve eski tarzların ironik kullanımı bakımından en tecrübelisidir. Ünlü olduğu eseri uzun bir öğrenme döneminin ürünüydü.

Resimlerinin ilk konusu gençliğin verdiği etkiyle müziklerine hayranlık duyduğu caz müzisyenleriydi ve eserleri taklitlerinden (röprodüksiyonlarından) tanıdığı “Mavi ve Pembe Dönem” resimlerinden etkilenmişti.

Resim 4.13.: Roy Liertenstein çalışması.

Amerikan kültürü ve tarihine sık sık göndermeler yapmaya başlamıştır. 1951’de New York’ta dökme nesnelere kullanılarak yapılmış montajlardan oluşan bir gösterisi oldu. Cleveland’a taşındı ve resim yapmaya ve bunları New York’ta sergilemeye devam ederken, aynı zamanda çeşitli şirketlerde mühendislik teknik ressamı olarak çalıştı. En erken proto-pop eserini (dolar kağıt parasının resmi)1956’da yapmıştır fakat bunun hemen bir devamı(yerine geçen bir eseri) olmamıştır. 1957’den 1960’a kadar Lichtenstein’in eserleri Abstract ekspresyonizm olarak adlandırılabilir; ayrıca çalışmaları geometrik soyutlamadan ve kübizmden geçmiştir.

Resim 4.14.:“Modern Room” Lichtenstein Çalışması

“1960’ta Lichtenstein New Jersey Rutgers Üniversitesi Douglas Kolejine Doçent olarak atandı. Burada Claes Oldenburg, Jim Din, Lucas Samaras ve George Segal ile tanıştı. Bu ilişkileri O’nun Pop resmine olan ilgisini tazeledi .1961’de Lichtenstein çizgi roman karelerinden bazı karakterlerin üzerinde yalnızca renkte ve formda küçük değişiklikler yaparak 6 resim üretti. Bu dönemde ilk defa daha sonra O’nun işlerinin simgesi haline gelecek; Harflerle işaretleme, konuşma balonları gibi araçlardan yararlandı.

Lichtenstein’in başarılı bir ressam olarak gelişimi, birbirini izleyen seriler ve tematik gruplara katılma konusundaki isteği sayesinde gerçekleşti. Daha sonraki gruplar kübizm, fütürizm, sürrealizm gibi ilk modern tarzların bir yorumu ve bir bakıma parodisi olma eğilimindeydi. 1980’lerde Lichtenstein Alman Dışavurumcularının taklidi, üç boyutlu düz şekillerden oluşan heykel maketler yarattı. Bunlar 1980’lerin boyanmış veya heykeli yapılmış bir dizi ressam işi gibi kendiliğinden olmanın ironisini yarattı. 1980’lerin sonu ve 1990’ların başında Lichtenstein önceki tarzının iyileştirilmiş uyarlamasına geri döndü.”.

4.7.4. Andy Warhol Çalışmaları

"Bu sanatçının Lichtenstein ile benzer yönleri vardır. Çizgi roman unsurunu daha resimsel bir havaya sokarak kullanan sanatçı, boya akıtarak karalama ve silmeler

yaparak Lichtenstein'in koruduğu sert görüntüyü biraz yumuşatılmış Andy Warhol da, eserlerinden alıntılar yaparak bunları eserlerinde kullanmıştır. Lichtenstein ve Warhol, bu alıntılan yaparken eserlerinin yanında "sanat nedir?" mesajını sürekli vermişlerdir.

Pop sanatın temsilcisi haline gelen Andy Warhol sanatında popüler kişileri, tüketim nesnelere, tüketici kültürün yoz gerçeklerini konu almış bir sanatçıdır.

1960'larda resimli roman ve afişlerden esinlenen resimler yapmıştı. Soyut sanata karşı ,sanatın toplumdan yabancılaşmasına karşı çıkmıştır. Sanatını endüstriyel üretime yaklaştırmıştır. Marliyn Monroe, Elwis Presley gibi Hollywood kahramanlarını konu almıştır.

Resim 4.15.:Marilyn Monroe Portresi

Andy Warhol, ölümünden sonra Marilyn'in dudaklarını ve yüzünü sıralar halinde dizerek Marilyn serileri yapmıştır. Mekanik formdaki bu anlamsız resimlerle Warhol, bu idolün şişirilmiş karakterini aktarıyordu.

Warhol'un foto-mekanik ya da ipek baskı yöntemiyle ürettiği baskıların başka bir önemi de, sanatsal üretiminin endüstriyel ve kitle üretimiyle kurduğu yakınlıktandır. Warhol'un yapıtlarının çoğu Pittsburg'daki Andy Warhol Müzesindedir.

Resim 4.16.:Warhol'un bir otoportre serisi 1967

Resim 4.17.: Warhol Brillo Kutuları 1969

Bir obje ya da günlük hayattaki bir tüketim ürününün sanatsal bir biçimde tanımlanması, sanat camiasını şaşırtmış, estetik bulunmayıp aşağılanmıştır.

Pop art sanatın nasıl günlük hayatın bir parçası haline geldiğini ve günlük yaşamın nasıl sanata dönüştüğünü (Brillo kutuları gibi) göstermiştir. Resim 4.17.

Avrupa'da özellikle ikinci Dünya savaşı sırasında yaşanan bazı gelişmeler de Pop art üzerinde etkili olmuştur. Medeniyet, teknoloji, kitle kültürü ve eğlence sektöründe büyümenin yaşandığı dönemde, yazarlar, ressam ve yönetmenler bu olguya tepki gösterdiler. Kitle kültürü bir yandan popüler ya da amatör sanatın gelişimini desteklerken, diğer yandan kitlesel üretimin olanaklarından yararlanan eleştirel yüksek kültürün yansıtıcısı oldu. Andy Warhol'un 1960'larda kullandığı "cine film" leri bu çerçevede değerlendirmek mümkündür.

Marilyn'in hızlı yükselişi, ve Kennedy'nin ihtişamlı kariyeri ölümle sonuçlandığı zaman, bu ölümler kitle iletişim araçlarında önemli yer tutar. Kennedy'e düzenlenen suikastin ardından olayın fotoğrafları birçok gazetede yayınlanmıştır. Ayrıca Jackie'nin oğullarıyla cenazedeki fotoğrafları sansüresiz yayınlanmıştır. Aynı şekilde televizyonda da gösterilmiştir bu olay anı. Warhol, medyanın, insan duygularını satılığa çıkararak bu tavrına tepki göstermiştir. Bir çalışmasında Kennedy'nin portresini ipek baskı yöntemiyle renkli olarak çoğaltmış tuval üzerine basmıştır. Duruma göre imgeleri daha korkunç veya daha çekici göstermiştir. Bununla çıkar uğruna sömürülmeye maruz kalan insanların yok oluşlarının ve yaşanan kötü olayların ne kadar çabuk kabullenildiğini fark ettirmeye çalışmıştır.

4.7.5. Tom Wesselman alışmaları

Tom Wesselman (d .1931) pop sanatçısı olarak bilinir. Wesselman 1960'ta bir dizi "Durgun (Hareketsiz) Yaşam" (cansız nesnelere simgeleyen bir sanat türü)galerinin bu eseri # 20 serisinde.

Resim 4.18.:Karışık Malzemeyle Yapılmış alışma ,Tom Wesselmann

Resim 4.19.:Tom Wesselmann alışması

"Eserin sol tarafı Wesselman'ın topladığı fonksiyonel parçalarla yaratıldı, sonra gerçek bir lavabonun üstünde gerçek bir dolaba yerleştirilmiştir. Işık yakılıp sondurulebiliyor ve dolap açılıp kapatılabiliyordu. Sağ tarafta çeşitli yiyecek ve ieeğin iki boyutlu resimleri yer almaktadır. Resim 4.18.

Wesselman bir zamanlar gündelik hayattan çıkarılmış-sanatın ticari dünyaya katıldığını göstermek için "durgun yaşamlar" ında sıklıkla diğer sanatçıların eserlerinden roproduksiyonlara (taklitlere) yer verdi.."

Resim 4.20.:Tom Wesselmann alışması

Dönemin kültürel yapısını belgeleyen bu kolaj çalışmasında günlük hayatta sıkça kullanılan ürünler bulunmaktadır. Bu resminde de Pop art dönemde sıkça kullanılan hamburger, sigara paketi ve konserve kutusu gibi tüketim mallarının resimde kullanıldığını görüyoruz. Resim 4.20

4.7.6. Claes Oldenburg

"Bu sanatçı yaşadığı, içinde bulunduğu ülkenin tüketim malzemelerini daha çok yiyecek tüketim malzemelerini devasa boyutlarda abartılı ve dikkat çekici bir biçimde büyüterek bir sanat eseri olarak sergilemiştir. Sanatçı New York' da yaşadığı günlerde Amerikan sofrasının suni ürünlerini sergilemiştir. Bunlar, hamburgerler, dondurmalar, sosisler vb. gibi ürünlerdir. Bunların hepsi' teknik olarak renkli alçıdan yapılmıştır. Sanatçı Paris'te yaşadığı günlerde ise, bu şehre ait olan tüketim maddelerini sergilemiştir. Bunlara örnek vermek gerekirse yağda haşlanmış yumurtalar, şarküteri yiyecekleri, hardallı balık, vb. gibi.

Resim 4.21.:Dev Hamburger .,1962

Boyanmış ve içi köpük doldurulmuş yelken bezinden heykel çalışması

Resim 4.22.: Oldenburg 'un Kiraz Ve Kaşık Çalışması

Bir 20. yüzyıl ikonunun bu abartılı büyüklükteki kitsch uyarlaması kuşku uyandırmaktadır. Sanatçı Amerikan kültürünün en güçlü simgelerinden birini yansıtma ve yabancılaştırma isteği görülüyor. Alışılmamış biçimi ve yumuşak dokusuyla bilinen geleneksel heykel anlayışını da ortadan kaldırıyor. Resim 4.21

Oldenburg ticari malzeme ve ürünleri kullanarak sanat yapan bir Amerikan Pop sanatçısıdır. Bu dev hamburger isimli yapıtında Amerikan “fast food” imparatorluğundan yola çıkmıştır. Oldenburg, nesnelerin önünde insanların alay etmelerinden ve gülmelerinden hoşlandığını söylüyor. Oldenburg'un bu sözlerinde Dadaizm'in etkilerini görmekteyiz. Dadaistler, "Bir şeyi aşağılamak ve eleştirmenin en kolay yolu onu gülünç duruma düşürmektir" demişlerdir. Oldenburg'un düşüncesi de buna yaklaşmış görünmektedir .

Oldenburg, renkli ve üç boyutlu nesnelere ile pop dünyasında yeni bir sayfa açmıştır. Klozet kapağı, elektrik düğmesi, araba sileceği ve yazı makinesine kadar çeşitli günlük kullanım nesnelere çalışmaları konu almıştır.

Çağdaş kent kültüründen esinlenen ve yapıtlarında popüler dili kullanan birçok sanatçı, Pop sanat akımına bağlanabilmektedir. Robert Indiana, Edward Ruscha, Wayne Thiebaud bunlar arasında yer almaktadır.

“Pop eserler, bir süre için Vatikan tarafından yasaklanmıştır. Bütün bu tepkilere karşı, tüm dünya bu yeni sanata büyük eğilim göstermiştir.

Op ve Kinetik sanat, Bauhaus, Stijl, Konstrüktivizm akımlarını deneylerinde temel düşünce olarak kullanmıştır.

Ayrıca Pop sanat ve Yeni Gerçekçilik, çağdaş, toplumsal ve estetik standartlara protesto yönünden Dada ve Sürrealizm akımları ile de ilişkilidir. Bu ilişki yüzünden Pop sanatçılara "Neo-Dadaistler" yani Yeni Dadaistler de denilmektedir. Bu Yeni Dadacılar, Dada akımının yaptığı daha farklılaştırarak ortaya koymuşlardır. Ünlü Dadaistlerden Marchel Duchamp, bu konuda şöyle der:

"Ben Ready-Made'leri bulduğum zaman, estetik değer yargılanın hayal kırıklığına uğratmayı amaçlamıştım. Pop sanatçılar ise benim hazır malzemelerimi almışlar ve onlarda estetik değerler bulmuşlardır. Ben, pisuvarı bir protesto olarak düşünmüştüm. Şimdi ise onlara estetik kalitelerinden ötürü hayran oluyorlar." "Karikatürize ettiğim, çizdiğim her şey hayran olduklarımdır." R. Lichtenstein. "Her şeyi aynı seviyeye indirip, ne elde ettiğimi görüyorum." C. Oldenburg." (Bilal.,1998)

4.7. DİĞER POP ART DÖNEMİ ÖNE ÇIKAN SANATÇILARI

4.7.1 Eduardo Paolozzi Tasarımları

“İskoçya’da doğan Paolozzi, savaştan sonra Paris'te yaşamına devam etti. Paolozzi sürrealist ve avangart sanatçılardan etkilendi. Sürrealizmin enerjisini heykel, seramik ve ekran baskısı gibi çeşitli medya çalışmalarına taşıdı. 1950'lerde Paolozzi, İngiltere'deki pop art hareketinin önde gelen isimlerinden biri olan Londra kökenli Bağımsız Grup'un söz sahibi üyelerinden biri durumuna geldi.

Resim 4.23.:Paolozzi., heykel çalışması

1989'da 'Sir' unvanı alan Paolozzi'nin ünlü çalışmaları arasında Tottenham Court Road Metro İstasyonu'ndaki bir dizi rölyef, British Library'nin önündeki Isaac Newton heykeli yer alıyor”.

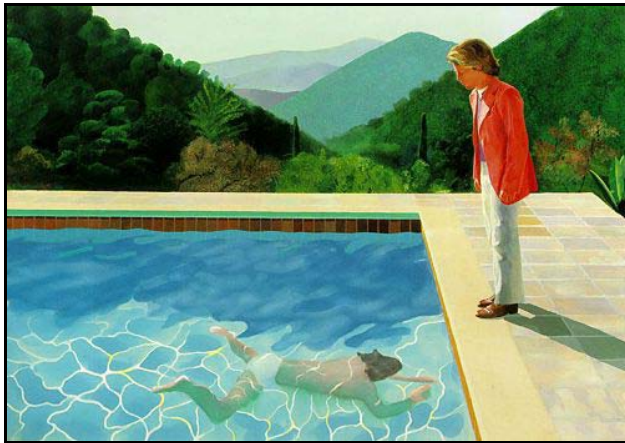

Resim 4.24.:Sör Eduardo Paolozzi kolaj çalışması, 1947

Paolozzi magazin ve reklam gibi pop - kültür kaynaklarını kullanım şekliyle 1960'ların sanatının özelliklerini büyük ölçüde önceden görmüştü.

4.7.2 David Hockney (1937-)

İngiliz ressam tasarımcı ve fotoğrafçı olan Hockney, kişiliği, giyim tarzı ile kendisine has bir moda yaratan Hockney'in erken çalışmalarında daha çocuksu çizimler hakimdir. Hockney'in çalışmalarındaki ironi, mizahi yön ve Amerika'yı algılayışındaki karikatürize edilmiş imgeleri Pop art'ın önemli örneklerindedir.

Resim 4.25.:Havuz ve iki figür , David Hockney

Natüralizm alanıyla ilgilendikten sonra bunu sınırlı bularak klasik sanat üzerine yoğunlaşır, fotoğrafla ilgilendiğini belli eden kolaj çalışmalar yapar. Bu çalışmalarda Picasso ve Matisse'den etkilenir. Çalışmalarını kübizmden etkilenerek ortaya çıkarması onu tekrar Pop Art'ın etki alanı içinde yer almasına neden olmuştur. (BAYRAKTAR, 2004)

4.7.3 Richard Hamilton (d.1922)

İngiliz sanatının, unutulmaması gereken isimlerinden Paolozzi ve Richard Hamilton'dur. Hamilton 1956'da , Londra'da açılan Bağımsızlar Grubu'nun katıldığı sergide eserlerini sergilerler. Bu sergi mimarlığa ve görsel sanatlara ait eserlerin bir arada sergilenebileceğini gösteren bir sergi olmuştur. Ayrıca müdahale edilmemiş reklam malzemeleri de galeride yer alır. En çok ilgi çeken çalışması "Günümüzün evlerini böylesine farklı ve çekici kılan nedir?" isimli kolajdır.

Resim 4.26.: Richard Hamilton , “Günümüzün evlerini böylesine farklı ve çekici kılan nedir?”1956
(Kağıt üzerine kolaj 26x25 cm)

1950'lerin stilize edilmiş iç mekanını gösteren bu kolaj savaş sonrası sanatında bir dönüm noktasıdır. Kesilmiş fotoğraflar, dergi parçaları bir tüketici cenneti yaratmak

için bir araya getirilmiş. Abartılı büyüklükteki lolipop üzerinde yer alan “Pop” yazısı önemli yeni sanat akımının habercisi olan sözcüğe ilk görsel göndermedir büyük olasılıkla. Bu kolaj Londra’da açılan “bu yarındır” sergisi için yapılmıştır.

Bu çalışmada kullandığı film makinesi, televizyon, konserve yiyecekler, ev gereçleri, kaslı bir mankenle çıplak kadın fotoğrafları oturma odasının duvarına asılan aile büyüklerinden birinin portresi gibi imgeler halka yabancı değildir. Modern toplum ,sanat yapıtlarını entelektüel bir yaratı olarak nitelendirmekte kendini bu yapıtlara uzak hissetmektedir. Böyle bir yapıtla karşılaşmaktan hoşlanmamaktadır.

Bu yapıt tüketim toplumunun gerçek bir envanteridir ve pop sanatının kapsadığı tüm konuları işlemektedir. (Stirling, 1994)

Hamilton’a göre 1950’lerde yarının dünyası için vazgeçilmezler şöyleydi: “kadın, yiyecek, tarih, gazeteler, ev aletleri, otomobiller, uzay, çizgi romanlar, tv, telefon, bilgi”. Günümüzde Hamilton bilgisayar teknolojisiyle yapıtlar üretmektedir.

4.7.4 Niki de Saint Phalle (1930-2002)

Niki de Saint Phalle tablolarında boyaları tuval üzerine atmakta bir tüfek kullandı ve sonra bir palet bıçağıyla bu dokuyu işledi.

Resim 4.27. : Niki de Saint Phalle renkli heykel çalışmaları

Resim 4.28. : Niki de Saint Phalle renkli heykel çalışması

Boya topları birbiriyle ilişki içinde patlayarak ve dağılarak tabakayı renklendirdi. Atışların agresif etkisi O'nun babasıyla olan sorunlu ilişkisini açığa vurmasına ve bunu işleyerek üstesinden gelmesine yardım etti. Buna rağmen, ilk kez 1964'te çıkan "Nanas"ları Ona daha fazla ün kazandırdı. Sanatçı mutlu, bağımsız kadınlar ve yeni bir anaerkil dönemin habercileri olarak anlaşılmasını istediği renkli kadın figürlerini önceleri tahtadan, iplikten, kağıttan ve tel yapı iskeletlerinden ve sonraları da boyanmış polyesterden yapmıştır.

Phalle'nin en büyük projesi 1979'da Tuscany'de çalışmalarına başladığı, içinde bulunan birçok Nana ile tamamlanan Tarot Bahçesi idi. 1950'lerden beri Niki de Saint Phalle çalışmalarını dünyanın çeşitli yerlerinde sergiledi ve sanat tarihine kadın hayatı ilkeleri temasını tanıştıran sanatçı olarak dünyaca takdir edildi.

5. BÖLÜM

POP ART DÖNEMİ MOBİLYA TASARIMLARI

5. POP ART DÖNEMİ MOBİLYA TASARIMLARI

“II. Dünya savaşı sırasında, 20. yy başının ilerici hareketlerinin Avrupa’ lı öncüleri ABD’ye göç etmişlerdir. 1945-50 arasında hızlanan bilimsel araştırmalarla yeni malzeme ve yapım teknikleri geliştirilmiş, artan talebi karşılamak için, modern teknolojilerden yararlanarak az ve ucuz malzemedен yapılmıştır. Ekonomik ürünlere yönelmek gerekmiştir.

Aynı zamanda modernizmin geometrik biçimlerinden organik formlara geçilmiştir. Bauhaus’un temel eğitim anlayışı ve tasarıma getirdiği ilkeler 1932’de kurulan ve başında Eliel Saarinen’in bulunduğu “Cranbrook” sanat akademisinde sürdürülmüştür.”

Charles ve Ray Eames, Eero Saarinen, Herry Bertoia, Florance Knoll, Herman Miller’in de hocalık yaptığı bu okuldan yetişmişti. İnsanın rahatlığının ön plana çıktığı bu organik üslup bu okulun bünyesinde ortaya çıkmıştı.

Charles Eames’in tasarımlarını üreten, mobilya yapımcısı Herman Miller’in başta gelen tasarımcısı George Nelson ise, organik ve heykelsi biçimlerdeki koltuklarıyla ünlenmiştir.

Dönemin ünlü heykeltçilerinden Henry Moore ve Noguchi de serbest biçimli asimetric mobilyalarıyla soyut organik üslubun öncüleriydi. Aynı dönemde Narlo Mollino 1905-73 daha yuvarlak, organik , hız temasını işleyen mobilyalar üretmiştir. Artan mobilya talebini karşılamak için seri üretim ve teknolojik atılım gereksinimi doğmuştu. 1951 ve 53’de döküm alüminyum ve sepet örgüden oluşan çok işlevli iskemleleri üreten Eames, 1956’da tasarladığı 670 koltuğu ve pufuyla seri üretilen mobilyanın rahat ve lüks olabileceğini kanıtlamıştı. Seri üretime yönelik mobilyanın az parçadan oluşması , yalınlık ve ucuzluk bakımından önemliydi.

Ponti’nin hafif “699” iskemlesi 1957’de Cassino tarafından üretilmiş. Marco Zanuso köpük kauçuk kullanarak “Lady” koltuğunu (1951) tasarlamıştır.

1950’ lerde bağımsızlar grubu adı altında , Hamilton , Paolozzi, Banham Pop sanatın ilkelerini benimsemişti. Aynı yıllarda Peter Murdoch “those things” adlı katlanır çocuk iskemlelerini piyasaya sunmuştur.

“Andy Warhol’un resimlerinde şekillenen Pop Art kültürünün gelişiminde Amerika’nın etkisi büyüktür. Tüketici kitlenin büyük kesimi olan gençler; parlak,

çekici, seksi, kötü yapılmış objelere büyük ilgi göstermiştir ve endüstrinin üretim şekli bu pazarın taleplerini dikkate almıştır.

Modernizmin Amerikan toplumu tarafından benimsenememesi pop kültürün renkli ve gösterişli tarzını daha yakın hale getirmiştir. Miro'nun sanatı, Picasso'nun parlak renkli figüratif ve soyut resimleri Pop Art'ın oluşumunu çok etkilemiştir. James Dean, Marliyn Monroe, Marlon Brando gibi Hollywood yıldızı ve çektikleri filmler gençliği hedef almış; giysi, araba vb. tüketim eşyalarında moda sürekli değişmiştir. Modernizm' in sağlam yapısını değiştiren ilk etken Pop kültür olmuştur.

Bu mobilyalar 1960'ların başlarında kompakt hale gelen modüler sistem mobilyalarında öncüsüdür". (ARTIKOĞLU, 2006)

5.1. POP ART DÖNEMİ MOBİLYALARINDA MALZEME ,FORM VE RENK

5.1.1. Pop Art Dönemi Mobilyalarında Malzeme

1960-70'lerde, uluslararası boyutta bir mobilya endüstrisi oluşmuş, ilk büro mobilyaları da bu dönemde yapılmaya başlanmıştır. Ancak bu yıllarda , akılcı modern akıma karşı gelişmeye başlayan ve mobilyaları tüketim ürünleri gibi gören bir eğilim doğmuştur. Gençlik de ucuz, iddialı olmayan istiyordu. Endüstri petrolün düşük fiyatından yararlanıp bu talebe, petrolden elde edilen plastiklerle cevap vermiştir.

Pop art dönem ile Modernizmin geometrik, sade ve işlevsel biçimlerinden organik formlara geçilmiştir. Ancak modernizmde görülen yere yakın mobilyalar ve sadelik bu dönemin mobilyalarında da etkindir. Modüler ,demonte mobilyalar kullanılmıştır. 1960'lı yıllarda fonksiyon ve sembol gibi kavramlar mobilyada önemli yer tutmuştur.Bu oyuncaksı tasarımlar 1970'li yıllarda da etkisini sürdürmüştür. Esprili tasarımlar ve sembollerden yola çıkılarak birçok biçim tasarlanmıştır. Bu yenilikler oldukça büyük ilgi görmüş ve günümüze kadar etkisini sürdürmüştür.

1960'ların en sık kullanılan malzemesi polietilen ve termo plastikler olmuştur. Bu sentetik bileşimler hafif ve dayanıklıydı. Katkı malzemesi gerekmiyordu kolay renklendirilebilir ve iki yüzü de parlak görünümlüydü.1954'de keşfedilen polioleni Robin Ray başarıyla uygulamıştır.

“Mobilya üretiminde ; polietilen, diğer termo plastiklerin kullanımı ile aynı kalitede , aynı standardı sağlayan renkler, hafif , uzun kullanım ömrü ve kalıp sisteminin kullanılması gerekliliğinden kaynaklanan biçimler elde etme olanakları sağlanmış oluyordu.” (ONUR S.,2000,)

Ayrıca poliüretan dolgulu minderler, fiberglas (Eritilmiş haldeki camın küçük deliklerden akıtılıp katılaştırılması sonucu üretilir, plastiklerde güçlendirici olarak kullanılır) , polyester kalıplar, vinil örtülü lateks köpükle doldurulmuş yastıklar kullanılmıştır. Krom, çelik ayaklar kullanılmış, lateks oturma bölümlerinde kullanılmıştır.

Verner Panton ve Eero Aarnio gibi dönemin önde gelen tasarımcıları da plastik mobilyalar yaratmışlardır. 1967’deki ilk petrol kriziyle Pop kültürü geçerliliğini yitirmeye başlamıştır. Petrol fiyatlarının yükselmesiyle plastik kullanımdan kalkmaya başlamıştır.

5.1.2. Pop Art Dönemi Mobilyalarında Form

1940 ve 50’lerde İskandinav tasarımcılar, net ve temiz bir ahşap işçiliğiyle yalın malzemelerden yarattıkları heykelimsi mobilyalarla öne çıkmışlardır. Aalto’nun tümü ahşap iskemle ve masaları Jacobse’nin tik ağacından yaptığı köşeleri yuvarlatılmış mobilyaları ile usta bir el işçiliği sergiliyordu.

Resim 5.1: Joe Colombo tasarımı “multichair”, modüler oturma elemanı tasarımı,1969

Joe Colombo gibi tasarımcıların tasarladığı modüler mobilyalarla kullanıcı isteğine göre mobilyasını farklı biçimlerde düzenleyebiliyordu.

Dönemin önemli tasarımcılarından Luigi Colani ise doğanın şekillerinden yola çıkarak tasarladığını ifade etmiştir ve değişik pozisyonlarda kullanılabilen mobilyalar tasarlamıştır. Modüler mobilyalar yüzyılın başından itibaren çalışılmış, demonte şekilde satılan mobilyalarda bu çalışmanın ürünü olmuştur.

Bu dönemin özgürlükçü tutumu , iddialı olmayan biçimler, ucuz maliyet satış ve herkese benzer standartta mobilya üretimini getirmiştir. Bu talep, petrol türevi malzemelerde çok kolay karşılanabilmiş, 1960'ların çizgisini oluşturmuştur. Bu dönemdeki yeni bir formu ve yapay malzeme kullanılarak tasarlanan şişme koltuklar istendiğinde havası boşaltılarak ortadan kaldırılabilir özelliktedir.

5.1.3. Pop Art Dönemi Mobilyalarında Renk

“Renk insanın ara sıra karşılaştığı bir öge değil, ışık ve insan gözü var oldukça varolan ve insanı sürekli olarak etkileyen çok önemli bir ögedir.

Bir nesnenin ilgi çekmesini sağlamak , ancak onları çevresine zıt , doygun ve açık renklerle renklendirmeyle mümkün olabilir. İlgiyi çekebilmek nesnelere büyüklükleriyle,aynı rengin sürekli tekrarlanmasıyla oluşan baskın etkiyle veya sürekli devinimlerle sağlanabilir. Günümüzde renk konusunda sürekli değişen moda rağmen minimalist bir etki vardır. Mekanlarda genellikle nötr renkler kullanılmaktadır. Mobilyaların renkleri ve şekilleri bu renklerle uyum sağlayabilmektedir.” (Ulaş.,2002)

Pop art döneminde ise renkler canlı ve parlak kullanılmıştır. Özellikle özgürlüğün ifadesi kabul edilen kırmızı, turuncu gibi renkler kullanılmıştır. 1960'larda pop kültürün ve feminizmin gelişmesinden dolayı feminen çizgilerde desenler ortaya çıkmıştır .

60'ların Op-art ve kinetik desenlerinden etkilenilmiş, bunlar perde, döşeme ve halılarda kullanılmıştır. Aynı zamanda bu desenlerde doğadaki formlardan etkilenme de görülmektedir.

Resim 5.2.:Verner Panton Tasarımı oturma elemanı ve İç Mekan Tasarımı

Pop art döneminde sıkça kullanılan duvar kağıtlarında ve bu dönemdeki mobilya döşemelerinde görülen geometrik, organik desenlerdeki tasarımlarda canlı renkler kullanılmıştır. Resim 5.2

Pop kültür insanları sürekli tüketime yönlendirdiğinden mekan ve mobilyada çok sık değişikliğe gidilmiş, malzeme olarak da ucuz ve renkli plastiklerin kullanımı bilinen tüm formları yıkmıştır. Önceki tasarımlarda mekanı alçak ve yayvan ,sade renklerde mobilyalar doldururken bu dönemde özgürlüğün ifadesi kabul edilen turuncu, kırmızı gibi canlı ve sıcak renklerde üretilen mobilyalar moda olmuştur. Bu dönemde modernist düşünceler birden terk edilmemiştir.

Sadelik ve işlevsellik Pop kültürde varlığını korumuştur. Karşıt tasarım (pop art), standardizasyon ve işlevciliğin yerini almıştır. Bunun yerine daha özgür renklerin ve formların kullanıldığı mobilyalar yapılmıştır. 1970'lerin sonu ve 1980'ler başında post- modernizm ile Pop art tasarımları sonlanmıştır.

5.2. ERKEN POP ART MOBİLYA TASARIM ÖRNEKLERİ

5.2.1. George Nelson Tasarımları (d.1908-1986)

George Nelson kariyerine mimar olarak başladı. 1946-1972 yılları arasında Herman Miller'in ilk tasarım direktörü olarak görev yaptı.

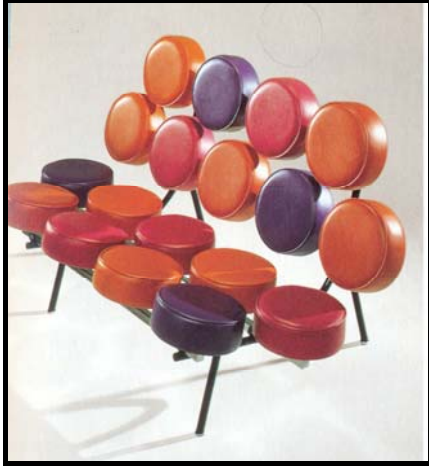

Resim 5.3:MAA sandalye, 1958, Fiberglas kalıp arkalık ve oturma bölümü, bağlantı yeri ve boru ayaklar çelik tabanlı sandalye tasarımı.

Resim 5.4 : Kangaroo sandalye, 1956

Oldukça yenilikçi tasarım olan MAA lastik ayakların bitiminde lastik yuva ve metal ayaklarıyla bitirtmiştir. (Resim 5.3)

Krom boru ayaklar ve kontrplak oturma bölümü ve çelikten yapılmış döşemeyle, kauçuk ve köpükten oturma ve yaslanma yüzeyli oturma elemanı. (Resim 5.4.)

Resim 5.5. : “Marshmallow” oturma elemanı ,1956

Nelson’ın bu tasarımında çelikten yapılmış borular siyaha boyanarak tasarlanmış ,vinil örtülü lateks köpükle doldurulmuş yuvarlak yastıklar ve arkalıklar görünür.

George Nelson’ın saat tasarımlarında olduğu gibi “Marshmallow” koltuğun formundada ayrılmış parçalar vardır. Bu koltuk cesur renkleri ve geometrik şekilleriyle Pop tasarımın haberini vermektedir.

Resim 5.6. : “Coconut” 1955 , George Nelson

Dokuma kumaş kaplamalı, köpük döşemeli, krom boru ve metal ayaklı ve çubuklarla desteklenmiş oturma elemanı tasarımı. Organik formu olan bu oturma elemanıda Pop Art’ın başlangıcını gösterir. (Resim 5.6.)

5.2.2. Eero Saarinen Tasarımları

“Fin asıllı Amerikalı mimar Eero Saarinen, 1940'larda yeni bir tasarım problemi olarak ortaya çıkan kalıplanarak üretilen koltuk tasarımına yeni bir yorum getirmişti. Kabuk formundan esinlenerek tasarladığı mobilyalarda, kalıplanmış alüminyum strüktürü, ince sentetik bir kaplamanın arkasına saklayarak, günümüzün poliüretan esaslı yekpare koltuklarının görüntüsünü yakalamıştı”.

“Charles Eames ve Eero Saarinen'in bükme teknikleriyle tek parça kontraplaktan tasarladıkları insan vücuduna uyumlu mobilyaları , teknoloji ve hafifliğiyle tasarıma farklı bakış açısı getirmiştir. Çevreye uyumla birlikte önem kazanan çevre koruma bilinci ,mimaride ve tasarımda modernizmi daha değişik biçimde yorumlayan “organik üslubu” gündeme getirmişti. Organik üslup , tasarımın hem çevresiyle hem de insanla olan ilişkisinin uyumunu esas almıştır” (ARTIKOĞLU, 2006)

Saarinen, günümüzde yeniden popülerite kazanan “retro” tasarımların özelliği "trompet" ayakların da yaratıcısıdır.

Resim 5.7.: Knoll International'ın ürettiği "Tulip" sandalye, tasarımcının en ünlü çalışmalarından.1956

Resim 5.8.: “Tulip” sandalyenin mekan içinde kullanımına bir örnek.

Bu iç mekanda yemek bölümünde kullanılmıştır. Beyaz plastik tulip ayaklı masa ile beraber kullanılmıştır. (Resim 5.8.)

Resim 5.9.: "TWA Terminali" Saarinen tasarımı

Resim 5.10.: 1956 yılında Eero Saarinen tasarımı servis elemanı

Mimaride de aynı organik formları tekrarlayan Saarinen'in bu anlamda en dikkat çekici projesi New York JFK Havaalanı'ndaki "TWA Terminali". Mimar, terminali kanat açmış böcekten esinlenerek tasarlamış. Doğadan esinlenerek yapılan tasarımlarından biridir. (Resim 5.9)

Saarinen'in bu masa tasarımında aliminyum ve mermer kullanılmıştır. Ayaklar "tulip" sandalyedeki gibi tasarlanmıştır. Sade ve organik bir forma sahip olması açısından Pop art dönem mobilyalarına yakın bir görünümündedir. (Resim 5.10.)

5.2.3. Eero Aarnio Tasarımları

Eero Aarnio nun tasarımlarında mobilyanın işlevinden daha çok mekan ve kullanıcı ile kurduğu iletişim önemlidir.

Resim 5.11.: Ball Chair 1963
Tasarımcı: Eero Aarnio

“1963 yılında tasarlanan Ball Chair’ın dışı fiberglas ,içi kumaş kaplı döşemedir.”Ball” sandalye bazen de “Globe Chair” olarak adlandırılır. Eero Aarnio basit geometrik formlardan biri olan küreden esinlenerek tasarlanmıştır. Kürenin bir bölümünü keserek ve bir noktadan bağlayarak dikkat çekici ve tamamen alışılmadık bir biçimi olan oturma elemanı tasarlamıştır”. Resim 5.11 (Arkitera.,2003)

“Dış mekanın seslerinden uzakta rahat ,sakin ve huzurlu bir ortam sunan “Ball Chair” “oda içinde oda” hissini uyandıran, telefonla konuşmak ve dinlenmek için uygun bir tasarımıdır. Kendi ekseninde döndüğü için devamlı değişkenliği de sunmaktadır bu sayede tamamen çevreden soyutlanmamaktadır.” (EBERT,2002)

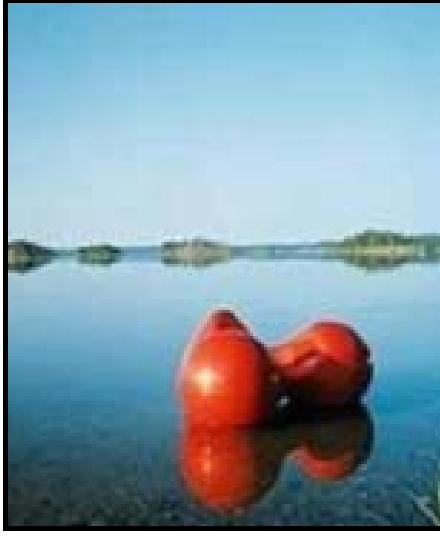

Resim 5.12.:Farklı renklerde Ball Chair tasarımı,Eero Aarnio , 1963-1965 yılında tasarlandı.

Resim 5.13.:Tomato Chair 1971 yılında Eero Aarnio tarafından tasarlanmış oturma elemanı

Farklı renklerde “Ball” sandalye görülmektedir bu resimde de. Küre fiberglas döner kabuk koltuk poliüretan dolgulu minderleri kırmızı, turuncu, siyah veya beyaz renkte olabilmektedir. 99 cm çapında , 120 cm ortalama yükseklikte. Eero Aarnio tarafından “Sko Oy” firması için tasarlandı. Finlandiya. Resim 5.12

Aarnio’ nun 1971 yılında tasarladığı “Tomato Chair” koltuk formundan çok heykel formundadır. Oturma bölümünü çevreleyen üç yuvarlak form bir oturma elemanın kolçak ve sırt bölümlerinin yerini alıyor. Resim 5.13

Resim 5.14.:Tomato adlı Sandalyenin dış mekanda sergilenimi

Resim 5.15.:Bubble Chair

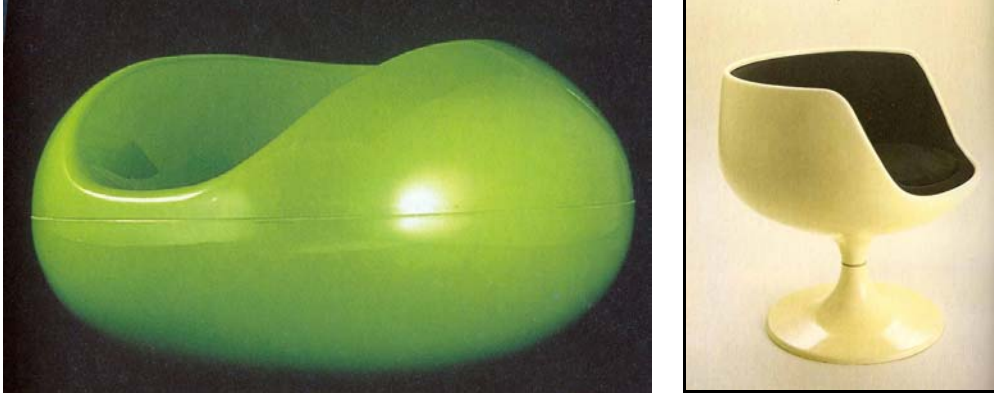
Önden bakışta karmaşık görünen “Tomato Chair” ,diğer görünüşlerde aynı çapta üç dairenin ustaca olan kombinasyonudur. İki daire kolçak için , bir tanesi ise rahat sırt dayama olarak tasarlanmıştır. Dördüncü yarım daire ise diğerlerini takip eden oturma yerini oluşturur. Resim 5.14

Aarnio’ya ait başka bir tasarımda “Bubble” sandalyedir. Tasarımcı “Ball Chair” dan ilham alarak bu oturma elemanını tasarlamıştır. Çelik bir zincir ile tavana asılan “Bubble Chair” güneş ışığını her açıdan alabilen transparan akrilik malzemeden üretilmiştir. Resim 5.15

Resim 5.16.:Bubble Chair’ın kullanımı

Kullanıcı hem rahat bir oturma hem de farklı bir ortamda dinlenme keyfini yaşabilmektedir dönemin bu farklı tasarımıyla. Resim 5.16.

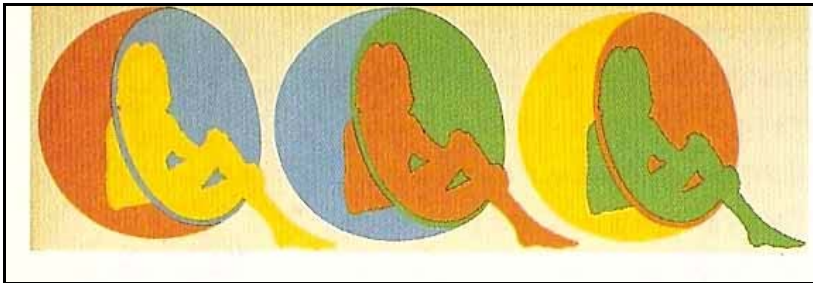

Resim 5.17.: Eero Aarnio tasarımı ., "Pastille" adlı sandalye., 1967-1968'de tasarlandı.

Resim 5.18.: Eero Aarnio tasarımı oturma elemanı, 1967

Bu oturma elemanı fiberglas kalıp ve polyester kalıp ile güçlendirilmiş oturma elemanıdır. Pastilli oturma elemanı cesur organik formu ve sentetik malzeme kullanımı ile İskandinav tasarımcıların karmaşık malzeme kullanmasında başlangıç rolü oynamıştır. Bu koltuk, iki parça fiberglas kalıbın birbirine kesişim hattından dikilmesiyle yapılmıştır. Parlak renklerden oluşur ve plajda , karda kullanılmaya uygundur. Oturma amaçlı kullanım için rahat, sallanır ve kendi tabanı üstünde döner. Aarnio "Pastilli" dışında da organik formlu tasarımlar yapmıştır. Resim 5.17

Boyanmış alüminyum üzerine iç tarafı köpükle kaplanmış fiberglasla kuvvetlendirilmiş koltuk. Tulip ayakların kullanıldığı bu tasarım rengi ve formuyla sade , dinlendirici ve rahat bir oturma sağlamaktadır. Resim 5.18.

Resim 5.19. "Bubble chair"ın grafik betimlemesi

Aarnio'nun tasarımı sabit bir yenileme, değişim ve büyüme inancı ikonalistik mobilyalarında bulunur. Onun görsel heyecan verici tasarımları 1960'ların ruhunu yansıtmısına rağmen , Pop kültürünün şöhretini kucaklamamıştır. (FİELL,1997)

Resim 5.20.:Eero Aarnio Tasarımı, Pony Adlı Kadifeyle Kaplanmış Poliüretan Köpük Şekillerinden Oturma Elemanı.1970

Resim 5.21. “Tipi” Adlı Oturma Elemanı .Eero Aarnio Tasarımı.2002

Eero Aarnio'nun espirili tasarımlarından birisi daha tipi adlı tasarımıdır. ”Pony” (Resim 5.20) adlı tasarımın ardından yaklaşık 30 yıl sonra yine bir hayvana benzer şekliyle yeni tasarımın 2002 yılında yapmıştır ve en az “Pony” kadar ilgi görmüştür Tipi adlı tasarımı. Bir oturma elemanının mutlaka bir sandalye gibi olmasının gerekmediğini söylemiştir Aarnio. Bu sadece her odada olabilecek eğlenceli bir tasarımıdır. Resim 5.21

5.3.4. Charles ve Ray Eames Tasarımları(1907-1978)

Charles ve Ray Eames mimarlık, fotoğraf, grafik tasarım, mobilya tasarımı , film, sergi düzenlemesi gibi alanlarda tasarımlar yapmışlardır.

“Charles & Ray Eames'in 1945'lerde başlayarak yaptıkları tasarımlar günümüzde hala orijinal haliyle üretiliyor. Teknolojik, estetik, ergonomik ve ekolojik özellikleriyle oturmuş mükemmelliği bugüne taşınmasında en önemli etken. Charles & Ray Eames, kontrplağa şekil vererek sandalye tasarlamaktan tutun, İkinci Dünya Savaşı dönemi Amerikan ordusu için bacak protezleri bile yapmış.”(Erdemli,2004)

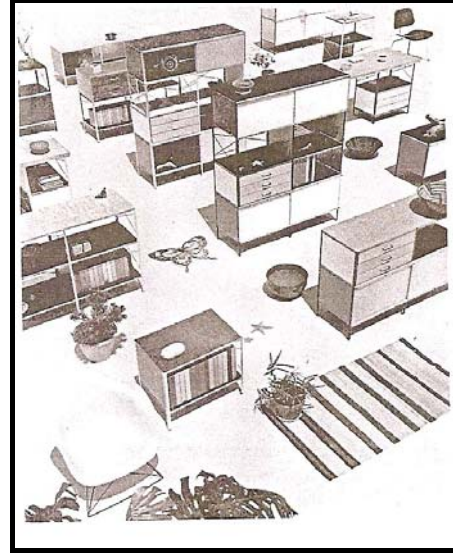

Resim 5.22. : La Chaise oturma elemanı ve “Floating Figure” heykel çalışması

“La Chaise” oturma elemanı 1948 yılında Charles ve Ray Eames tarafından tasarlandı.Fiberglas, krom renkli çelik ayaklı ve destekli, meşe ağacından tabanlıdır. Vitra için Almanya’da yapılmıştır. Resim 5.22.

Charles ve Ray Eames La Chaise’i 1948 yılında Modern sanalar müzesinin yarışması için tasarlamıştı. Bu oturma elemanı hem oturma hem uzanma işlevi görmektedir.

Oturma elemanının organik formu “Goston Lachaise” isimli heykeltıraşın “Floating Figure” adlı heykelinden esinlenilmiştir.

Resim 5.23: Eames tasarımı model no“670” koltuk.1956

Resim 5.24.: Charles Eames tasarımı depolama elemanı., 1950

1951 ve 53'te alüminyum ve sepet örgüden oluşan çok işlevli iskemleleri üreten Eames, 1956'da tasarladığı 670 koltuğu ve pufu ile, seri üretilen organik ev mobilyaların daha lüks olabileceğini ispatlamıştır. Seri üretilen mobilyanın mümkün olduğunca az parçadan oluşması yalınlık açısından önemliydi. Resim 5.23

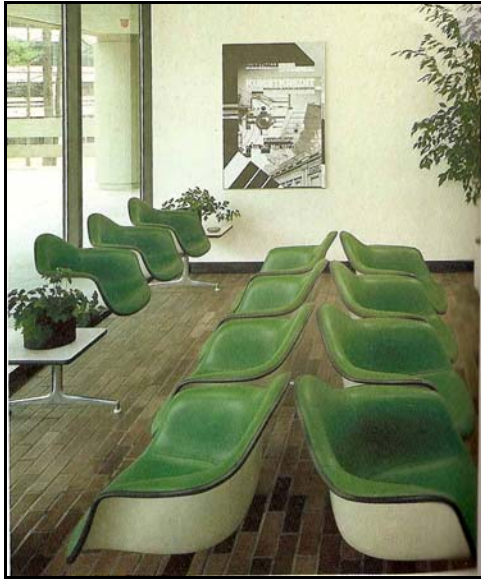
Metal ayaklı,gül ağacından bükülmüş kontraplakların döşenmesiyle yapılmıştır. Koltuk üzerine dikilen düğmelerle deri buruşuk görünür, kullanılmışlık hissi verir. Oturma fontu bakış açısını bozmadan beş farklı noktada ayarlanabilir. Koltuk fazla rahat olduğu için kullanan kişiler ellerindeki zor metinleri üzerinde okumakta zorlandıklarını belirtmektedir.

Yukarıda: saklama üniteleri 1950, Charles Eames tasarımı, kontraplak, renkli paneller ve metal çubuklardan yapılmış. Bu üniteler ekonomik, hafif olmaları ve diğer bütün kombinasyonlarında çok yönlü kullanılmaları için tasarlandı. (Resim 5.24)

Resim 5.25.:Charles Eames 60 ve 70' lerde uluslararası havaalanlarında kullanılmak üzere tasarladığı oturma elemanı.

Metal ayaklı ve deri döşemeli bu oturma elemanında rahatlığı ve sade tasarımı görülmektedir. Resim 5.25

Resim 5.26 :Charles&Ray Eames tasarımı oturma elemanı,1963

“Fiberglasla sıkıştırılıp kuvvetlendirilmiş alüminyum ve demir bazın üzerinde kumaş kaplama veya vinil döşeme ile kaplanmış koltuk. Bu sistemde Eames önceki plastik koltuk modelini geliştirerek kullanmıştır. Bu dönemde oldukça başarılı bulunmuş havaalanı oturma grubudur”. (FİELL,1997)

Resim 5.27. : Charles Eames tasarımı sandalye.1940

Resim 5.27’de görülen tasarım Modern Sanatlar Müzesi Organik Tasarım Yarışması’nda ödül kazanmış çizim Charles Eames ve Eero Saarinen imzalıdır. Koltuk, yan sandalye ve kenar üniteleri 1940’ta Eames ve Saarinen tarafından tasarlanmıştır. (Resim 5.27.) Tasarımın ve modern mobilya üretiminin temelleri Avrupa’da, özellikle de 1940’larda Almanya’da, atılmasına rağmen, Amerika bu alana Eames ve Saarinen’in İkinci Dünya Savaşı öncesi bir yarışmada ödül kazanan tasarımlarıyla iyi bir giriş yaptı.

Burada başlıca eğilim olan parçaların azaltılması izlenmişti ve kontrplaktan çok kıvrımlı bir iskelet (bu savaş sonrası plastik kullanımını öngören bir adımdı) yapıldı. Sandalyenin tasarımı ile gerçekteki hali arasındaki fark oldukça ilginçtir.

Resim 5.28 : Charles Eames tasarımı 1132, 1133 nolu metal ayaklı plastik sandalye tasarımı.

Resim 5.28’de görülen sandalyeler, 1946’da, Charles Eames tarafından tasarlanmış, ceviz kontrplak ve metal çubuklardan yapılmış. İki sandalyede de arka ve oturma kısımları ana gövdeye lastik disklerle tutturulmuştur. Bu parçalar arasında tam uyum ve hareket kolaylığı sağlamakta ve böylece daha fazla konfor sağlamaktadır. Her iki sandalye de “Organik Tasarım Yarışmasında” ödül kazanan 1940 tasarımı sandalyelerin gelişmiş versiyonlarıydı.

Resim 5.29. Charles & Ray Eames, La Fonda, 1961

Alexander Girard’ın ortaklığıyla Eames Bürosu tarafından New York Times & Yaşam Binası’ndaki “Le Fonda del Sol Restoranı” için tasarlanan bu sandalyeler eski “plastik kabuk” sandalyelerinin bir arkası daha kısa olan versiyonudur. “La Fonda” kabuk sandalyeleri ayrıca havaalanlarında da kullanılmıştır. (Resim 5.29)

5.4. POP ART DÖNEMİ ÖNE ÇIKAN TASARIMCILARI

5.4.1. Sergio Mazza Tasarımları

Tek malzemeli ,tek formlu “Toga” sandalye ilk 1969 da Milano uluslararası mobilya fuarında sergilenmiştir. Başlangıçta sadece turuncu ve beyaz olarak üretilmiş daha sonrasında kırmızı ve siyah renk seçenekleri sunulmuştur.

Resim 5.30. : “Toga” sandalye 1968 Sergio Mazza
Sıkıştırılmış fiberglas kalıp ve güçlendirilmiş polyesterden oturma elemanı.

Resim 5.31. : Sergio Mazza tasarımı “Toga” sandalye

Pop art dönemin organik hatlı çizgileri kullanılmıştır organik hatlı plastik tek malzemeden yapılmış bu sandalyede. (Resim 5.31)

5.4.2. Pierre Paulin Tasarımları

1952’de Pierre Paulin’in ilk tasarımları Thonet Firmasının dikkatini çekti ve Paulin bu sayede Eames, Saarinen ve Bertoia gibi Amerikalı tasarımcıların yolunda yeni malzemeler keşfetti ve başarıyla kullandı. Paulin ancak 1956’da, Harry Wageman’ın Artifort’a davetini kabul ettikten sonra, tasarımlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu desteğe kavuştu. Sadelik taraftarı olması ve lirik bir etkiden kaçınmak istemesine bağlı olarak tasarımlarına sadece numaralar verildi. O’nun ilerici üretimleri teşvik ettikleri yaşam tarzları sayesinde sosyal devrimler getirmeyi umuyordu. 1960’ların sonunda, Paulin yetenekli ve yaratıcı yeni araştırma

atölyesinin el işçilerinin ortaklığından ve “Le Mobilier National” (Ulusal Mobilya) yaratımındaki bu Louvre Müzesi’nin Denon Kanadı’nın yenilenmesi, Elysée’deki Başkan Georges Pompidou özel dairelerinin onarımı ve son olarak 1983’te François Mitterrand’ın başkanlık ofisinin mobilyalarının üretimi gibi olaylarla aynı döneme rastlamıştır- yararlanmıştır. Bu prestijli komisyonlar Paulin’in ününün artmasına katkıda bulunsa da diğer tasarımları halkın modern yaşamın rahatlığını keşfetmesini sağlamıştır. Bunlar galeride (özlerinde heykel olan bu tasarımları diğer heykellere yakınlıştıran yer) sergilenmesine karar verdiğimiz tasarımlardır. Bir zamanlar heykelsi ve fonksiyonel olan bu formların tüm yapıyı mükemmel bir uyumda tutmaları için çalışılmıştır. Gelecek insanı Paulin, yoluna zamanının ilerisinde, şiirsel nesnelere tasarlamıştır. Andy Warhol ilk Pop Art resimlerini sergilerken, Pierre Paulin de avangard sandalyeleriyle iç dekorasyonda yeni bir çığır açıyordu. Muzip tasarımlarıyla bir ikon haline gelen Paulin, bugün artık bir antika kabul ediliyor.

Resim 5.32.:Tongue isimli sandalye tasarımı,1960,

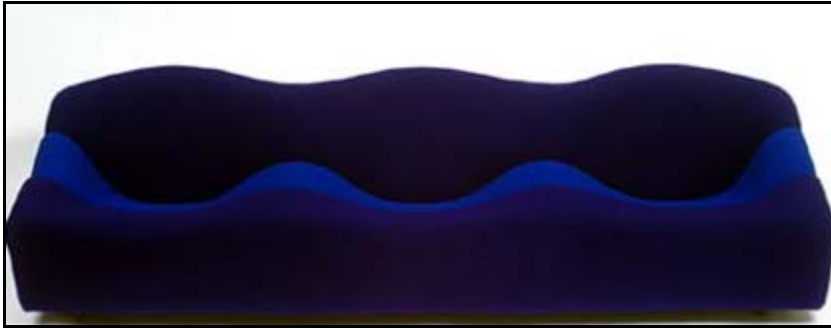
Resim 5.33.: Paulin tasarımı oturma elemanı

Çelik boru çerçeveye tasarlanan yatay doldurma döşeme ve köpük kalıpla tasarlanmıştır. Pop art dönemin önemli tasarımlarından biridir. (Resim 5.32.) Bu organik formlu oturma elemanı Tongue sandalyenin bir çeşitlemesidir.1963 (Resim 5.33.)

Resim 5.34.: 'Ribbon sandalye' 1965

“Bu organik formlu sandalye Chicago tasarım ödülünü kazanmıştır 1968’de . Leopar döşeme deseni Jac Lenor Larsen tasarımıdır. Ayak kısmında ise metal malzeme kullanılmıştır. Köpük-lateks döşeme ahşap yüzeyin üzerinde kullanılmıştır. Ribbon sandalye heykelsi formu ve rahatlığıyla önemli bir tasarımı olmuştur. (Resim 5.34)

Resim 5.35.: 1968’de Pierre Paulin tarafından tasarlanan “ABCD” oturma elemanı

“‘ABCD’ oturma elemanı özellikle otellerde kullanılmak için tasarlanmış. Yumurta kutusu formunda tasarlanmıştır. İki renkli ve 3 renkli versiyonları vardır döşemesinin. Organik formuyla göze hoş gelen sade bir tasarımıdır.” (Chaillou ,2007)(Resim 5.35)

Resim 5.36.:'Elysée' sandalye 1971.
Başkan Pompidou'nun oturma odası için tasarlandı.Paris
Resim5.37."n°553"oturmaelemanı

Oturma Elemanı tasarımı 1959 'da tasarlandı, "tulip" sandalye modelinde ki ayakları olan bu oturma elemanı tasarımı lamine ahşaptan kalıplandırılmıştır. Artifort için 1963'de tasarlandı. (Resim5.37)

Resim 5.38.: Paulin tasarımı dinlenme sandalyesi.Artifort için tasarlanmış

"Bu yuvarlatılmış formlu koltukta yapının temeli iskelete yerleştirilmiş üç tane boru şeklinde çelik halkadır, oturma ve alt kısmı, koltuğun kenarlarındaki iki düşey eleman ile tutturulmuş ve kauçuk şeritlerle bağlanmıştır. Kırmızı döşemesi, serbest oturma minderi fiberglas kaidelidir. (Resim 5.38)

Kalıplanmış köpükten oluşan oturma minderi, perde ayaklı ince bir zar lastikle desteklenen bir halka üzerine oturtulmuştur". (Yılmaz,2006)

5.4.3.:Mario Bellini Tasarımları

1935’de Milano’da doğan tasarımcı 1959’da Politecnico di Milano’dan mezun olmuştur. Milano’da yaşayan tasarımcı mimarlık, şehir bölge planlama, endüstriyel tasarım alanında çalışmalar yapmıştır. 1980’den sonra kendini daha çok mimari projelere adanmıştır.

Resim 5.39.: Mario Bellini Tasarımı Koltuk .1966

Deri döşeme ve yuvarlak ayaklar kullanılmıştır bu oturma elemanında. Sade ve rahat olması bakımından kullanışlı bir oturma elemanıdır.(Resim 5.39.)

5.4.4. Wendell Castle Mobilya Tasarımları

ABD’li Wendell Castle ,Piero Gilardi tasarladıkları gerçeküstücü *avant-garde* mobilyalarıyla modernlerin işlev ve malzemeye olan yoğun bağımlılıklarını alaya alıyorlardı.

Resim 5.40.: Wendell Castle “Molar” Oturma Elemanı

Wendell Castle çok fazla bilinen ahşap mobilyalarından sonra organik formlu, plastik malzemeye tasarlanmış ve sürrealist “Love Molar” oturma elemanını tasarlamıştır. (Resim 5.40)

Resim 5.41.:“Catbird” Oturma Elemanı Wendell Castle Tarafından tasarlanmış.

Tasarımcının bu sandalyesinde ön ayakları insan ayağı şeklinde tasarlanmış ,insan vücutunu anımsatan sürrealist bir sandalyesini görüyoruz. Pop art dönemin esprili tasarımlarından biridir.

Resim 5.42: Güçlendirilmiş Fiberglas ve Kenarları Kauçuktan Yapılmış Oturma Elemanı. 1969 .Wendell Castle Tarafından Tasarlanmıştır.

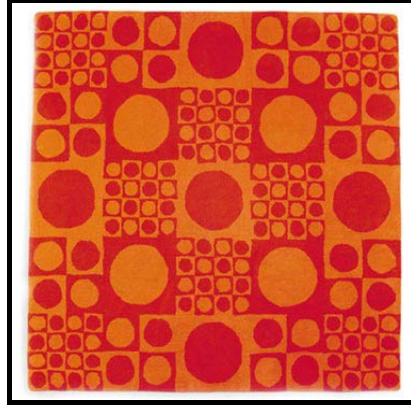
Resim 5.43.: Wendell Castle tasarımı aydınlatma elemanı

1969 yılında tasarlanan bu aydınlatma elemanında güçlendirilmiş plastik üzeri pembe jel fiberglas kaplanmıştır. Formu sürrealist farklı bir biçimdedir. (Resim 5.43) Pop art dönemin plastik malzeme kullanımına farklı bir bakış açısıyla organik formlu aydınlatma elemanıdır.

5.3.5. Verner Panton Tasarımları

Pop art dönemin önemli tasarımcılarından Verner Panton 1926'da Danimarka'da doğdu. Verner Panton, başlangıçta Royal Akademide güzel sanatlar eğitimi gördü. Arne Jacobs için mimari üzerine çalışmalar yaptı ve aynı zamanda ahşap tekstil ve ışıklandırma üzerine çalışma yapan tasarımcıydı. Aynı zamanda sergilerde, ahşap tekstil ve aydınlatma üzerine üretken bir tasarımcıydı. 1971 yılında da Joe Colombo ile Bayer adına iki sergi düzenlemesi tasarlamıştır.

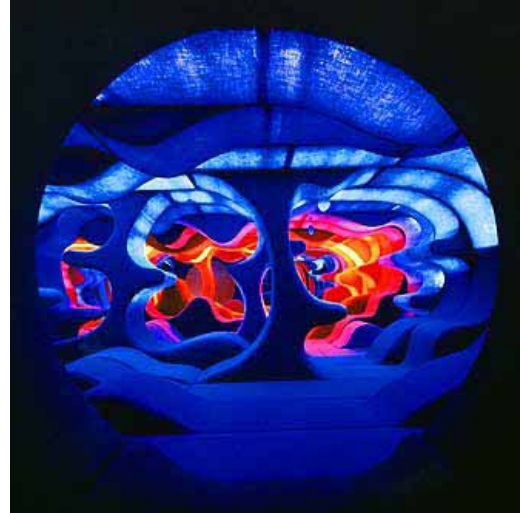
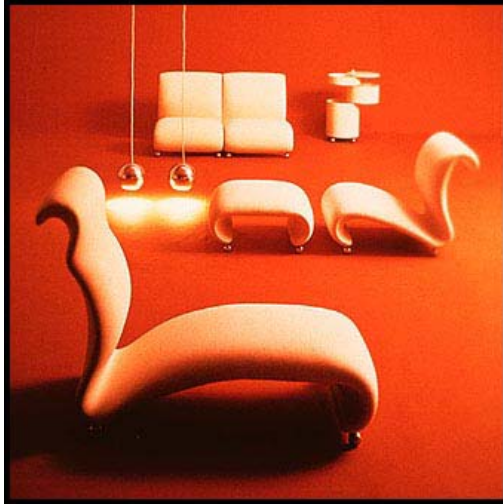
Verner Panton mobilya tasarımlarının yanında tasarladığı halı ve duvar kağıdı desenleriyle de başarılı bulunmuştur.

Resim 5.44.: Verner Panton tasarımı yün halı .

1960'da Verner Panton tarafından tasarlandı. Almanya'da üretildi.İskandinav tasarımcı Verner Panton 1963 yılında tasarladığı geometrik desenli halıyla uluslararası tasarım ödülünü almıştı. 1960 yılından beri bazı sanatkarlar tarafından el yapımı olarak üretiliyor. Daha sonra Panton tarafından yetkisi Vitra firmasına verilmiştir. (Resim 5.44.)

Verner Panton; “çoğu insan hayatını kasvetli, bej renk mekanlarda geçirirlerken, genellikle renk kullanmaktan oldukça korkarlar. Benim işimin başlıca amacı insanların hayal güçlerini kullanmaya ve heyecanı etrafıma sarmaktır” demektedir.

Resim 5.45.:Panton tasarımı farklı oturma sistemleri,1963

Resim 5.46.:Visiona II sergisi Bayer için tasarlanmış
Verner Panton'un Mekan Tasarımı 1970

Kumaş döşemesi lateksle kaplanmış konstrüksiyonu metal tekerlekler üzerinde olan oturma elemanı için Verner Panton; *Sandalyelerinin yan yana ayarlandığında, bir*

resimmiş gibi değil de bir manzara yaratması gerektiğini, düşünerek tasarlamıştır.

(Resim 5.45)

Panton'un 1968'de yaptığı alternatif "oda" tasarımı ise, mimarın insan vücudunu kavrayan eğrisel formlarla, fonksiyon ve estetik yaratma dehasına iyi bir örnektir.

(Resim 5.46)

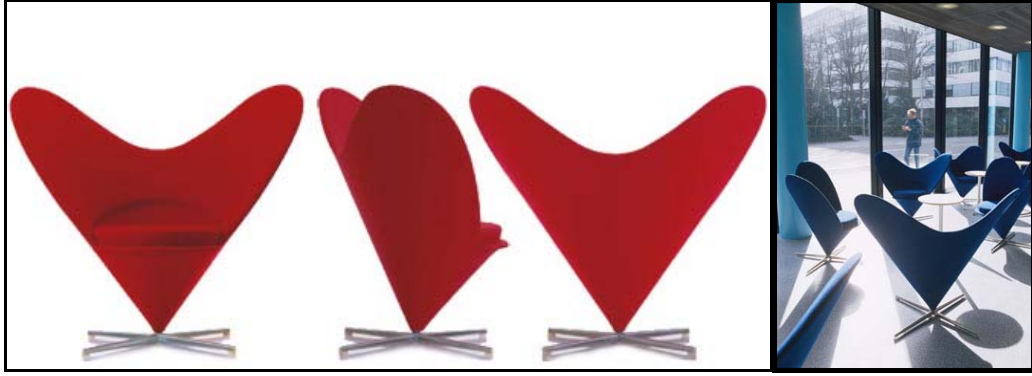

Resim 5.47 :Panton tasarımı oturma elemanı.,1969

Verner panton'un "living tower" isimli oturma elemanı tasarımının formu bir odanın 3 farklı yönünü de kullanmaktadır. Organik formu ve yatay heykelimsi parçalardan oluşan bir mobilyadır. Panton insanların oturduğu mobilyayla çevresinin ilişki de olup birbirini kuşatması ve bütünlük içinde gerektiğine inanıyordu. "Living Tower" insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi besleyen bir tasarımdı. Bu oturma elemanında malzeme olarak ahşap konstrüksiyon üzeri döşemeyle tasarlanmıştır.

8Resim 5.47)

1950'lerin ortalarında Verner Panton Wolksvogen otobüsünü stüdyoya çevirip Avrupa'nın etrafını seyahat etmiştir. 1958' de Danimarka'ya döndüğünde pek geleneklere uymayan fikirlerle dönmüştü. Bunlardan bir tanesi de kalp şeklindeki koni sandalyeydi. Bu sandalye hem fütüristik hem de şok edici bir etkiye sahipti.

Resim 5.48.:Verner Panton CTP malzemenen tasarladığı "Kalp Sandalye",1960

Resim 5.49.: Farklı renk seçeneğiyle "Kalp Sandalye", 1960

Konik kalp sandalye ismini kalp şeklindeki silüetinden almıştı. Güçlendirilmiş fiberglas kabuk açık renk döşemesi vardır. Çeşitli renklerde yün dokuma döşeme ile canlılık verilmiştir. Temelini ise boyanmış çelik oluşturur. Resim 5.48

1960'lı yıllarda Verner Panton tarafından tasarlanan bu sandalye ve Vitra'nın asistanlarıyla 1967 yılında hazır olmuştu "Panton" sandalyesi. "Panton" sandalyesi birçok konuda ilk olmayı başarmıştı. Malzemenin bütün bir parça olarak gelmesi gibi.Bu sandalyenin anlamlı biçimi onu 20.yy'ın tasarımının simgesi haline getirmiştir. Bu sandalye rahat oturmayı, destekli kaidesi ve biçimi ile sağlamıştır. (Resim 5.49)

Resim 5.50. "Phantom" Oturma elemanı tasarımı

Resim 5.51. 1-2-3 mobilya sistemleri 1973

1950'lerde sadece uçak endüstrisinde kullanılan poliüretan köpük, 1960'larda mimar Verner Panton'un icat ettiği yöntemle yekpare mobilya üretimine olanak tanıdı. Başta teknoloji yetersizliği ile seri üretilmeyen Panton'un en ünlü tasarımlarından "Phantom" bugün rağbet gören bir model olarak Danimarkalı "Innovation" firması tarafından üretiliyor. "Phantom" koltuk, organik formu sayesinde, yerleştirilme şekline bağlı olarak şezlong, iki kişilik bank veya masa da olabiliyor. Böylece farklı işlevlerle kullanılan bir mobilya tasarımı olarak dikkat çekiyor. Resim 5.50

"1-2-3" adlı mobilya sistemleri, eğrisel formu ve metal ayaklarıyla tasarlanan oturma elemanının insan vücuduna uygun tasarlandığı görülür. Ayrıca tekli ve üçlü olarak iki farklı şekilde kullanılmaktadır. (Resim 5.51.)

Resim 5.52.: Panton sandalye, 1959-1960, Verner Panton Tasarımı Oturma Elemanı

Bu oturma elemanında malzeme olarak sert köpük malzemedeki konstrüksiyonu 1968'de, enjeksiyon kalıplanmış konstrüksiyon termoplastik malzeme kullanarak 1970'de uygulanmıştır. Tek malzeme ve tek formla ve enjeksiyonla kalıplanmış bu oturma elemanının döneme bu özellikleriyle büyük katkısı olmuştur. (Resim 5.52)

5.3.6. Luigi Colani Tasarımları (d.1946)

1928 İsviçre doğumlu Luigi Colani 1946'da "Akademie der Künste Berlin"de heykel bölümünde eğitim aldı. Tasarımlarında doğa başlangıç noktası olmuştur. Doğa başlama noktasıdır. Bu Luigi Colani'nin bio-dinamik felsefesinin temelini oluşturur.

Resim 5.53: Motorsiklet Tasarımı 1974, Luigi Colani

Resim 5.54. : "Zocker" oturma elemanı 1971-1972 .

Polieten kalıpla uygulanmış oturma elemanı.Luigi Colani

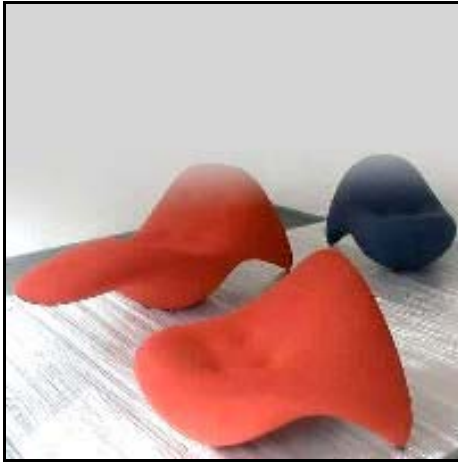
İlhamının çoğunu doğadan alan Colani, tasarımlarının doğanın yarattığı resimlerden oluştuğunu vurgulamaktadır: "Bana doğanın verdiği gerçekleri taklit etmekten fazlasını yapmıyorum!". Luigi Colani çağımızın en ünlü tasarımcılarından biri olmasının yanı sıra en çok tartışılanıdır. Onu profesyonel bir eleştirmen veya tasarım şovmeni olarak görenlerin yanında ona bir dahi veya bir filozof gözüyle bakanlar da vardır. O yalnızca araba, motosiklet veya uçak gibi ürünler değil; aynı zamanda günlük yaşamımızı etkileyen birçok basit eşya da tasarladı. Bu ürünler spor malzemeleri, ev eşyaları, mobilyalar, banyo aletleri, fotoğraf makineleri ve diğer elektronik malzemeler, bilgisayar, mücevher, çerçeve ve benzeri birçok şeyi içerir. Bir örnek vermek gerekirse, Luigi Colani "Canon T-90" fotoğraf makinesini tasarlamıştır. Bu fotoğraf makinesi 1987 en iyi fotoğraf makinesi ödülünü kazanmakla kalmadı, bugün hâkim olan ergonomik Fotoğraf makinesi tasarımı akımını da başlattı.

Mazda için, yuvarlak şekilli, gelecek araba tasarımları için modayı belirleyen, Mazda MX-5'i yarattı. (Resim 5.54.)

Başlangıçta Colani bu “Zocker” oturma elemanını çocuk versiyonu olarak tasarlamıştır. Oturma ve yazı masası fonksiyonlarının karışımı bir tasarımıdır. Bu çok fonksiyonlu oturma elemanı aynı zamanda değişik oturma pozisyonlarına elverişli yapıya sahiptir.(Resim 5.55)

Resim 5.55.:Luigi Colani tasarımı uzayı andıran
“Living Space of Tomorrow”, 1970 mekan tasarımı .

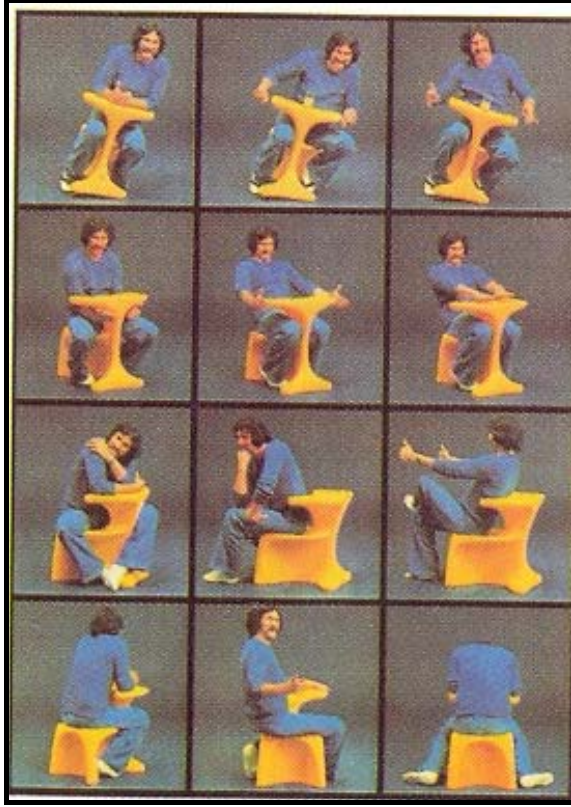

Resim 5.56.: Lounge-Oturma Elemanı 1969

Resim 5.57.: "Zocker" Sandalye Burkhardt-Lübbke İçin Tasarlandı.

Organik formlu ve çeşitli canlı renklerde üretilen Lounge oturma elemanı rahatlığı ve asimetric formuyla dönemin özelliklerini yansıtan bir mobilyadır. (Resim 5.56.)

Resim 5.58 .: Farklı oturma pozisyonlarında “Zocker” oturma elemanı

Eğlenceli ve oyuncaksı olan “Zocker” oturma elemanı resimde de görüldüğü gibi farklı pozisyonlarda oturma işlevi görmektedir. Canlı rengiyle de dikkat çeken hem gençliğin hem çocukların kullandığı bir mobilya olmuştur. (Resim 5.58)

5.3.7. Joe Colombo Tasarımları

Colombo'nun, işlevsellikleri ve çarpıcı biçimleri ile etkileyen tasarımlarında Altmışların canlı ruhu seziliyor. Joe Colombo'da çoğu yapısal problemin başta plastik malzeme olmak üzere, teknolojik malzemelerle çözüleceğine inanan tasarımcılardandır. Oturma elemanı tasarımlarında sıkça plastik malzemeyi kullanmıştır.

Joe Colombo tasarımlarında apartman dairelerinde yaşayan genç kesimin değişen gereksinimlerine karşılık verecek yeni malzeme olan plastikten yararlandı. Bu sistem döşemenin üzerine uzatılabilen çeşitli boy ve biçimlerdeki poliüretan köpüklerle kaplı minderlerin bağlayabileceği raylardan oluşuyordu bu modüler

sistemle kullanıcının mobilyasını gerek duyduğunda düzenlemesini sağlıyordu. Kullanıcı minderleri düzenleyerek sandalye, kanep, yatak yapabiliyordu. Bu mobilya 1960'ların kendin yap kültürünün doğuşunu ve onun karakterize ettiği sınır yok yaşam tarzını ifade ediyordu.

Resim 5.59. :”Brillo” sandalye, 1969

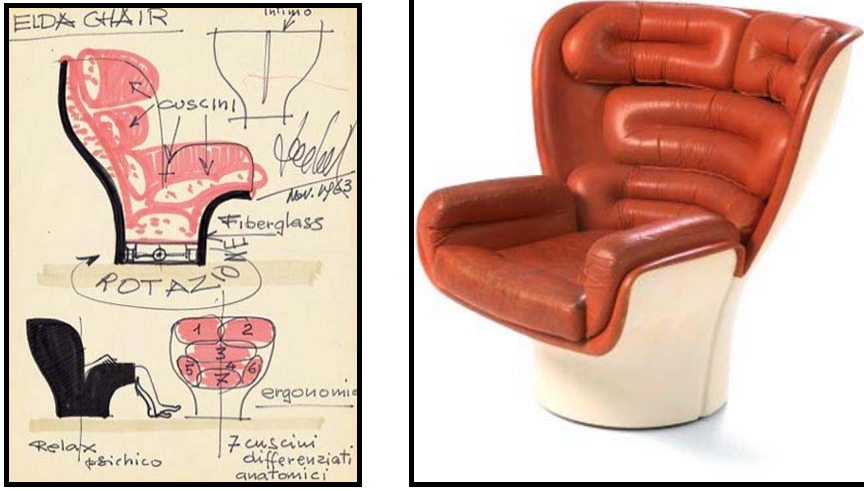
Brillo sandalye krom çelik boru görünümlü ayaklı ve deri kaplama döşemeli oturma bölümü ve arka yastığı fiberglas temellidir. Resim 5.59

Resim 5.60. Joe Colombo Tasarımı “Tube” Sandalye 1969-1970

Resim 5.61. Oturma Elemanı Tasarımı

“Tube” sandalye üzerine kumaş geçirilmiş poliüretan kaplı PVC plastik silindirler birbirlerinin içine geçebilir nitelikte tasarlanmıştır. 64x50 cm boyunda olup bileşenler çok çeşitli şekilde bir araya gelebilmektedir. (Resim 5.60.) Zamanının en başarılı tasarımcılarından biri olan Joe Colombo "Elda" koltuğu, "Universale" sandalyesi ve "Alogena" lambası gibi tasarım klasikleri üretti.

Resim 5.61.: Elda koltuğun 1963'deki çizim aşaması ve 1965'de üretilmiş hali. Elda koltuğu Joe Colombo tarafından tasarlanmıştır .

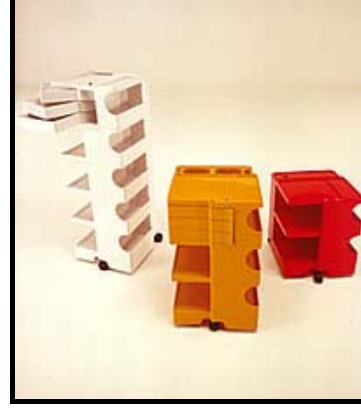
Elda koltuk da bu dönemde fiberglas kalıptan yapılmış ilk büyük ve oldukça rahat oturma sağlayan, kendi etrafında dönen oturma elemanı tasarımıdır. Döşemesi turuncu veya siyah renkte deri kaplamadır.

Resim 5.62.: Universale Sandalye'nin çizimi 1965 ve uygulaması, 1967. Joe Colombo tasarımı.

Joe Colombo'nun "Universale" adlı tasarımında yine plastik malzemeyle üretmiş ve canlı farklı renk seçeneklerinde tasarladığı sandalye görülmekte. (Resim 5.62)

Joe Colombo tasarımı bu oturma elemanı silindirlere yapılmıştır. İsmi de bundan dolayı almıştır ayak yaslama bölümü taşınabilir tasarlanmıştır.

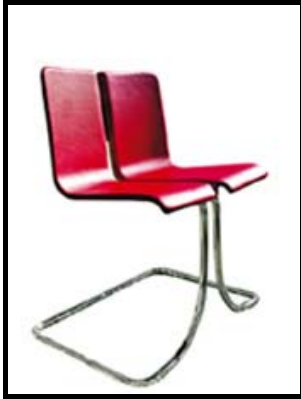

Resim 5.64.:Nastro Oturma Elemanı., Joe Colombo Tasarımı -1964

Resim 5.65.: Bobby yemek servis arabası ,Joe Colombo tasarımı,1970.

Bu koltukta çubuklar döndürülerek devamlı bir strüktür oluşturulmuştur. Sırt ve oturma bölümü deri döşemedir. Aynı zamanda üçlü koltuk olarak da yapılmaktadır. (Resim 5.64)

Bu fonksiyonel servis arabası tekerlek üzerinde hareket etmektedir. Bu servis elemanı ofis içinde ve ev içinde kullanılabilir. Depolama kapasitesi fazla olan bir mobilya olması açısından önemlidir. Dönemin sık kullanılan malzemesi olan plastik kalıptan üretilmiştir.(Resim5.65)

Resim 5.66.: "Sbalzo" Sandalye Tasarımı 1964

“Sbalzo” sandalye plastik olan oturma bölümünden metal borularla desteklenmiştir. Elastik bir özelliğe sahiptir. Farklı ayakları ve canlı renkteki oturma bölümüyle dikkat çekicidir. (Resim 5.66)

5.4.8 Paolo Lomazzi Tasarımları

Resim 5.67. :” Joe “Oturma Elemanı 1970
Tasarımcı :Paolo Lomazzi

Resim 5.68.: “Joe” oturma elemanının mekan içinde kullanımı .

Polietilen köpükle tasaranan bu ilginç oturma elemanı kahverengi deri döşeme kaplıdır. Amerikan kültürünün hayranlıkla karşılandığı yıllarda “Joe oturma elemanı” ilhamını Amerikan pop sanatçısı Claes Oldenberg (heykelleri 1964 Venedik Bienalinde sergilenmişti) den ve Amerikalı beysbol şampiyonu Joe Di Maggio’nun beysbol eldivenlerinden aldı. Pop art dönemin oyuncaksı farklı malzemelerden olan mobilya tasarımlarına formu ve esinlendiği obje olarak örnektir. (Resim 5.67)

Deriyle kaplı köpük bir koltuk olan Joe eğlenceli, hınzır fakat aynı zamanda ergonomik olarak rahattı. “El” oturacak kişiyi iyi karşılar; biçim ve işlevsellik birbirlerini destekler. (Resim 5.68)

Resim 5.69.: Transparan yeşil PVC folyo şişirilmiş oturma elemanı, 1967’de Paolo Lomazzi tarafından tasarlanmış.

Şişme strüktürlü oturma elemanlarından olan bu tasarımda PVC den yapılmıştır. Formu ve kullanılan malzeme bakımından Pop Art dönemin değişik malzeme kullanımlarına ve farklı biçimlerine örnektir. Resim 5.69

Resim 5 .70:Şişme strüktürlü oturma elemanı
Tasarımcı: Lomazzi&Scolarini 1967

Yüksek frekanslı kaynak noktalarından oluşan şişirilen koltuk şeffaflığıyla ve pvc malzemesiyle yeni bir çağır açmıştı. İnsan vücudunun şeklini alan ve 1960'ların rahatlığını göz önüne seren mobilyalardandı. Bu oturma elemanının biçimini oluşturmak için hava veya bir takım hafif gazlar kullanılmıştır. Yüzey malzemesi ve hava ,strüktürünü beraber oluşturur. Plastik malzeme seçimiyle parlak rengi ve şeffaf görüntüsü sayesinde önemli Pop art dönemi tasarımlarından olmuştur. (Resim 5.70.)

5.4. 60'LI YILLARDA MOBİLYA VE MEKAN TASARIMI

“1960'ların modernistleri 50'lerdeki modernistler kadar çağdaştı ama onların biçim ve hareket ilkelerine tamamen karşıt bir yaşamları vardı ve dünyaya daha pozitif bakmaktaydılar.1960'larda modernizmin getirmiş olduğu katılık sokaklarda duvarları grafitilerle doldurarak yumuşatıldı. Bu dönemde Pop art ve op-art'ın özelliklerinde kumaş desenleri görülmekteydi. Çiçek çocuklar bu dönemde ortaya çıktı”. (Bedük ,2003) Feminist enerji dalgasının bu dönemde yayılmasıyla kadına özgü dekoratif biçimler kumaşlarda ve örtülerde geniş yer alır.

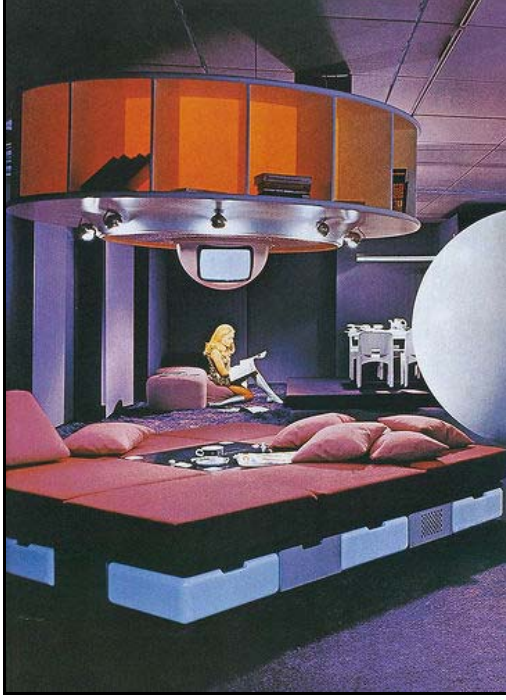
Organik tasarımlarda 60'lı yılların iç mekanlarında görülmektedir. 1960 ve 70'li yıllarda akıcı formlarda plastik malzemeyle uygulanmış tasarımlar özellikle Olivier Mourgue'un mobilya ve iç mekanlarında görülmüştür.

Resim 5.71.:Olivier Mourgue'nin Djinn dinlenme sandalyesi tasarımı

Mor renkli yün döşeme kaplama çelik strüktürlü oturma elemanı akıcı formda tasarlanmıştır. Bu dönemde insanın uzayı keşfetmesi ve bilim kurgu filmlerinin

popülerliğini arttırmasıyla buradaki teknik imkanların artmasıyla farklı estetik etkiler görülmüştür. 1968 yapımı Kubrick filmi “2001 Space Odyssey” tasarımcıları geleceğe yönelik tasarımlar yapmaya yöneltmiştir. Uzay gemisinin içi gibi düzenlenmiş mekanlar yapılmıştır. Joe Colombo’nun 1969’daki mekan tasarımlarında açık yaşam mekanı, plastik mobilyalar vardır.

Resim 5.72.: Merkezi yaşama ünitesi ,
Joe Colombo tasarımı, 1969, Visiona 1 sergisi

1960’ların sonunda gelecek çok yakın, değişimlerle dolu ve ümit verici görünüyor ve gelecek için tasarımlar yapılıyordu. Bu dönemde canlı renk kullanımları, uzay gemisi şeklinde mekanlar, yumuşak, organik formlarda mobilyalar, günlük kullanılmakta olan eşyaların büyük ölçekte olanları yapılmaya başlanmıştır.

Aşağıdaki apartman daireleri ve evlerde 60’lı yıllardaki iç mekanlardan örnekler yer almaktadır.

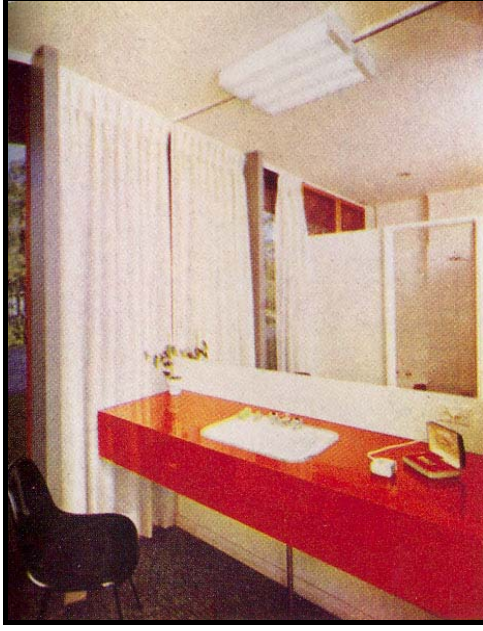
Resim 5.73. :New York'daki kasaba evinin Oturma Bölümü,1963

Yukarıdaki resimde görülmekte olan oturma odası şömine duvarının üstüne yerleştirilmiş olan üç renkli sedirle oldukça renkli hale getirilmiş. Burası (oturma odası) arka bahçeye açılıyor ve kısa bir geçiş onu binanın ön kısmındaki yemek odasına bağlıyor. Sokak tarafı mozaik camlarla ,diğer taraflarsa sırlanmış tuğla ile kaplı.İç kısımlar mimar tarafından tasarlanmış. Oturma mekanında sarı ve tonları ayrıca kırmızı renkte oturma elemanlarında hakim. Koltuklar dönemin yalın çizgilerinde seçilmiş, servis elemanı ve aydınlatma elemanı ise daha organik bir formda kullanılmış. (Resim 5.72.)

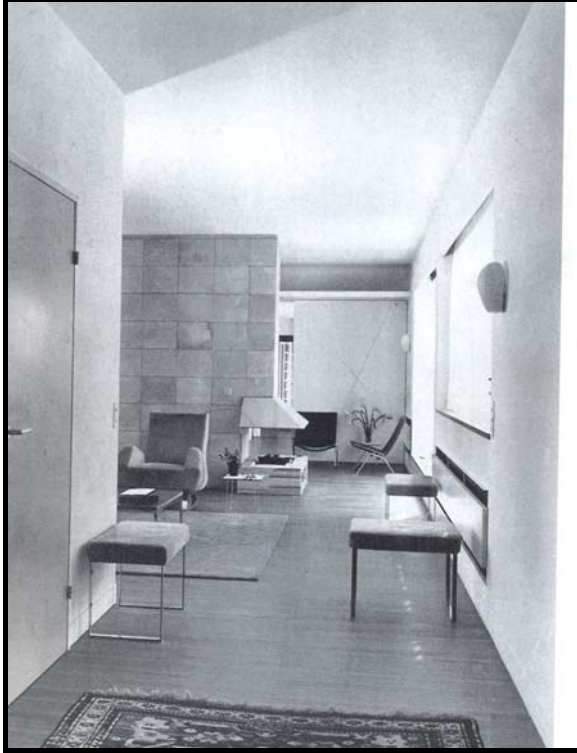
Resim 5.74. : St. Ives'deki evin Oturma Bölümü,1963

Bu resimlerde nötr bir arka planın önündeki canlı renkli mobilyalar görünüyor. Oturma odasının tavanı vernikli tahtalardan oluşurken yerdeki döşeme renkli çakıl taşlarından yapılmış. Sağda iki tarafında hoparlörler olan sinema ekranı var. Mutfakta döşemeler paslanmaz çelikle akça ağaçtan ve kapaklar beyaz plastikten oluşuyor. (Resim 5.73) (Fiell, 2001)

Resim 5.75. : St. Ives'deki evin banyosu.1962

Bu banyoda kırmızı parlak lake tezgah ve dönemin organik formlu sandalyesi kullanılmış.

Resim 5.75.: Oturma bölümü örneği

Bu iç mekanda sade tasarımlar ,oldukça modern bir iç tasarım vardır, bunun yanı sıra Türk kilimi mekanda renk kazandırmıştır. Resim 5.75

Resim 5.76 :Yemek Odası Örneği.,1961-62 yılında tasarlanmıştır.

Yukarıdaki resimde görülen iç mekanda aynı rengi değişik tonlarıyla vurgulayan beyaz yün perdeler ve ketenden yapılmış beyaz panelli arka duvarlar ve beyaz yemek grubuyla dramatik bir etki yaratılmış. Altı sandalyeli yemek masasının uzun oval üst yüzeyi beyaz plastik lamine ceviz kapla veya mermerden oluşabildiği gibi alüminyum tabanı da beyaz, kömür rengi veya gri olabiliyor. Pop Art dönemin önemli tasarımlarından olan tulip sandalye fiberglasla güçlendirilmiş polyesterden sandalyelerle birlikte tek ayaklı koleksiyon Eero Saarinen tarafından “Knoll” şirketi için üretildi. (Resim 5.76)

Resim 5.77. : Stokholm’de bir daire oturma bölümü.1962-63 yıllarında tasarlanmış.

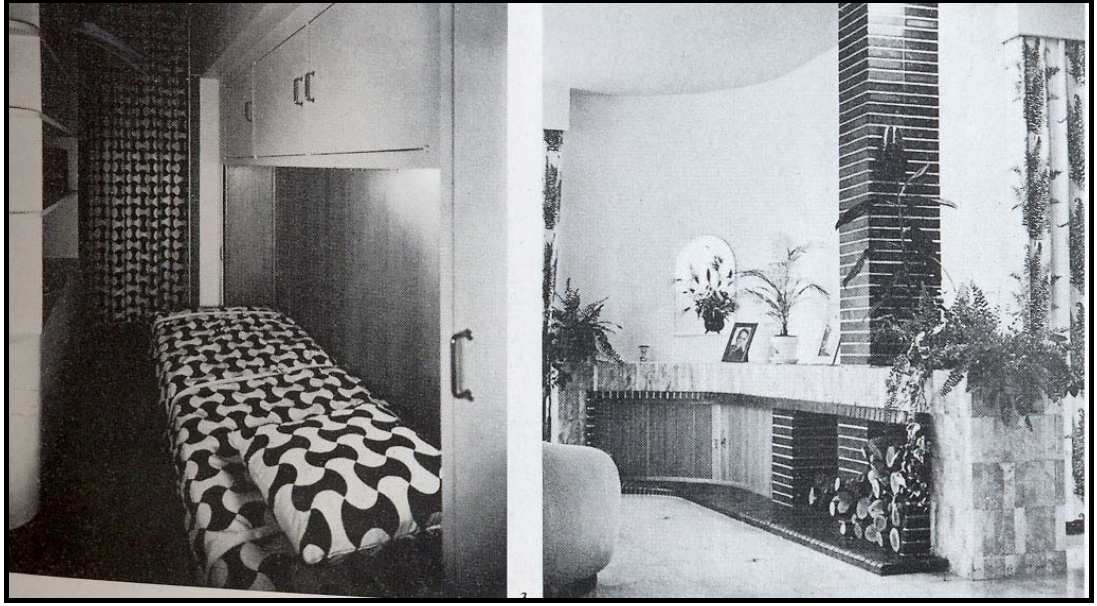
Kuzey Avrupa’da kış soğuk ve uzun geceler anlamına gelir. Bu karanlıkta fakat bundan arınmış Stokholm’ün merkezindeki Astrid Sampe dairesi , renkli objeleriyle göz alırken geleneksel porselen şöminesiyle aynı zamanda renk ve sıcaklığın iyi tasarımıyla eşit olabileceğini kanıtlıyor. Tasarımcısı Astrid Sampe’dir.

Mobilyaların çoğu ev sahibinin kendi ilhamından kaynaklanıyor. AB Nordiska Kampaniet’in tekstil bölümünün başkanı olan Sampe aynı zamanda İsveç’ in ve Dünyanın önde gelen tasarımcılarından. Cezaevi odalarından elçilik suitlerine varan geniş bir yelpazede tasarımlar yapıyor. Sampe’in oturma odasında pirinç kapılar kahverengi çiçekli tuğlalarla dekore edilmiş ünlü 18.yy “Mariebeg” sobalarından biri yer alıyor. Odanın merkezi olan bu soba yanındaki alçak koltuğa yerleştirilmiş minderler ve yastıklarla etrafa sıcaklık yayıyor. Sobanın önünde Viola Grasten tarafından yapılmış kalın bir el dokuması halı ve “Knoll” tasarımı cam yüzeyli bir kahve sehpa ile Charles Eames imzasını taşıyan bir plastik sandalye yer alıyor. Arka planda ise “Triva” adlı vitrin var. (Resim.5.77.)

Resim 5.78. : Paris'te bir apartman dairesinin oturma bölümü.
Tasarımcı:Jean Royere -1963

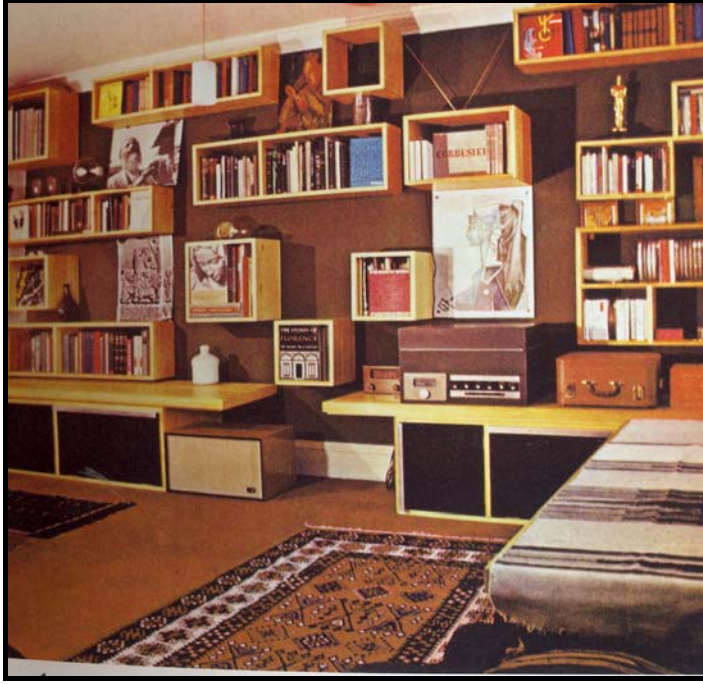
Oturma odası mor renk bir halı üzerinde kavisli bir divan ve tekli bir koltuktan oluşturulmuş. Beyaz duvarlarda Picart le Doux tarafından yapılmış siyah üzerine yeşil , leylak rengi ve pembeden oluşan bir duvar örtüsü asılı. Dolaplar sarı panelli çınardan ; beyaz koyun postu halının üzerindeki sehpa siyah formika yüzeyli mor halı üzerine yerleştirilmiş gri kadifeden kavisli kanepeler ve koltuğun bulunduğu oturma odasında beyaz duvar üzerinde duran Picart le Doux tarafından tasarlanmış goblen siyah zemin üzerinde yeşil, pembe ve leylak renklerini taşımaktadır. Dolaplar sarı çınar dokusunda ve panelli, beyaz post üzerinde duran kilim üzerindeki sehpanın üzerinde formikadır. Bu iç mekanda da 60'lı yıllar iç mekanlarının organik formlarını hem oturma hem depolama ve koltuğun önündeki servis elemanında görmekteyiz. (Resim 5.78)

Resim 5.79.:Paris'te apartman dairesinin oturma ve koridor bölümü.
Tasarımcı:Jean Royere -1963

Koridorda bulunan yatak odasında meşe kapaklarla asılan yatak, beyaz lake dolaplar ve raflar bulunmaktadır. Impression Des Dauphins baskılı puf ise beyaz kadife kürkle kaplıdır. Perdeler ve yatak örtüsü beyaz zemin üzerine kırmızı ve siyah renklerde makara desenlidir. Kullanılan yatak ve perdenin kumaşında da op-art'ın desenlerine yakın optik siyah beyaz desenler vardır. Koridordaki yatak meşeden yapılmış kayan iki kapının arkasına gizlenmiş masa, kitap rafları, beyaz boyalı dolaplar olarak sıralanmış. Pencere perdeleri ve yatak örtüsü Des Dauphins'in resminin etkisiyle beyazın üstüne kırmızı-siyah diyagonal olarak tasarlanmış. Puf beyaz kadife kaplanmış.

Yan resimde görülen oturma odasında koyu kahve tuğla ve mermer yan yüzeyleri ile göze çarpan şömüne meşe kapaklı dolaplar ve tahta deposuyla bir bütündür. (Resim 5.79)

Resim 5.80.: Dusseldorf'ta bir evin kütüphane bölümü, Tasarımcı:Paul Schneider. 1963-64 yıllarındaki daire örneği

Ev sahibi ,çeşitli ilgi alanları olan mimari-fotoğrafçı John Donat'ın bununla paralel olarak, geniş bir kitap belge ve kayıt koleksiyonu var. Bu koleksiyonu yerleştirmek için kitap gruplarının ölçülerine göre hazırlanmış çeşitli raf üniteleri kullanılmış. Modüler şekilde kullanılan raflar mekanı hareketli hale getirmiş. Ahşap zemin üzerinde sıcak renklerde Türk kilimi kullanılmıştır. (Resim 5.80)

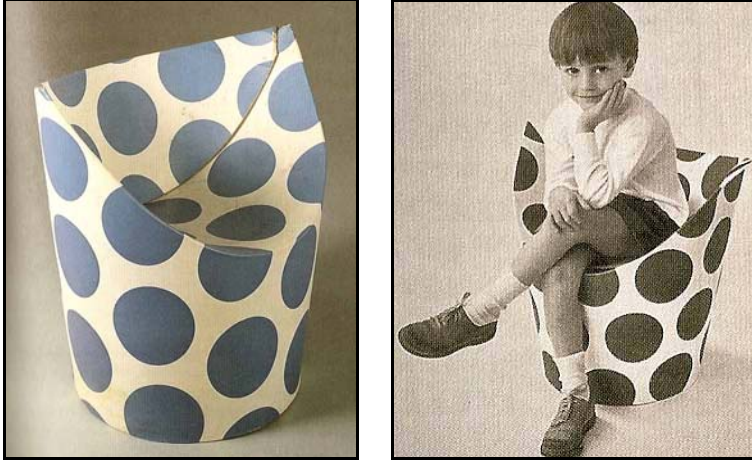

Resim 5.81.1962-63 Evlerinden Oturma Bölümü Görünümü

Bu iç mekanda üst bölümü beyaz plastik olan kahve sehpası “Stattford” mobilya tarafından tasarlanmış. Arka bölümde ahşap ve alüminyum kullanılmış yemek bölümü bulunuyor. Sıcak renklerde mobilyalar, ahşap ve duvarlarda beyaz rengin uyumuyla rahat ve canlı bir iç mekan yaratılmış. Örneklerde görüldüğü gibi dönemin mekanlarında sade mobilyalar ve onları sıcak hale getirecek canlı renkler kullanılmıştır. Zeminde genellikle halı kaplama görülür, ahşap malzeme ve plastik sıkça kullanılır. (Resim 5.81)

5.4.1 1960’lı Yıllar Mobilya Örnekleri

Bu dönemde modernist düşünceler birden terk edilmemiştir. Sadelik ve işlevsellik pop kültürde varlığını korumuştur. Modüler mobilyalar yüzyılın başından itibaren çalışılmış , demonte şekilde satılan mobilyalarda bu çalışmanın ürünü olmuştur. Bu mobilyalar 1960’ların başlarında kompakt hale gelen modüler sistem mobilyalarında öncüsüdür.

Resim 5.82.:Peter Murdoch tarafından tasarlanan Polietilen giydirilmiş lamine kağıt oturma elemanı.1963,

“60'larda Peter Murdoch'un 63'te yaptığı polietilen kaplı ambalaj mukavva ile mobilyalar için kalın karton uygulaması başladı. Kağıttan yapılan kar amaçlı ilk parçaydı. Ucuz ve sağlam, katlanabilir ve evde montesi uygun olması ve super market ve bölge mağazalarında düz şeffaf süslerle üst üste koyularak sergilenmesi, çok satılmasını sağladı. Murdoch'un çocuk sandalyesi olan “Spotty” Pop çağın bir ikonudur. Kağıt malzemeyle ucuz üretim maliyeti ve doğallığı ideal bir şekilde tüketici pazarın talebine uymuştur”. (ARTIKOĞLU , 2006) (Resim 5.82)

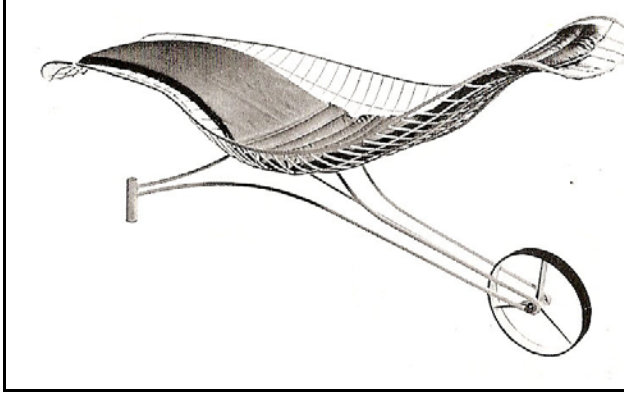
Resim 5.83. Açık Raf ünitesi.1967-1968

E.105 arkalıksız, tek başına duran raf ünitesi , kıvrımlı köşeleri ile siyah , kırmızı ve beyaz lake raf ünitesi. 75x37x27 cm ölçülerinde A.Vittoria tarafından Tekno s.p.a için tasarlandı. (Resim 5.83)

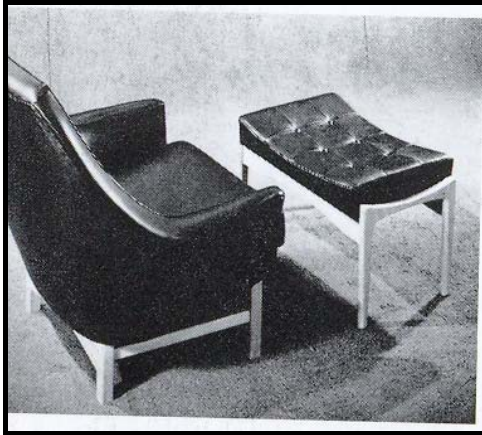
Resim 5.84 : Yuvarlak, dörtlü köşe kombinasyonlu Koltuk tasarımı,1967

Köşe kombinasyonu dairesel koltuk “632” sağdaki “630” koltuklar ile daha yüksek olan farklı düzenlemelerle kullanılabilir. Kalıp sünger döşeme ve lamine ağaç ve masif ahşap özel kromlanmış dökme demir bağlantı ayaklarına ya da tek bir ünitesine oturmaktadır. Geoffrey D. Harcourt tarafından Artifort için tasarlandı. Hollanda.
(Resim 5.84.)

Resim 5.85.: Oturma elemanı tasarımı,1960 yılında tasarlanmıştır.

Tekerlekli hamak “Capricorn” koleksiyonundandır. Üzerine beyaz paslanmaz cilalı çelik telden yapılmış uzanma kısmı çelik altlık üzerinde durmakta ve üzerinde temizlenebilir köpük minder bulunmaktadır. Resim 5.85

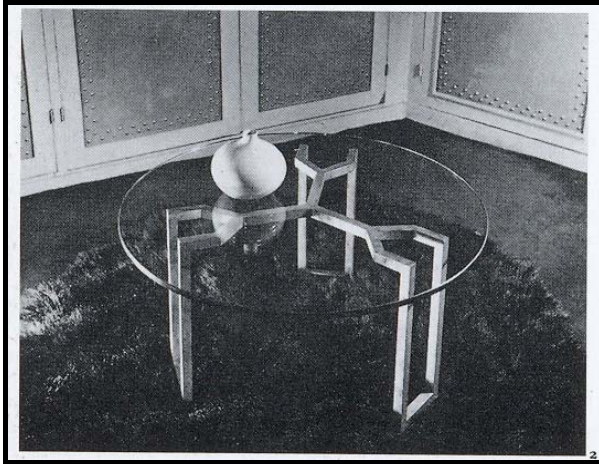
Resim 5.86.: “Generalen koltuğu”1962-63 yıllarında tasarlanmıştır.

“Generalen” koltuğu tümüyle süngerden yapılmış. Silinebilir süngerden oturma minderi plastik bantlar üzerinde durur, tabanı meşe ağacından yapılmıştır. Sünger döşeme pufda meşe kullanılmıştır.”Kodof Larsen” tarafından tasarlandı.

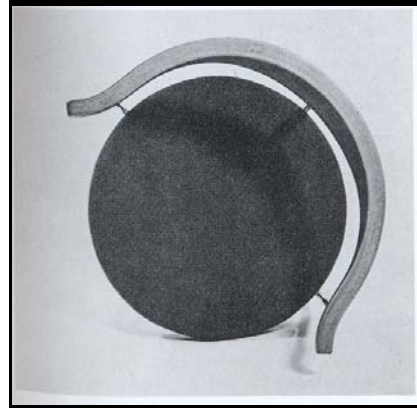
Resim 5.87.: Contourett Roto tasarımı koltuk, 1962-63 yıllarında tasarlanmıştır.

Resimde önde duran Contourett Roto koltuklar, çelik tüp ve arka kasa, zigzag ayaklardan oluşuyor. Süngerden oturulacak yer ve boyun yastığı var. Alf Svenson tarafından tasarlanmıştır.

Resim 5.88: Jean Oyare Sehpa tasarımı ,1964

Cam kahve masası yaldızlı demir kasa üzerinde durmaktadır. Jean Oyare tarafından tasarlanmıştır Fransa.

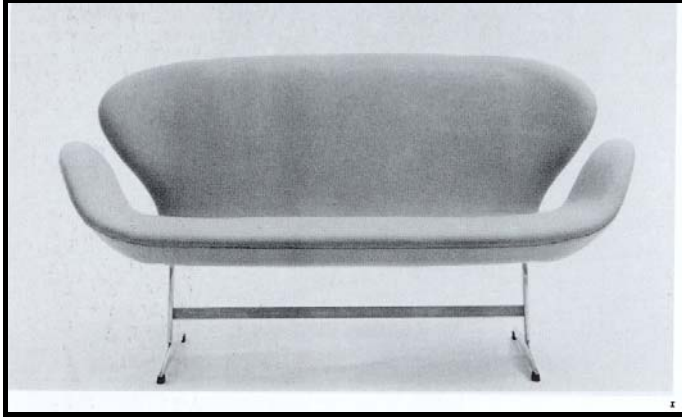
Resim 5.89.: Oturma elemanı tasarımı,1964

Krom-çelik organik hatlı yemek sandalyesi devamlı tik veya meşe , arkası dolgu ,ahşap kolu ile rahatlık sağlar. Oturma yeri üzerinde yumuşak lateks bulunur. (Resim 5.89)

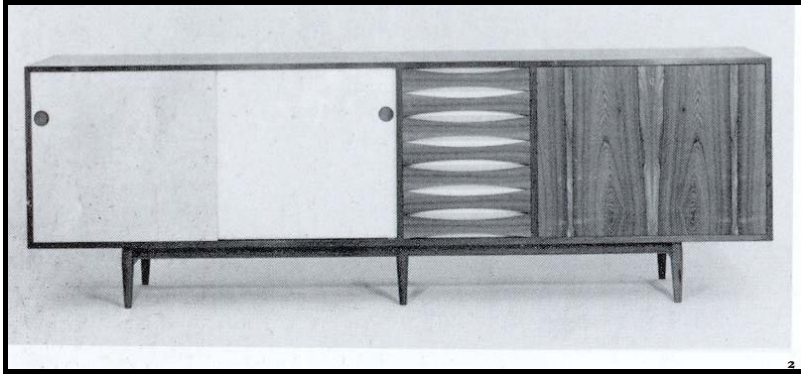
Resim 5.90.: Jan İnge Hovig tasarımı koltuk,1964

Kalıp deniz kabuğu formundaki oturma yeri ile hafif sandalye sabit alüminyum ayak üzerinde duruyor. Ortalama yükseklik 96 cm. Jan İnge Hovig tarafından tasarlanmış. (Resim 5.90)

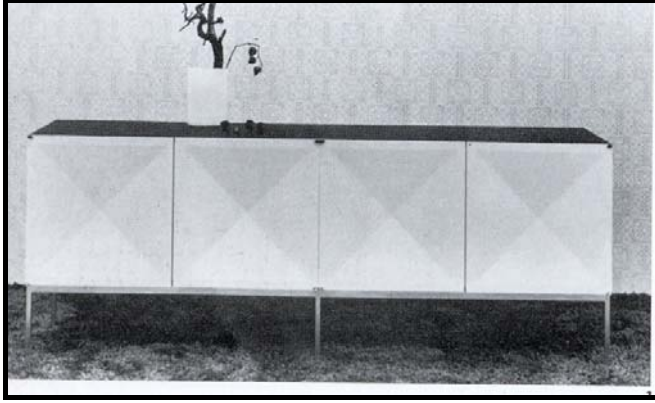
Resim 5.91.: Arne Jacobsen tasarımı koltuk,1964

Kabuk döşemesi sünger üzeri deri kaplama olan sade ve köşeleri dairesel olan kanepenin alüminyum ayak üzerinde 140x68 cm, 76 cm yüksekliğinde , Arne Jacobsen tarafından Fritz Honsen için tasarlanmıştır. (Resim 5.91)

Resim 5.92.: Arne Vocker tasarımı depolama elemanı,1965

Tik ve gül ağacı kombinasyonu büfe beyaz plastik kaplama kapaklara tasarlanmıştır. 250x47x80 cm. ölçülerindedir. Arne Vocker tarafından Danimarka' da tasarlanmıştır.

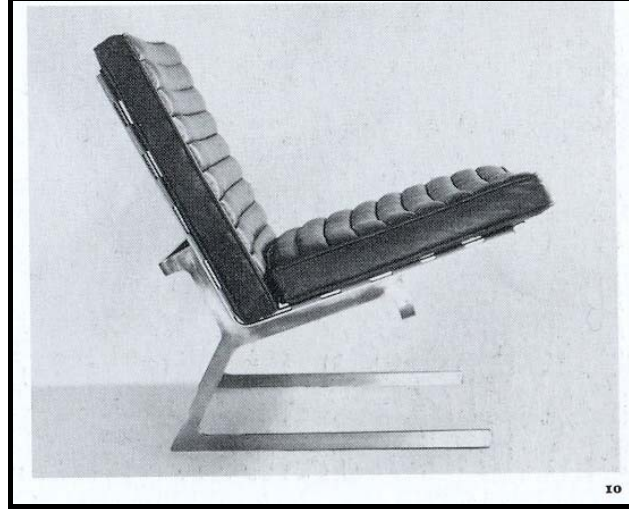
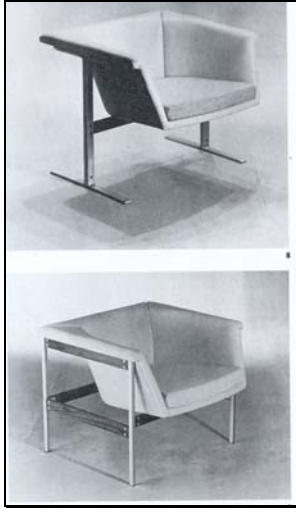
Resim 5.93.: Antome Fhilipton tarafından tasarlanmış depolama elemanı,1965

1307 büfesi beyaz lake konkau formlu kapakları (aynı zamanda maun olanı da vardır.)Akçaağaç kasada nikel ayaklar üzerinde durmaktadır. 340x52 cm, 96cm yüksekliği olan büfe Antome Fhilipton tarafından tasarlanmış. Fransa.

Resim 5.94.: Moges Lossen tasarımı tabure,1965

Doğal kayın ağacından sandalye kağıt yünü sicim örgüden. 52x52x72 cm ölçülerinde tabure.Moges Lossen tarafından Fritz Lonsens Eft. için tasarlandı.

Resim 5.95.: Geoffrey Harcourt tasarımı koltuk,1965

Resim 5.96.: Seldson Sandalye,1965

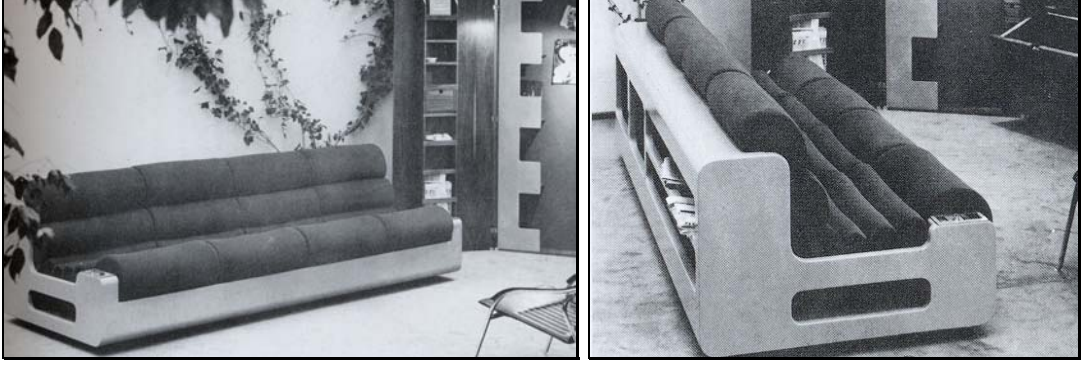
Şovale tabanlı Artifort no:042 sandalye çelik üzeri krom kaplama , Artifort “no:040” sandalye ; kromajlı çelik ayaklı, gül ağacı şeritli oturma elemanı. Her iki sandalye de Syntilon deri yada Lisbo örgülü dokumanın önceden biçimlendirilmiş kabuklarını kaplayarak yapılmış. Geoffrey Harcourt tarafından “Wagemons ve Van Juinen” için Hollanda’da tasarlanmış. (Resim 5.95.)

Dirsekli saten –krom kaplama çelik ve aliminyum taban üzerinde duran “Selsdon” sandalye köprü ve ‘set’ deri döşemesi (girintili-çıkıntılı) birçok renkte üretilmiş. İngiltere’de William Plunkett tarafından tasarlanmış.(Resim 5.96.)

Resim 5.97.: Angela Mongiorotti tasarımı sandalye,1966

Kalıpla biçimlenen polyesterden yapılan koltuk ve tabureleri. Bu özgün parçaları Angela Mongiorotti tarafından Figli di Amedeo Cassina için tasarlanmış.İtalya.

Resim 5.98.:Çok fonksiyonlu oturma elemanı ,1967

Kasasında bardak, kitap, şişe gibi eşyaların konulması için boşluklar bulunan kanepede , lastikli sünger minderlerin lastik kayışlar üzerinde tutturulmuş. Metal strüktür üzeri ayrılabilir lake kaplama ahşap kasası bünyesinde çakmak bile bulunmaktadır. Ortalama uzunluğu 275 cm olan oturma elemanı , Cosati & Hybsch tarafından tasarlanmış.İtalya. (Resim 5.98)

Resim 5.99.: Çeşitli renklerde Servis elemanı, 1968

Polyester reçine “model no:600” masa beyaz , turuncu, bordo ve yeşil renklerde 60 cm çapında 38 cm yükseklikte servis elemanı. Costiglioni mimarlık tarafından “Kortell s.r.l” için tasarlandı. İtalya. Resim 5.99

Pop art döneminde mobilya tasarımlarında yukarıdaki tasarımcılar dışında da döneme damgasını vurmuş tasarımlar vardır. Bu tasarımlarda öne çıkan tasarımcıların mobilyaları kadar rengi, malzemesi ve farklı formlarıyla dönemin çizgilerini taşımaktadırlar. Aşağıda bu tasarımlardan bazıları vardır.

Resim 5.100.: Olivier Mourgue tasarımı Djin chaise longue koltuk,1965

2001 yılında Stanley Kubrick’in Bir Uzay Odysseyi adlı filmde kullanılan Djinn Serisinin adı İslami mitolojide geçen, hayvan veya insan olup, doğüstü güçleriyle insanları etkileyen bir ruhtan gelmektedir. 1960’larda doğu mistisizmine karşı artan ilgi Avrupa ve Amerika’daki dekorasyonu da etkiledi. Bu oturma grubunun alçak ve sade olması da dönemin içtenliğini gösteriyor.

Resim 5.101.:”Tomotom” depolama elemanı, 1966, Bernard Holdaway tasarımı

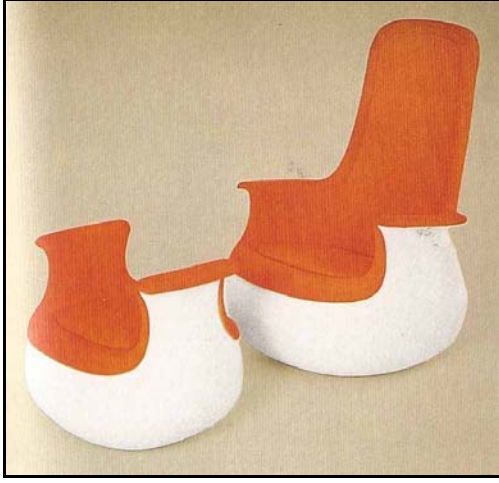
Bernard Holdaway ise 1966'da "Tomotom" isminde kağıttan ,atılabilir mobilyalar yaratmıştır. Bu yıllardaki başka bir yenilik ise modüler sistemden oluşan ve birçok tarzda kullanılan mobilyalardır. 1966'da Max Clendenning 1966'da satın alınıp evde yapılabilen kontrplak maximize serisini tanıttı. İtalya'da Marco Zanuso, Joe Colombo plastiğe yeni bir estetik katma çabası içindeydiler. Geatano Pesce ise "UP" serisinde normal hacimlerin onda birine sıkıştırılmış ve havasız paketlenmiş yedi iskemlesini tanıtmışlardır. (Resim 5.101.)

Resim 5.102.:Superonda" kanepeleri Andrea Branzi tarafından tasarlandı.1966
Resim 5.103 : Helmut Batzner tasarımı sandalye 1964-1966

Pop kültürün devamı olarak ortaya çıkan Andrea Branzi , Pado Degenello tarafından kurulan "ARCHİZOM" "Superonda" kanepeleri, Mies iskemleri ile anti işlevsel stil yaratmıştı. (Resim 5.102)

Polyester reçineyle kuvvetlendirilmiş sıkıştırılmış fiberglas kalıpla tasarlanmıştır.1966 , mobilya fuarında sunulan B.A 1171 adlı sandalye yoğun üretime uygun ilk tek parça sandalyedir. Bu sıkıştırılmış kalıp 10 tonluk çift kabuk ısıtılmış baskıyla yapılmıştır. Bu ürün değişimi sadece beş dakika sürer antropomorfik sandalye öteki taraftan fiberglasın etkileyici potansiyelini başarıyla yansıtır. İki parçalı yapı verimi endüstriyel üretim için çok karmaşıktır ve elle üretilmek zorundadır. Resim 5.103

Resim 5.104: Marc Held tasarımı”culbuto”sandalye,1967

Bir yüksek, bir alçak koltuk ile bir de sedir (minder) içeren sallanan Culbato serisi Knoll için 1967’de Marc Held tarafından tasarlandı. 1970’e kadar üretime geçirilememesine rağmen bu seri firma tarafından üretilen ilk Fransız tasarımıdır. Pop art dönemin organik formunu oturma bölümünde kullanılan dairesel formla göstermekte ve beyazla turuncu rengin kullanıldığı görülür. Resim 5.104.

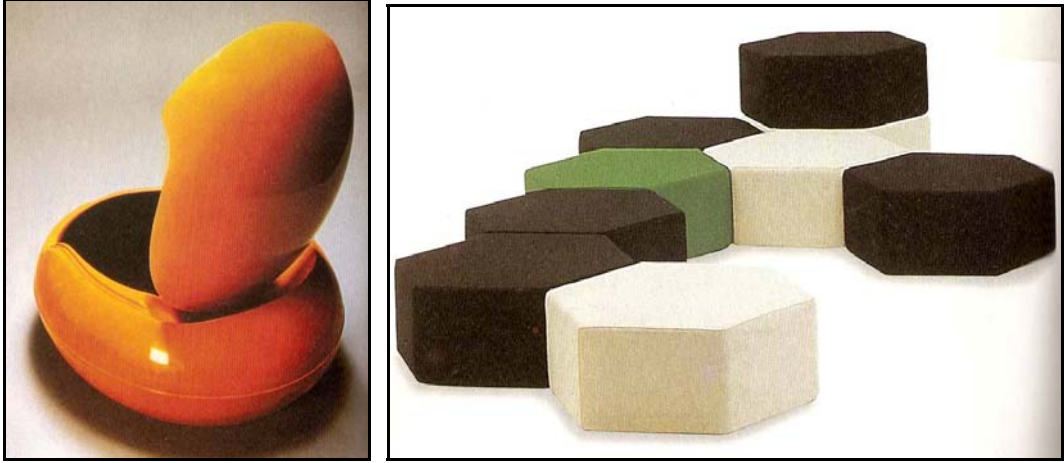
Reklam dünyası da Pop Art dönemindeki özgürlük ruhunu yakaladı. Sacco ucuz, küçük ve hafifti, ayrıca “arabaya yüklenebilir ve kırlara, bir ağacın altına uyumak, okumak için götürülebilir.”ifadeleriyle tanıtılıyordu.

Resim 5.105: Sacco armut oturma elemanı ,1968

Plastik teknolojinin yeni bir düzeye ulaştığı 1960 başında , İtalya bireysel ve anlamlı olan yeni mobilya tasarımlarının öncülüğünü yaptı. Bir İtalyan tasarım ekibi ,gövdeyi destekleyen sandalye fikrini terk ederek , popüler “Sacco”yu üretti. (Resim 5.105). Poliüretan plastik parçaların doldurulduğu sentetik deriden yapılmıştı.Kendi şekli olmayan , oturanın vücut şeklini alan bu tasarım bu yönden çok bireyseldi. Oturacak yerin döşemeye yakın oluşu her çeşit uzanma pozisyonuna imkan veriyordu ve dönemin kayıtsız sosyal davranışlarına uygundu.

Öğrenci protestoları ve radikal değişimleriyle 1968’in politik kargaşası ilk çuval koltuk olan Sacco (armut koltuk)’da yansıtılmıştır. Polistroiden yapılmış ufak toplardan oluşan ve bu sayede her yere uyan önceki sert yapılı oturma şekillerden oldukça farklıdır. Öncelikle Sacco’nun “Blow” yanmaz koltuk gibi saydam olması düşünülmüştü.

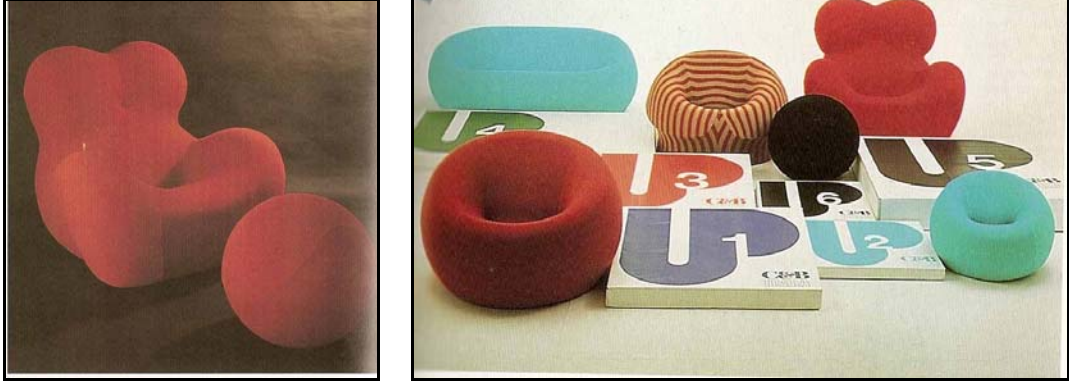

Resim 5.106..: Peter Ghyczy tasarımı “Garden egg” isimli oturma elemanı1968
Resim 5.107. : Kazuhide Takahama tasarımı koltuk 1968

Bu iç ve dışta da kullanılan sandalyenin arka kısmı kullanılmadığı zaman iç kumaşı korumak için düşünülebilir. Fabrika yapımı kumaşla içi kaplanmış fiberglasla kuvvetlendirilmiş polyester koltuk. (Resim 5.106)

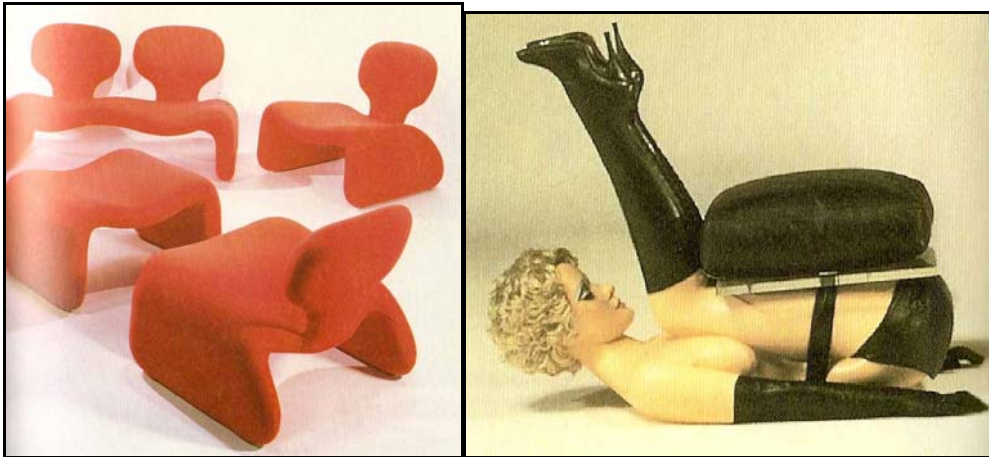
1954’de Milano –Trianelin’de de buluşmanın sonucu olarak yaratıcı İtalyan mobilyacı Dino Gavina, Japon bir mimar olan Takahama’yı çalışması için İtalya’ya davet etti. İlk çalışmaları 1957’de Gaivanın oldukça başarılı Naeko adlı koltuğu oldu. Bu 1965 yılında Marcel, Roymond ve Suzanne adlı sandalye ve koltuk serileriyle devam etti ki bu serilerde ilk defa poliüretan köpük büyük bloklar halinde

kesildi. Takahama kısa süre sonra “ESA” adlı modüler yapı sistemi kullanıldı. Tıpkı öteki tasarımları gibi bu da kuvvetli heykelleştirilmiş özelliklere sahiptir. (Resim 5.107)

Resim 5.108. Gaetano Pesce Up serisi oturma elemanları,1969

Bastırılmış ve PVC ile kaplanmış “Up Serileri” açıldıklarında sanki hayata sıçarlar. Pesce tarafından “dönüşüm” olarak tanımlanan bu ikonolastik tasarımlar bir sandalye satın almayı bir olaya dönüştürdü. Up 5’i açık olarak gösteren fotoğrafların C&B İtalya serisindedir. (Resim 5.108.)

Resim 5.109. : Oliver Marqu tasarımı oturma elemanı,

Resim 5.110. : Heykel,sandalye-1969’da Sanatçı Allen Jones tarafından tasarlanmıştır.Londra

Bu oturma elemanında kumaş kaplama poliüretan köpük ile üstü kaplanmış ,eğik yuvarlatılmış çerçeve destekli oturma elemanı.1965de tasarlanmıştır.Canlı renklerde kumaşlar kullanılmış ve yuvarlatılmış formlar Pop dönemin özelliklerini göstermektedir. Tekli , ikili oturma grubu olarak düşünülmüştür.(Resim 5.109.)

Allen Jones tasarımı bölgesel olarak kaplanmış manken yapı deri kaplama koltuklar. Sanatçı Allen Jones birçok tarzda mobilya heykel yaratmıştır. Bunlar az kaplanmış beyaz mankenlerle işbirliği içindedir. Yüksek sanattan ziyade popüler kültürden etkilenen bu parçalar pop sanatın tipik bir örneğidir. Fonksiyonel olmasına rağmen tasarımdan çok sanat yapıtı olarak değerlendirilir. (Resim 5.110)

5.2 70'Lİ YILLARDA MOBİLYA VE MEKAN TASARIM

70'li yıllarda ileri endüstri toplumunun temelleri atıldı .Üretim nitelik olarak değişerek tüketim toplumu oluştu. Devam eden Vietnam savaşından kaynaklanan enflasyon ve dünya bunalımı başlamıştı.. Enerji krizi, hava, su kirliliği , fakirlik ve tüketici toplumu kökenli artıklar ciddi kaygılara neden oluyordu. Teknoloji ve iletişimdeki devrim , sert ve yumuşak sentetik malzemenin getirdiği imkanlar ve biçimlendirme teknikleri de ilham kaynağı oluyordu.Yürüyüş, yoga, astroloji, vejeteryanlık gibi alanlara yönelme oldu. Hippi akımı 70'lerin ilk yarısında görüldü.bu tarzla birlikte etnik öğeler kullanılmaya başlandı. Organik ve naturel biçimler bu dönemde etkili oldu.

1970'ler teknolojik gelişmelerin hız kazandığı yıllardır. 1973'de yaşanan enerji krizine kadar olan yıllarda ekonominin iyi gitmesi, geleceğe yönelik ütopyalar ,özgürlüğün önem kazanması olumlu bir hava yaratıyordu. Savaş sonrası psikoloji bu dönemde azaldığı için fonksiyonel, rasyonel tasarıma tepkiler doğmaya başladı.

Erken 70'lerde uzayı yansıtan tasarımlar ve pop kültürünü yansıtan tasarımlar görülmekteydi. Zemin malzemesiyle bütünleşen tasarımlar, minderli geniş odalar,konut yaşam alanlarında tek parçadan oluşan yaşam modülleri , renkli desenli iç mekanlar ortaya çıkmaktaydı.

“Uzay çağı tasarımlarından kapsül fikrinden etkilenerek modüler,farklı fonksiyonlarda kullanılabilen, içlerinde dönemin son teknolojileri olan televizyon,müzik seti gibi ekipmanlar bulunan büyük dolaplar bulunmaktaydı.

Koltuklar ve sehpa kenarları yuvarlatılmış olarak ahşap ya da plastik malzemenle yapılmaktaydı. Esnek ve modüler tasarımlar evlerde kullanılmaktaydı”.
(Bedük, 2003)

1970’lerin temel temalarından biri de ekolojik atıkları yeniden değerlendirme fikriydi. Eski nesnelere yeni anlamlar bulma arayışı başlamıştı. Kullanılmış kağıt, ve hurdaları toplayarak kendi özel yöntemleriyle yeniden kullanıma sokan çağdaş sanat tarzları ortaya çıkmıştı. 1960’ların toplumu hammadde sıkıntısı ve endüstrileşmenin negatif yan ürünleri tarafından sınırlanmıştı ve alternatif çözümlere yöneldi. Araba lastikleri koltuğa, çay kutuları dolaba dönüşüyordu. 1970’lerdeki mimari uygulama birbirinden oldukça uzak 3 kampa bölündü: Radikal Tasarım grupları, Brütalistler ve Eko-mimarlar.

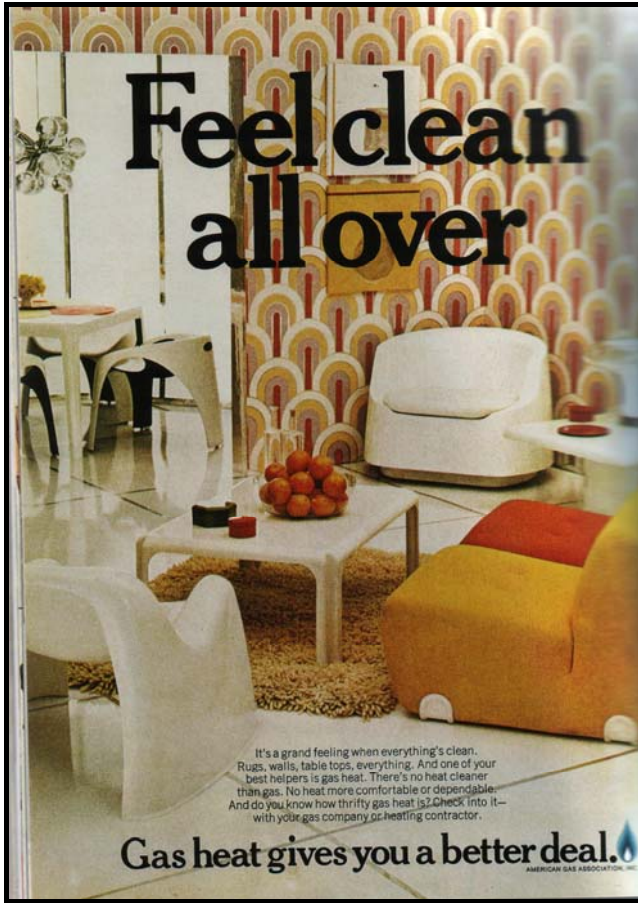
1960’ların ortası ile sonu arasında çıkan Radikal Tasarımın uygulayıcıları, enjeksiyon karışımı plastik gibi sanatın durumu materyalleri kullandılar ve çok az uygulanabilirliği olan ya da gerçekleştirilemeyecek çevreler öneren “Uzay Çağı” çevresini yarattılar. Bu mimari bakış açısı rasyonel ve gerçekçi yapı ve tasarım anlayışından oldukça uzaktı.

Termo plastik tasarımcılara önceki plastiklerden ve Artemide tarafından üretilen pahalı enjeksiyonlu (akıtmalı) ürünler gibi pahalı ürünlerden daha ucuz bir malzeme sunmasına rağmen karlı olması için seri üretim olması gerekiyordu. Bu tasarımcılar için oldukça zor bir dönemdi-para yokluğu iş yokluğu demektir. Az sayıda olan işler de yerleşmiş üreticilerle yapılıyor ve henüz çok da bilinmeyen tasarım profesyonelliğini gerektiriyordu. Daha ucuz ürünlere olan talebin Batı Avrupa’nın yüksek ücretli ekonomileri tarafından karşılanamaması durumunu doğuran enflasyon yüzünden çok fazla tasarımcı ve üretici çok az müşteri yakalayabiliyordu.

Dönemin dergilerinin ilanlarında “beklenmedik zevk” olarak tanımlanan renkli plastik mobilya ağırlıktadır bu dönemde. Aşağıda görülen resimlerde, dergi ilanlarında dönemin mekanlarının renkliliğini özetlemekte.

Krom, Sıcak, Çağdaş... RIVIERA’NIN YENİ AÇILAN KOLTUĞU” başlığıyla reklam edilmiştir. Açılır kapanır tasarlanan “Riveria” markasının bu kanepesi, deri görünümlü vinilin (bir tür sağlam plastik)’le kaplanmış. Günün koşullarına uygun olarak kir tutmaz döşeme kullanılmıştır. Eski Amerikan veya geleneksel koltuk tercihleri için tasarlanmış.

Aynı zamanda dönemin iç mekanlarının da yine cesur renklerden ve parlak malzemelerden oluştuğunu dönemin dergilerinden görebiliriz. Aşağıdaki resimde doğalgaz şirketi için yapılmış reklamda mekanın olabildiğince bu tarz mobilyalarla kullanıldığı görülür. (Fiell,2006)

Resim 5.113. Doğalgaz reklam afişi

Yukarıdaki resimde “her yerde temizliği hissedin” sloganıyla reklam veren doğalgaz şirketinin afişinde mekanın temizliği kolay olan plastik malzemeli, beyaz ağırlıklı, parlak mobilyalar kullanıldığı görülüyor. Dönemin belirgin özelliklerinden duvar kağıdı kullanılmış. (Resim 5.113)

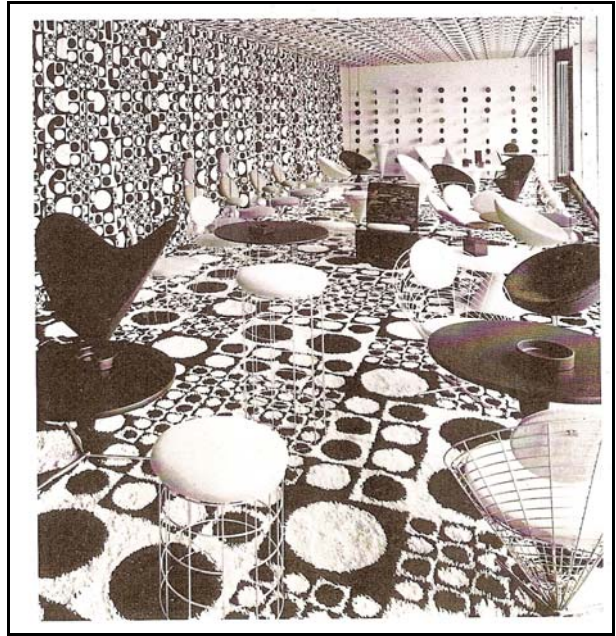

Resim 5.114.Hava yolları şirketinden iç mekan görünümü

Yukarıdaki resimde havayolları şirketinin iç mekanında mekanla mobilyanın bütünlüğü, organik formlar kullanılmıştır.

Resim 5.115: Montgomery ward mağazasından görünüm 1970

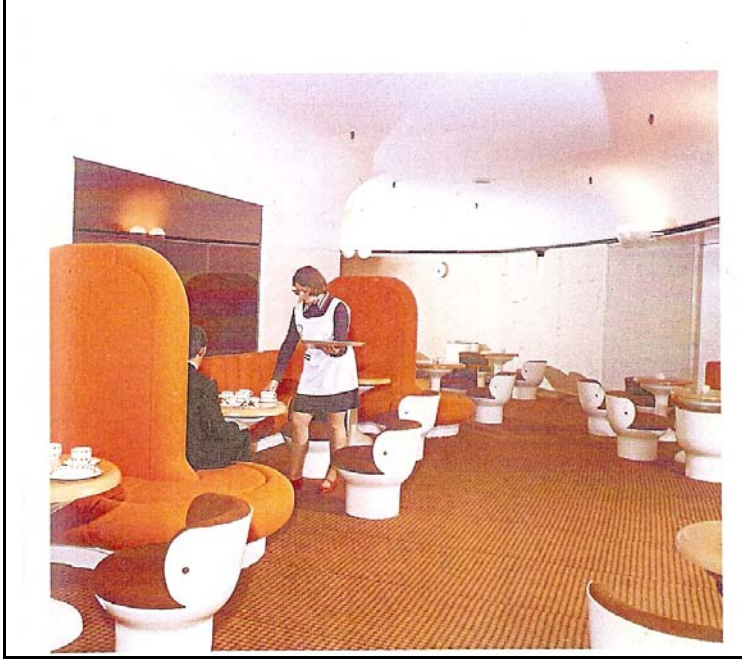

Resim 5.116.: Verner Panton tarafından Zürich'te hazırlanan sergi enstelasyonu.

Bu mağaza görüntüsünde de canlı renkte desenleri olan oturma elemanı, doğadan esinlenen formlar ve sıkça metal, plastik malzemenin kullanıldığı görülmektedir.

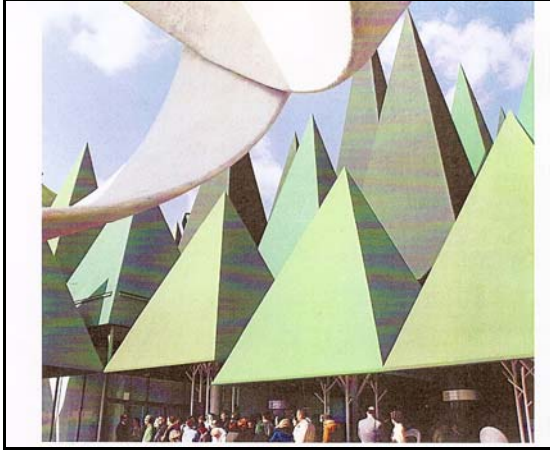
Oturma elemanında Tulip ayak kullanılmıştır. Perdelerde canlı kırmızı kullanılmış, halının dokumasında Türk desenleri görülmektedir. (Resim 5.115.)

Dairesel formdaki mobilyaların tasarımı Verner Panton'a ait ve Plus-Linje için tasarlanmıştır.1958-1960. Geometrik desenli halının deseni Unika Vaev için 1960'da tasarlandı. Mobilyalar ve halının kombine edilmiş etkisi Op-art resimler kadar etkilidir. (Resim 5.116.)

Resim 5.117. “Dress circle” restaurant.Maurice Broughton tarafından tasarlanmıştır.

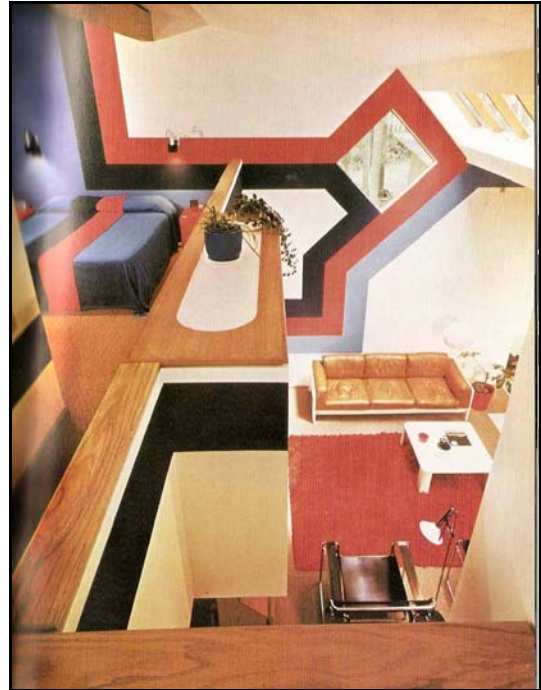
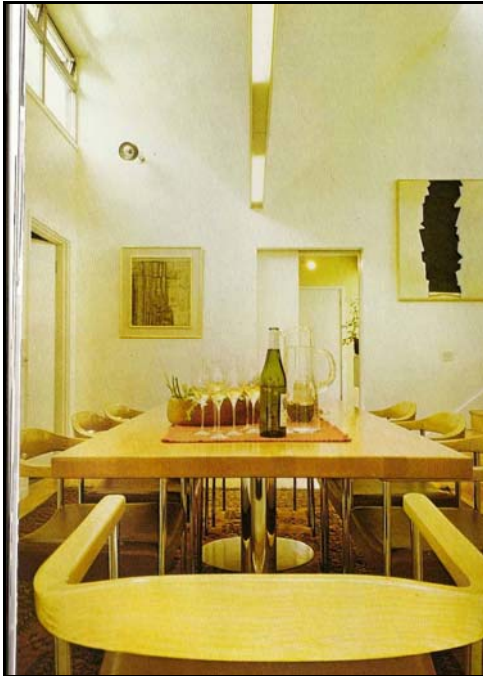
Bu mekan İngiliz sosyetesinin 1960'ların sonlarındaki en ünlü restoranlarından biridir. Turuncu ve beyazın hakim olduğu mekanda beyaz plastik masalar bulunmaktadır. Zeminde turuncu halı kullanılmış, organik formlu sandalyeler ve oturma grubunda yine canlı renkler kullanılmıştır.

Resim 5.118.: Montel Expo'da kağıt hamuru ve kağıt pavyonu,1967

Resim 5.119.: Outskirts, Londra'da bir evin çocuk odası1975

Evin çocuk odası bölümünde genelde sarı ve turuncu olarak sıcak renkler hakim.Yerlerde halı, mobilyalarda da Pop Art'ın önemli özelliklerinden kenarları yuvarlatılmış ahşap malzeme kullanılmış. (Resim 5.119.)

Resim 5.120.:Outskirts'deki evin yemek bölümü

Resim 5.121.:Bellevue'de bir villa.

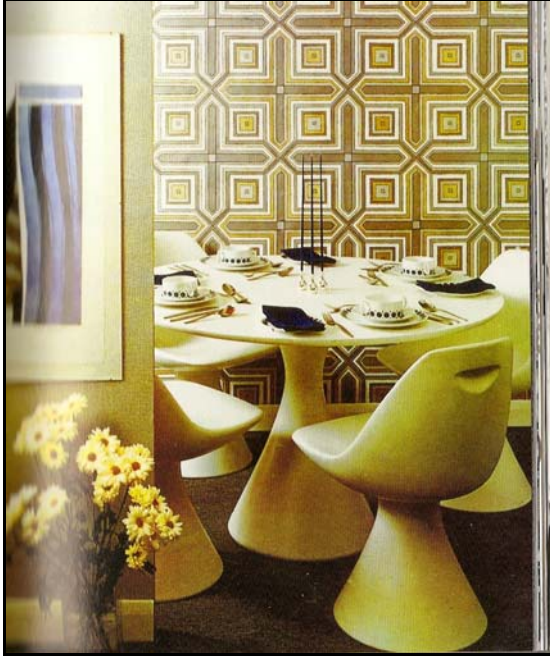
Metal ayaklı ahşap masa ve organik formlarda ahşap sandalyeler kullanılmış. Gün ışığının kullanılabilmesi için üst pencereler kullanılmış. Resim 5.120

Üstte yatak odası bölümü, aşağıda yaşama bölümü bulunan evde duvarlarda görülen grafik tasarımlar Alan Grainger tasarımı. Yatak odasından yaşama bölümüne bu grafik tasarım duvarda sürdürülmektedir. Deri koltuklar ve plastik kenarları yuvarlatılmış beyaz servis elemanı kırmızı halıyla yaşama bölümünde kullanılmıştır. (Resim 5.121)

Resim 5.122.:Floransa 'da Vasarely kurumunun sergi salonu

Yukarıdaki sergi salonundaki resimlerde Op-art hakimdir. Oturma elemanı dairesel formda kullanılmış. (Resim 5.122)

Resim 5.123.:yemek odası tasarımı

“Mushroom” organik formlu masa ve sandalyeleri İngiltere’de “Arkana” tarafından tasarlanmış ve üretilmiştir.Duvar kağıdı mekanda kullanılmıştır. (Resim 5.123)

6.2.1. 1970’lı Yıllar Mobilya Örnekleri

1970’li yıllarda teknolojiye olan güvenin artmasıyla yeni yaşam değerleri ortaya çıktı ve tasarımcılar için ergonomi önem kazandı, yaşlılar ve engelliler için de tasarımlar yapılmaya başlandı.

Resim 5.124.: Ingo Maurer tasarımı, ”Bulb Opal”,aydınlatma elemanı,1970

Ingo Maurer'in büyük ölçekli ampul şeklinde aydınlatma elemanı tasarımı fonksiyon ve sembol kavramlarıyla oynarken 60'ların son dönemini yansıtmaktadır. Bazı tasarımlar çizgi romanlardan çıkmış formları plastik malzemeye hayata geçirmiştir. Pop çağını yansıtan plastik oyuncaksı tasarımlar 70'lerde bir süre devam etmiştir.

Resim 5.125.:Geatano Pesce tasarımı oturma elemanları

Resim 5.126.:Quaderna masa 1970 zanotta firması tarafından tasarlanmış.

Resimdeki reklam görüntüsünde Geatano Pesce tarafından C&B için 1969'da tasarlanmış oturma elemanının farklı boyuttaki şekilleri vardır. Poliüretan kaplama destekli yüzey naylon kumaşla kaplanmış.

Superstudio: Toraldo di Francia Alessandro, Adolfa Natalini, Cristiano gibi isimlerden oluşan akılcı bir stil oluşturuluyordu. Blow sandalye ve Quaderna masa gibi ürünlerle tanınan Zanotta firması 1950'lerde kurulmuştu.

Resim 5.127. : Roberto Sebastian Matta Oturma Elemanı, 1970

Resim 5.128. : Roberto Sebastian Matta , Magritta, 1970

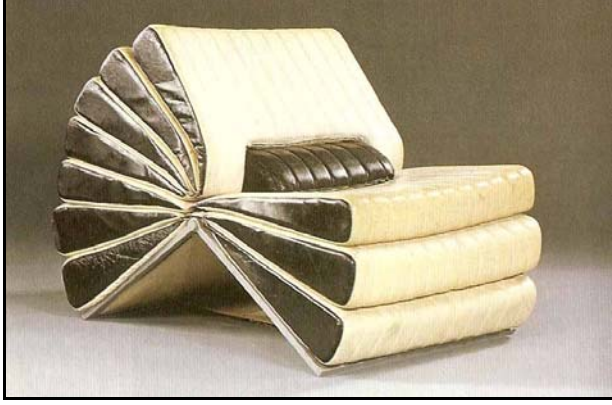
Bronzdan yuvarlatılıp şekillendirilmiş koyun derili oturma elemanı. Bu bronz taht manipule metal metal yuvarlağın sunumudur ve birebir yapıma hazır olarak tanımlanmıştır. Mobilya dizaynında beklenmeyen şairaneyi getirmeye çalışan "Ultramobile" serisinin bir bölümüdür. Resim 5.127.

Poliüretan köpükle üstü kaplanmış akrilik tekstil kaplı ürün. "magritta" sandalyesi sürrealist ressam Rene Magritt den etkilenmiştir. "Fötr şapka" ve "elma" onun markalarıdır. Resim 5.128

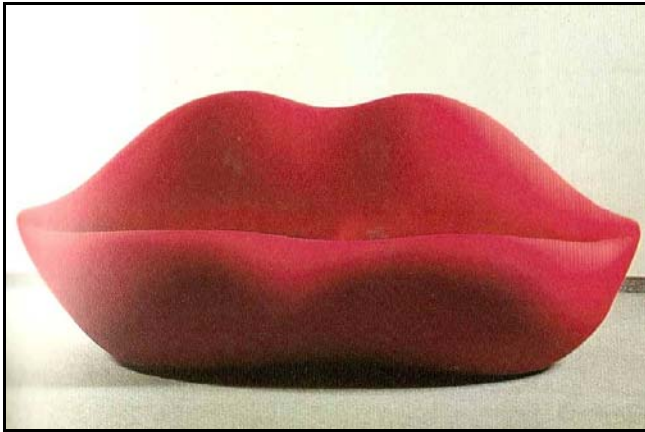
Resim 5.129. : Studio Simon tarafından üretilmiş üst tarafı kumaşla kaplanmış parlak görümlü ,geri dönüşümlü boya kutuları şeklinde kutulardan oturma elemanı.1970

Andy Warhol'un "Compbell" "Çorba kutuları" nı referans alarak yapılan bu tabureler Richard Hamilton tarafından adlandırılan oturma elemanları Pop artın birçok özelliğini örnekler. (Resim 5.129)

Resim 5.130. : Gruppo Dam tasarımı Libro oturma elemanı,1970

"Libro's" nun formu adından da anlaşılacağı üzere açık bir kitaptan esinlenmiştir. On sayfalı bir kitap görünümündeki koltuk bölümleri merkez bir elemanın etrafında sıralanmıştır ve farklı boylara göre pozisyon alabilir. İki tonlu vinil döşeme 1950'lerin kitsch mobilyalarından ilham almıştır. Resim 5.130

Resim 5.140. : Studio 65 tasarımı "Marilyn" isimli oturma elemanı ,1972

Resim 5.141. : "Ron Ron" oturma elemanı,Marion Baruch tasarımı,1972

Marilyn Monroe'dan ismini alan 65'lerin koltuğu Salvador Dali'nin 1936'da yaptığı "Mae West"e bir methiyedir ve bu Yeni Tasarım'ın ilk örneklerinden biri olarak sayılabilir. Kuruluşa karşı olan Sürrealizm 1960 ve 70'lerin Anti Tasarım hareketinde etkili olmuştur. Bu Pop tasarım ayrıca Andy Warhol'un ipek ekranlar serisinden etkilenmiştir.(Resim 5.140)

Farklı malzeme ve biçim görülen bu oturma elemanında tüylü kumaşla kaplanmış oyuncaksı bir mobilya tasarımı görülmektedir. (Resim 5.141)

Yukarıda görülen mobilyalarda dönemin farklı malzeme kullanımı,renkli plastik yüzeyler kullanıldığı veya eski kullanılmış eşyaları yeniden değerlendirerek değişik malzemeler de kullanıldığını ve farklı form arayışları içinde bulunduğu görülmektedir. 1973'de yaşanan enerji kriziyle birlikte plastik kullanımında gerileme oldu. High-tech tasarımlarla birlikte konutlarda daha çok cam ve metal görülmeye başlandı. 70'lerin sonlarında teknolojinin de gelişmesiyle fonksiyonalist mekanlar artmıştır. Buna tepki olarak post-modernizmin geliştiği de görülmektedir. Tarihsel göndermeler , mizah iç mekanlara yansımış ve mekanlar renklenmiştir.

5.4 POP ART SONRASI DÖNEM TASARIMLARI VE POP ART'IN GÜNÜMÜZE ETKİLERİ

70'li yılların sonunda hi-tech tarzı mimari geri dönmüştür. Aşırı tüketimin yaşandığı 80'li yıllar başlamıştır. Tasarım ürünlerinde paslanmaz çelik ve krom önem kazanmıştır.

5.4.1 80'li Yıllarda Mobilya Ve Mekan Tasarımı

1970'lerde akılcı ve tutucu hareketin yanında HIGH TECH gibi ilerici akımlarda gelişmiştir. Akılcı tutumu savunan modernistler biçim ve işlev arasındaki ilişkiyi savunmuştur. Castiglioni gibi tasarımcılar seri üretime uygun tasarımlar üretmişlerdir.

High tech stili ileri teknolojinin malzeme ve tekniklerinden yararlanmaktır. Janlode Norveçli Peter Opsrik gibi tasarımcılar yine malzeme ve işlevi ön plana çıkaran mobilyalar yapmaktaydılar. 1980'lerde oluşan geç modernizm hareketi zarif ve işlevsel bir stildi. Starck gibi tasarımcılar işlevsel ve seri üretime uygun mobilyalar

üretmişlerdir. Tasarımları hafif ve malzeme açısından ekonomiktir.1980’lerde ortaya çıkan Bolidiste (çok hızlı giden akımı), hız temasını işleyen bir stili benimsemiştir. Hatları akıcı ve devamlıdır. Bu yıllarda ortaya çıkan Memphis topluluğu biçim ve renkleri dilini yenileyen, oyuncaksı, canlı renklerden oluşan, çizgi romanları anımsatan tasarımlar yapmıştır. Bu topluluğu Ettore Sottsass kurmuştur. Sottsass, Casablanca ve Carlton adlı bölücü elemanlarıyla modernizmi gülünç duruma sokmuştur.

Resim 5.142.:“Carlton” Depolama Elemanı, Sottsass Tarafından Tasarlanmış. Memphis, 1982

Resim 5.143.:Robert Venturi ,“Art deco” sandalye, 1984

Bu mobilyalar uzamış hatlarıyla anti işlevsel bir özelliğe sahiptir. 1980’de post modernizm ortaya çıkmıştır. Başlıca tasarımcıları Venturi ve Andrea Branzi’ dir.

1970 ve 80’lerde zanaatın uyanışı adı altında, sanat mobilyası yeniden moda olmuştur. Eski el sanatları geleneğini yeni tasarım düşünceleriyle birleştiren Wendell Castle makine üretimi mobilyanın el işçiliği mobilya kadar iyi olamayacağını savunmaktadır. Makineyi reddeden başka bir akımda sanat yapıtı mobilyalar olmuştur. Geleneksel anlamdaki tasarım ve el sanatından farklı bir tutum içinde olan yenilikçi tasarımcılar sanatsal ağırlıklı mobilyalar yapmaktadırlar. Makineye ve sonradan dekore edilmiş yüzeylere karşı olan İsrail’li Ron Arad (d.1951), Fransız Mattia Bonetti’nin öncülük ettiği tasarımlarda, ince hatlar ve brüt birleşmeler vardır.

Resim 5.144.:Hans Hollein tasarımı Marilyn koltuğu,1984

Post modern tasarım olan “Marilyn” koltuğu Art deco ve Neoklasik koltuklarını anımsatmaktadır.

80’li yıllar Amerika ve Avrupa’da sürekli bir politik değişim ve yenilenen ekonomik yapı yıllarıydı. Mimarlık alanında büyük binalar yapıldı,iş hacminin genişlemesiyle binlerce insan çalışmaya başladı. Önceleri ihtiyaçtan kaynaklanan yüksek binalar giderek fonksiyon ve estetiğe de önem vererek prestij unsuru olmaya başladı. 1987’de yaşanan ekonomik krize kadar oldukça parlıtlı bir dönem yaşanmaktaydı.

Bu yaşananlar iç mekana da yansiyordu. 80’lerin başındaki eğlence post modern anlayışı gösteriyor ve renkli iç mekanlar ortaya çıkıyordu. Tasarım alanında post modern mimarlıktan sonra kullanılmaya başlandı. Binalara tarihi göndermeler yapılıyor, mizah içeren sembolik elemanlar kullanılıyordu. Yüzeyler renkli ve işaretimsi olarak şekilleniyordu. Mimarlıktaki tarihi elemanların bir araya gelmesi ve yeniden yorumlanması gibi özellikler gösteriyordu.

80’lerin sonlarında oluşan ekonomik kriz minimalizmin etkinlik kazanmasını sağladı. Minimalizm’in mimarlık ve tasarımdaki karşılığı ise "en az malzemeyle en yalın, en ekonomik ve en işlevsel sonuca gitmek" olarak tanımlanabilir.

Dekonstrüktif binalar bu dönemde ortaya çıktı. Zaha Hadid, Frank Gehry gibi mimarlar dekonstrüktif tasarımlar yapmışlardır.

5.4.2. 90'lı Yıllarda Mobilya Ve Mekan Tasarımı

“80’lerin sonlarına gelindiğinde aşırı tüketimin getirdiği kirlilik, tatminsizlik ile yaşam tarzı değişmeye başlamıştır. Endüstrinin getirdiği standardizasyon ve iletişimin kolaylaşması ile insan ve şehir görünümü benzeşmeye başlamış seri üretim giyinen insanlar çoğalmıştır. Bu yüzden farklı giyinme çabası başlamıştır. Etnik öğeler standart giysilerin, iç mekanların üzerinde kullanılmıştır.

1990’lar ile iç mekan ve objelerde organik tasarımlar popüler hale gelmeye başlamıştır. Bu formların üretimi bu dönemde teknoloji ile kolaylaşmıştır. İnsana uyumlu tasarımlar yapılırken biyolojiden yararlanan örnekler ortaya çıkmıştır. Philippe Starck gibi tasarımcılar da organik formlu tasarımlar yapmıştır.” (Bedük,2003)

Resim 5.145.:Philippe Starck tasarımı

WW Stool 1990

Biomorfik formu olan bu oturma elemanı tasarımında ufak arkalıği döküm alüminyum formuyla heykelsi bir görünümde dir. Doğadan hareketle tasarlanan bu mobilya filizlenen bitki kökü biçiminde tasarlanmıştır.

Doğada bulunan formlardan etkilenen ve heykelsi tasarımlar yapılmıştır.

İç mekanda organik tasarımın görünümü akıcı formların birbirini takip ederek armonik bir bütünlük oluşturduğu tasarımlar gösterir.

90'lı yıllarda bilgisayar teknolojisinin gelişmesiyle üç boyutlu simülasyonlarla mobilya için prototip yapılması gereksiz hale gelmiştir. Bilgisayarın üretim teknolojisine getirdiği kolaylıklarla seri üretim organik formlar için de uygun gelmiştir. Tasarımcı için formlar daha özgür hale gelmiştir.

Ayrıca minimalizm de 90'lı yıllarda tekrar moda olmuş insanları karmaşıklaşan hayatlarından uzaklaştırıp yalın güzellikler sağlamıştır. Tasarımda yalın zerafetin güzelliği 20.yüzyılda önem kazanmıştır.

Minimalist mobilyalar sakin ve huzurlu görünümde dirler. Tasarımlarında malzeme ve doku önemlidir bu yüzden kaliteli malzemeyle üretilirler. Malzeme ve konstrüksiyonla güzelliği yansıtılmaya çalışılır.

5.6.3 21. yüzyıl Tasarımları ve Pop Art'ın Günümüze Etkileri

80'lerin daha fonksiyonel paslanmaz çelik bakışının popülaritesi ve 90'ların ileri teknoloji bakışından sonra el yapımı ürünler yapılması duygusal tasarımlar sarkacının geri gelmesine neden olmuştur. Önceki on yıla hakim olan minimalizme cevap olarak daha ılımlı daha duygusal tasarıma benzer bir dönüş oluştu.

90'lı yıllardan sonra da minimalizm ve organik tasarımlar devam etmiş ve bunlar gelişen teknoloji ile daha kolay üretilebilir hale gelmiştir.

“21. Yüzyıl teknolojilerinin bilgi ve yoğun teknolojiler olacağı, bilginin katma değerinin en önemli faktör olarak ürün tasarımında ve üretilmesinde ön sırada yer alacağı görülmektedir. Bu çerçevede bilginin üretilmesi, bilginin ürüne dönüştürülmesi ve bilgiye ulaşım büyük önem taşımaktadır. Bilginin yarı ömrünün beş yılın altına indiği günümüzde, disiplinler arası alanlar büyük gelişmeler göstermektedir. Birçok bilgiye dayanan yeni ürünün tasarım ve üretimi çok farklı alanlarda uzmanlaşmış bilim adamlarının birlikte çalışmalarını gerektirmektedir. Sürdürülebilir kalkınma önümüzdeki yüzyılda üzerinde durulması gereken en önemli kavramlardan biridir. Tüm gelişmelerin amacının insanın refah içinde yaşaması olduğu dikkate alındığında; teknolojik gelişimin yanı sıra çevre ve enerji sorunlarının çözümlendiği bir ortam yaratılması büyük önem taşımaktadır. İnsanlığın ve toplumun refah seviyesini yükselten yeni ürün ve teknolojilerin geliştirilmesi sırasında çevrenin korunması ve kirlenmesinin önlenmesi ile enerjinin

optimum kullanımına yönelik çalışmaların ağırlıklı olarak yürütülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, çevre açısından güvenli yeni proseslerin ve ürünlerin geliştirilmesi, 21. yüzyılda araştırmaların yoğunlaşacağı bir alan olarak önümüze çıkmaktadır.

21. yüzyılın başlarında tasarım minimalizm şıklığının ve modasının 10 yılının üstesinden gelip , yenilenmeyle tamamen biçimlendirmiştir. Sonunda tasarım her zaman varolan temellerin parametresine dönmüştür. Ancak her zaman için deneyimlerin artması,yeni malzemeler ve teknolojilerle yeni bir çığır açılmıştır.

“Günümüzde bilgisayarla geliştirilmiş tasarımlar bir tuşa basarak hızlı prototip üreticisine gönderilebilmektedir. Tasarım süreçlerini hızlandırmaları bakımından bu teknolojiler sadece üretim masraflarını azaltarak üreticiye kar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda tasarımcıya deneysel çalışma için fazla özgürlük tanır. CAD/CAM ve diğer teknolojiler, tasarımcıya son derece kompleks formlar yaratabilme ve ürünleri özelleştirme esnekliği tanıyarak, ürün geliştirme sürecine şimdiden gözle görülür etkiler yapmıştır.

Tarihsel, düşsel, yeniliklere öncülük eden tasarımlar malzeme ve teknolojiyle desteklenmiş yeni tasarım bağlamında uygulanmıştır. Bugünün ışık hızıyla gelişen teknoloji avantajları tasarımın üç boyutlu fiberglas, alüminyum, kumaşlarının ve döşemesinin görüntüsünü vermektedir. Bu tasarımcı için maket yapma zorunluluğunu ortadan kaldıran önemli bir gelişme olmuştur. Estetik olarak geleceğin tasarımları organik, fütüristik, şairane, işlevsel ve modüler olacaktır. Geleceğin projeleri tamamen işlevsel ve teknolojiyi sadece tasarımı kolaylaştırmak için değil duygularında içinde olduğu tasarımlar için kullanacaktır”. (Fiell,2001)

Günümüz tasarımlarında geçmişe dönüş modası olan ingilizce adıyla “retro” tasarımlar görülmektedir. Geçmişte başarılı olmuş bir ürün yıllar sonra tekrar karşısına çıktığında kullanıcıda heyecan yaratmaktadır. Özellikle 2000’li yıllarda 60 ve 70’lerin tasarımlarını ve onların yeni modellerini sıkça görmekteyiz. İnsanoğlu, geçmişte kendinden bir şey bulduğu ürünlerin, yıllar sonra yeniden önüne gelmesini ilgiyle karşılıyor.

Bugüne kadar bu durum çoğunlukla giyim alanında kendini göstermiş, belli dönemlerde hep eski ürünler yeniden moda olmuştur. Bunu iyi değerlendiren mobilya firmaları da, geçmişte başarılı olmuş mobilya tasarımlarını yenileyerek

yeniden tüketiciye sunmayı bir fırsat olarak görerek bu tasarımları yeniden kullanıma sunmuştur. Son yıllarda geçmişte büyük başarılarla imza atmış modellerinin, tasarımcılar tarafından günümüze uyarlanması ‘moda’ haline gelmiştir. Birçok tasarımcı Retro yani geçmişe dönüş ile mirasın aynı şey olduğunu düşünürken, birçoğu bunların farklı kavramlar olduğunu dile getiriyor. Shiro Nakamura, “geçmişe dönük bir tasarımla (Retro) aracın hangi temellere dayandığının anlaşıldığını” belirtiyor. İnsanlar aldıkları şeyin bir fark yaratabileceğine inanmak istiyorlar. Geçmişin en iyi tasarımlarından bazılarını silinip yok olması ve yeniden bugünün müşterileri için dizayn edilmesi şaşırtıcı değildir. Retro olarak adlandırılan bu geçmişe dönük bakışlar sadece bir kaçış değildir. Onlar yerleşmemize, etrafımızı saran dağınıklıktan çıkmamıza yardım ederler. Teknolojinin asla insanoğlunun yerini alamayacağı konusunda güven tazelemeye ihtiyaç duyduğumuzda orada olurlar. Bunlar tasarımın evrimsel aşamasında gereklidir .Onlar geleceğe temel olan tasarımlardır. Nostalji olmadan tasarımda ilerlemek güçleşir.

Resim 5.146.:Panton Sandalyenin Çocuk İçin Tasarlanan biçmi.,Vitra

Verner Panton tarafından tek kalıp ve devamlı organik formuyla dikkat çeken 1960’ da tasarlanan bu sandalye günümüzde “Vitra” tarafından farklı renklerde ve daha küçük çocuk kullanıcıya yönelik olarak üretilmiştir.

Resim 5.147.: Space Age Talking Alarm Saati, 2000

Resim 5.148.: Ball Chair , 1962

1960 ve 70’lerin ruhunu canlı rengi, plastik malzemesi ve tulip sandalye ayaklarının formundaki ayağıyla yansıtmakla birlikte günümüz teknolojisini de kullanarak retro bir saat tasarımı olarak üretildi. Nostaljik olmasının yanında konuşarak zamanı bildirme gibi teknolojik özellikleriyle, Pop art da kullanılan canlı turuncu, beyaz veya siyah renkleriyle de sade ve dikkat çekici bir tasarım olmuştur. Erken pop art döneminde Aarnio’nun yapmış olduğu Ball chair’in formuna ait izler taşır.

Resim 5.149.:Karim Rashid Kapsule Chair., 2002

Resim 5 .150.:Şişme Strüktürlü Oturma Elemanı.,
Tasarımcı: Lomazzi&Scolarini, 1967

Karim Rashid tarafından tasarlanan çocuk versiyonu oturma elemanı Pop art dönemin şişme strüktürlü oturma elemanı olan 1967’de Lomazzi&Scolarini tarafından tasarlanan mobilyayla biçim, malzeme ve renklerin canlılığı bakımından benzer özelliktedir. Kapsule Chair enjeksiyon kalıpla resimlendirilmiş ve polipropilen malzeme kullanılmıştır.

Resim 5 .151.:Karim Rashid tasarımı
“Mr know display” adlı depolama ünitesi,

Resim 5 .152.:Ron Arad tasarımı ,Victoria ve Albert oturma elemanları, 2000

En çok amorf, plastik ürün tasarımları ile tanınan Karim Rashid son zamanlarda artan iç mekan tasarımlarıyla da dikkat çekmektedir. "Her obje tamamen geri dönüşümlü olmalı böylece çöp birikmez. Nesiller objeleri orijinal formları ile iletmek zorunda kalmazlardı. (SİZYEK, 2005) Böylece antik çağlar düşüncesi oluşmazdı. Pop art dönemini anımsatacak organik formlu, sade ve renkli tasarımları bulunmaktadır.

Bu oturma elemanları Moroso firması için 2000 yılında tasarlandı. Formundaki heykelsi kavisleriyle gösterişli bir tasarımdır, strüktür malzemesi güçlendirilmiş polyester. Metal destekleri olan bu oturma elemanında polietilen döşeme kullanılmıştır. Canlı renkte döşemesi sade ve organik formuyla Pop art ve minimalizm etkilerini taşıyan bir tasarımdır. Yumuşak, dolambaçlı ve vücudu kavrayan oturma elemanları, iki renkli plastik polimerin dönele kalıplanmasıyla yapıldılar.

“Son yıllarda , Internet’in de tasarım süreçleri üzerindeki etkisi büyüktür. Lunar Desing bu etkiyi ‘seri üretimden seri kişiselleştirmeye geçiş’ olarak tanımlanmaktadır. Bu gibi özgür ve erişilebilir iletişim teknolojilerinin gelişimi, tasarım fikirlerinin paylaşımını ve disiplinler arası çalışmayı kolaylaştırdı. Böylece

ortaya çıkan entegre süreçler, teknolojinin giderek minyatürleşmesinin bir sonucu olarak da görülebilir.

Nano teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan atomik büyüklükteki mekanik parçalar, gelecekte yakın gelecekte çok fonksiyonlu ‘akıllı’ ürünlerin tasarlanmasına etki edebilecektir. 21. yüzyılın ilerlemesiyle beraber iletişim teknolojilerinin tasarım ürünlerine giderek daha fazla entegre olması, bu teknolojilerin artık ürünün bir malzemesi (cam veya plastik gibi) olarak görülmesini sağlamaya başlamıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte ortaya çıkan bu ‘cesur yeni dünya’ vizyonuna karşın, kimi tasarımcılar (Pia Wallen gibi) düşük teknoloji süreçlerin kullanımını desteklemekte, bu süreçlerin doğaya ve çevreye en az zararlı etkiyi yapacağını iddia etmekte ve giderek artan ürün çeşitliliğine karşı bir tavır sürdürmektedirler.

Tasarımın psikolojik özellikleri giderek daha fazla dile getirilmekte, ve daha önce hiç olmadığı kadar önem kazanmaktadır. Bu konudaki genel kanı, ürünlerin ancak uzlaşmaların ve temel fonksiyonel özelliklerinin ötesine geçebildikleri takdirde ‘arzu uyandıran nesnelere’ olabileceği ve piyasa rekabetinde başarılı olabileceği yönündedir. Bu amaçla, ürünler kullanımının verdiği keyif ve formlarının güzelliği sayesinde, kullanıcılarıyla duygusal bağlantılar kurmaktadır.” (Fiell,2001)

Tasarımlardaki duygusallık, çoğu tasarımcı tarafından sadece ürünler ve kullanıcılar arasında daha güçlü ve anlamlı bağlar kurulmasını sağlayan bir araç olarak değil, aynı zamanda tasarım çözümlerini rakiplerinden ayırtmaya yarayan etkili bir yol olarak görülmektedir.

21. yüzyılda Ross Lovegrove gibi bir çok tasarımcı, yumuşak, hassas ve organik formların kullanımıyla ürünlerin duygusal çekiciliğinin artırılabilirliğini savunmaktadır. Bu gibi formların içselleştirilmiş duygusallığı derinlemesine etkileyicidir, bu etki bilinçaltı düzeyinde de gerçekleşebilir. Ürünlerin duygusal içeriğinin piyasa başarısına doğrudan etkisi olduğunu düşünürsek, burada yer alan tasarımcıların çoğunun tüketiciye sadece ‘yaşamak için nesnelere’ değil aynı zamanda ‘sevmek için nesnelere’ sağlamayı önemli bulduğu görülebilir.

Resim 5.153:BdLove Lamp oturma ve aydınlatma elemanı tasarımı
Tasarımcı Ross Lovegrove,2004

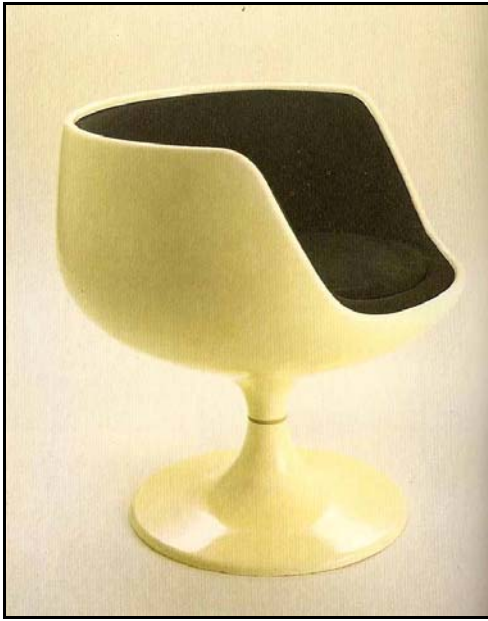
Resim 5.154: Ron Arad tasarımı “MT3” oturma elemanı tasarımı,2005

Hafif ama kuvvetli malzemelerin (karbon-fiberden yüzen betona kadar) kullanımı sonucu, daha dışavurumcu veya yapısalıcı formların ortaya çıkması beklenebilir. Giderek doğal malzemelerin özelliklerini daha iyi taklit edebilen sentetik polimerler, aynı zamanda çok daha iyi yüzey özellikleri de göstermekte, böylece yeni ürünlerin potansiyellerini arttırmaktadır. 21. yüzyılın öncü tasarımcılarından bir kısmı olan Karim Rashid, Mark Newson, Ron Arad gibi tasarımcılar ürünlerinden de incelenebileceği şekilde, bu tarz malzemelerin yenilikçi kullanımlarının öncüleri olmuştur. Öte yandan, birçok tasarımcı ileri teknoloji ürünü malzemelerin ve yöntemlerin giderek gelişeceğini ve daha erişilebilir olacağını öngörürken, kimileri de sentetiklerle çalışmanın zorluklarını dile getirmekte, bu malzemelerin her zaman en iyi sonucu vermeyebileceğini düşünmektedir.

“Yumuşak, dolambaçlı ve vücudu kavrayan oturma elemanları, iki renkli plastik polimerin dönel kalıplanmasıyla yapıldılar. Koleksiyonda yer alan koltuk, kanepeler ve sallanan sandalyeler için üç renk versiyonu düşünülmüş: dışı beyaz içi turuncu, dışı kırmızı içi siyah ve dışı lacivert içi açık mavi. Kısmen tasarım kısmen heykel

sayılabilen objeler Arad'ın sıradışı, tuhaf ve kimi zaman asi tasarımları olduğunu gösteriyor. (Resim 5.154)

Ron Arad : “Yaptığım bazı şeyler fonksiyonelliğe yönelik. Fakat ben öncelikle form ve şekle önem veririm, benim için fonksiyonellik daima bunlardan sonra gelir. Ben insanların bu nesnelere kullanıp kullanılmalarına bakmıyorum; kullandığım malzemeyle, yarattığım formla ben keşfettiğim biçimsel süreçten zevk alıyorum.Yaptığım şeylerin tasarım mı yoksa heykel mi olduğu tartışmalarıyla da ilgilenmiyorum. Bence herhangi bir obje için değerlendirme kriteri sadece ilginç, sıkıcı veya heyecan verici olması.” demektedir.

Resim 5.155.:Eero Aarnio tasarımı oturma elemanı, 1967

Resim 5.156.: “Eros,” Philippe Starck sandalyenin prototipi kartel ve fornasetti için 2005 yılında tasarlandı

Aarnio'nun 1967'de tasarladığı boyanmış alüminyum üzerine iç tarafı köpüklerle kaplanmış fiberglasla kuvvetlendirilmiş koltuk. (Resim 5.155) Tulip ayakların kullanıldığı bu tasarım rengi ve formuyla sade , dinlendirici bir tasarımdır. Bu tasarımın etkisinde olarak formu sadeleşmiş ve malzemesi farklı olarak şeffaf plastikte 2005 yılında tasarlanan “eros” adlı sandalye form olarak benzerlikler görülür. Pop Art'ın günümüze etkisinin form ve malzeme olarak devam ettiğini göstermektedir. (Resim 5.156.)

Günümüzde yeni ürünlerin kavramsallaştırılması ve planlanması sürecinde bilgiye sahip olan bireylere, tasarımcılara, odaklanılmaktadır. Bunlar, kitlelerin gerçek

ihtiyaçlarını ve düşüncelerini belirleme ve onlara cevap verme yeteneği olan; ve kararları yeni ürünlerin doğasına, başarısına, üretim stratejilerine ve piyasa trendlerine etki eden yaratıcı düşünce adamlarıdır.

Tüm bu 21.yüzyıl yani günümüz tasarımda olan gelişmeler Pop art dönemin mobilya tasarımlarına benzer izler taşımaktadır. Öncü 21. yüzyıl tasarımcıları Pop art'ın öncü mobilya tasarımcıları gibi kullanıcının psikolojisine önem vermiş ve duygusal yönden tatmin olabileceği organik ve minimalist tasarımlar yapmıştır. Kullandıkları malzemeler ve formlarında görüldüğü gibi Pop Art dönemine çoğu zaman yakın tasarımlar yapmaya devam etmektedirler. 1960 ve 70'li yıllarda teknolojinin kısıtlı olması, fakat günümüzde varolan teknolojinin gelişmesi sayesinde tasarımcılar daha özgür hale gelmiş ve daha kısa zamanda organik formlar plastik malzemelerle elde edebilmiştir.

Bunların dışında retro tasarımlar olan geçmişte başarılı olmuş tasarımlar tekrar teknolojinin sayesinde geliştirilerek veya daha hızlı üretilerek günümüze gelmiştir. Pop Art'ın retro tasarımların kullanımında önemli bir yeri olmuş "Sacco", "Buble" oturma elemanı ve bunun gibi bir çok tasarım da günümüze ulaşmıştır.

SONUÇ

Mobilya tasarımı insanların varoluşundan itibaren eylemlerini gerçekleştirmek için kullandığı önemli yeri olan bir araç olmuştur.

Çeşitli malzemeler kullanarak tasarlanan bu mobilyalar ilk çağdan günümüze farklı malzemeler ve bunların geliştirilmesiyle üretilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle uygulama yöntemleri kolaylaşmış ve malzeme seçenekleri artmıştır.

İnsanlığın savaşları mobilya tasarımına etki eden faktörlerden olmuştur. II. Dünya savaşının yıkımlarıyla 1950'li yıllar toparlanma süreci olmuştur.

Seri üretim ve kimya alanındaki gelişmelerle malzeme seçeneklerine akrilik polyester gibi malzemeler dahil olmuş ve mobilyanın biçimlenişi değişmiştir.

Mobilyada seri üretim 1960'lı yıllarda hız kazanmış ,teknolojinin ve ekonomik gelişmelerin etkisiyle organik formlu plastik malzeme kullanılan mobilyalar artmıştır.

İnsanlığın problemlerinin çözülebilmesi için bu dönemde gençlik hareketleri artmış ve 60'larda görsel canlılık sağlayan Pop art ve kısa bir süre için op-art gibi akımlar etkili olmuştur.

Teknolojinin gelişmesiyle uzayla ilgili çalışmaları hız kazanmış ve bu çalışmalar mobilya ve mekan tasarımına da etki etmiştir. 1960'larda dünyaya daha pozitif bakan bir çevrenin etkisiyle 50'li yıllara göre daha renkli tasarımlar ve form olarak organik tasarımlar yapıldı. Kadına özgü desenler, dekoratif biçimler iç mekanda ve mobilyada kullanıldı.

Uzay çağı çevresi 1960'ların sonlarında kuruldu ve teknolojinin ilerlemesiyle farklı uygulamalarla plastik malzemenin kullanıldığı mobilyalar ürettiler.

Bir tarzın karşılığı olmayan pop art , sanatsal bir akımdan çok , döneminde kendi ifadesini bulmuş bir söylem olmuştur. Sanata eklenen “pop” sıfatı popüler kelimesinden gelmiştir ve toplumdaki bir takım yüzeysel olguları kapsar.

Pop sanat Amerika'nın kültürel yapısı ve endüstriyel gelişmenin sanata yansımaları olmuştur. Pop sanatın amacı sanatlar, dönemin yaşam tarzının arasında oluşan boşluğu doldurmak olmuştur. Pop sanat popüler kültürün elemanlarını inceler ve sanatını kişisellikten arındırarak bu objeleri bir sanat ürünü olarak kullanır.

Tüketim nesnelere tüketici kültürünün gerçekleri bu sanat yapıtlarına konu olmuştur. Böylece pop sanat günlük hayatın bir parçası haline gelmiştir.

Avrupa'da ise İkinci Dünya savaşının sonunda yaşananlar pop sanatın oluşmasında etkili olmuştur. Sanatçılar teknoloji, eğlence ve kitle kültüründe gelişmenin yaşandığı bu döneme tepki gösterirler. Eleştirel özellikler taşıyan bu resimlerde bazen günlük hayatı ele alan kolajlar yaptılar bazen de tüketim ürünlerini dev heykeller haline getirerek döneme eleştirel bir bakış kazandırdılar. Pop sanat içinde bulunulan çağın popüler ve beğenilen imgelerini sıradanlaştırıp çoğaltan ,basitleştirerek bir sanat eseri haline sokan düşünce olmuştur.

Pop müzik çevreden ilham almış sosyal bir olgu olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemdeki teknolojik gelişmelerle 60'lı yılların sonunda bu alanda da pek çok yaratıcı müzik üretilmesiyle, hard- rock gibi döneme damgasını vuracak müzik türleri ortaya çıkmıştır.

Yaşam tarzının değişmesiyle günlük yaşamın karmaşasından uzaklaşmak için yeni yollar aranmıştır. Bu yüzden bu dönemde eğlence büyük yer tutmuştur. Pop art eğlence sektörünün önem kazanmasıyla eğlence sektörü ürünlerini de sanatının malzemesi olarak kullanmıştır.

Pop art döneminde reklam dünyasının da büyük gelişme gösterdiği görülür.Reklam dünyasında tüketimin artmasıyla reklam da önem kazanmıştır. Amerika reklam dünyası için başlangıç olmuştur. Radyo ile başlayan reklam sektörü sonraları televizyonda da etkili olmuştur.

Popüler kültürde eğlencenin önemli yer tutmasıyla televizyon gibi iletişim araçları kitle toplumunun hayatında vazgeçilmez olmuştur. Eğlence ve iletişim için önemli yer tutan televizyon üst bir iletişim aracı olarak insanların hayatında yer almıştır.

Sanat dallarında görülen bu gelişmeler tasarım alanında da etkili olmuştur. Artan talebi karşılamak için gelişen teknolojiden yararlanarak ucuz malzemeler kullanılmıştır.

Bu dönemde organik formlar, doğadan esinlenen desenler ,seri üretime uygun yalın mobilyalar, oyuncaksı formlarda endüstriyel tasarımlar oluştu.

Bu yıllarda, modern akıma karşı gelişmeye başlayan ve mobilyaları tüketim ürünleri gibi gören bir eğilim oluşmuştur.

Sanatta olan gelişmelere paralel olarak gençlik de ucuz, özgür, canlı renklerde mobilyalar istiyordu. Bu talebe tasarımcılar ve endüstri plastik malzemeyi tasarımlarda kullanarak cevap vermiştir.

Modernizmin sağlam yapısının değişmesine ilk etken Pop art dönemi olmuştur. Bu dönemdeki mobilyalar modüler sistemde tasarlanan mobilyaların öncüsü olmuştur.

Pop art akımının yaşandığı dönemde hippilerin ortaya çıkması, özgürlük düşüncesinin yaygın olması gibi nedenlerle daha duygusal tasarımlara yer verilmiştir.

70'li yılların ilk yarısında hippie akımıyla etnik öğeler değer kazandı. Doğadan esinlenilmiş ve organik biçimler ,duygusal tasarımlar oluşmaya başladı.

Erken 70'lerde uzayı yansıtan tasarımlar ve Pop kültürünü yansıtan tasarımlar görülmekteydi. Zemin malzemesiyle bütünleşen tasarımlar , konut yaşam alanlarında tek parçadan oluşan yaşam modülleri , renkli , desenli duvar kağıtları kullanılan iç mekanları ortaya çıkmaktaydı.

Pop art döneminde geleceğe yönelik tasarımlar yapılmıştır. Modüler, farklı fonksiyonlarda kullanılabilen, içlerinde dönemin son teknolojileri olan televizyon, müzik seti gibi ekipmanlar bulunan büyük dolaplar bulunmaktaydı.

Koltuklar ve sehpa kenarları yuvarlatılmış olarak ahşap ya da plastik malzemedan yapılmaktaydı.

Sadelik ve işlevsellik Pop kültürde varlığını korumuştur. Pop art , standardizasyonun yerini özgün ve eğlenceli, modüler tasarımlarıyla almıştır. Bunun yerine özgür renklerin ve formların kullanıldığı tasarımlar ve mobilyalar yapılmıştır.

70'lerin sonlarında mobilyada high-tech tarzı ile teknolojinin kullanılması yeniden önem kazandı. 1970'lerin sonunda post-modernizm ile Pop Art tasarımları sonlanmıştır.

80'li ve 90'lı yıllarda tasarımlarda Postmodernizm'den sonra minimalizm etkili oldu. Fonksiyon ergonomi özellikleri mobilya tasarımında önem kazandı.

Pop art mobilyalar malzeme, biçim ve renk çeşitliliği olarak 1960'lı yıllarda başlamış olmasına rağmen teknolojiyle gelişip 21. yüzyılda da etkisini sürdürebilmekte olan bir akımdır. Resim, moda, müzik, televizyon, eğlence ve tasarımda önemli gelişmelerin yaşandığı Pop art döneminde geleceğe yönelik bir çok teknolojik

yeniliğin yaşandığı dönemde ortaya çıkmasıyla çağımızda örneklerini sıkça gördüğümüz bir akım olmuştur.

21. yüzyıla gelindiğinde tasarımla birlikte teknoloji, estetik değerler, ekolojik denge mobilya tasarımıyla birlikte ele alınmıştır. Zarif tasarımlar teknoloji çağının da etkisiyle, form ve malzeme bakımından Pop art dönemin organik ve sade çizgilerine yakın özellikler göstermiştir.

Tasarımlarda organik formlar ve sıcak renklerle bu duygusallık yakalanmıştır. Günümüzde de yapılan tasarımlarda insanlığın karmaşık hayatı içinde sakin ve huzurlu olabileceği gözü yormayan , formlarda organik üslubu kabul etmiştir. Pop art döneminin sade ve organik tasarımları günümüze uyarlanmış olarak yapılmaktadır.

Pop art'ın moda, eğlence, müzik, tasarım ve resim alanlarında günümüzde etkisini sürdürmesi Pop art'ın doğduğu yıllara göre daha yüksek teknolojiler kullanarak bazen günümüzdeki mobilyaların 60'lı ve 70'li yıllardaki mobilyalarla form ve malzeme bakımından benzerlikler göstermesi günümüzde ve gelecekte önemli yer tutacağını gösterir.

Bu tasarımların ve doğadan esinlenen desenlerin etkisini güncellenerek sürdürmesi uzay çağı ile desteklenen insanların 21. yüzyılda hala ihtiyaç duyduğu duygusal ve sade tasarım görüşünün kullanılmış olmasındandır. Tüketimin etkisiyle oluşan sanat alanındaki eleştirel bakışla ortaya çıkan bu akım gelecekte de gelişen teknolojiyle tasarım alanında etkisini sürdürebilir özelliklere sahiptir.

Günümüzde Pop artın etkisinde olan tasarımlardaki duygusal ve zarif anlatımlar , çoğu tasarımcı tarafından ürünler ve kullanıcılar arasında güçlü ve anlamlı bağlar kurulmasını sağlayan bir araç olarak yer almaktadır.

1960'larda ve 70'lerde üretilen fikirlerin bugünkü mobilyalarda tasarımcılar tarafından biçim ve malzeme bakımından yenilenerek gelişen teknolojiyle, bilgisayarla üç boyutlu çizimler yapılabilmesiyle Pop Art dönemin tasarımları daha kolay uygulanabilir hale gelmiştir. Tasarımcı için bu organik formların daha kısa sürede uygulanabilmesi tasarımlarda özgürlük sağlamış ve Pop art dönemi tasarımlarının gelişerek mobilya ve endüstri tasarımında günümüzde yer almaya devam etmesini sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

Acar S., 1992, Yapı-İç Mekan Bütünlüğü İçinde Sabit Mobilyanın Çözüm Örnekleri Üzerine Bir Araştırma., Yüksek Lisans Tezi., S yf:1-8., İstanbul

Artıkoğlu P., 2006, 1950-1970 Arası Süreçte Sosyal Yaşam Ve İç Mekanın Değişenleri, Yüksek Lisans Tezi , Syf.:15 İstanbul

Arkitera., Mozaik 11 Eylül, 2003

Bayraktar G., 2004 Kitle Kültürünün Sanata Yansıması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. Marmara G.S.E , Sf:98

Bedük D., 2003, Bilgi İletişim Çağı Ve İç Mekan Tasarımı, Doktora Tezi, MSÜ, İstanbul.

Bilal D. 1998., Pop Sanat Ve Türk Resim Sanatına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ü, Sf :8-21, İstanbul

Can N., 1968, Meskenlerde Hareketli Form Ve Stilleri, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, Syf :1-15

Edirne J., Tasarımın Temel Prensipleri ve İç mimari Tasarımda Uygulama örnekleri., 2004., MSÜ, İstanbul., sf:14

Ebert F. 2002, Str. 96, Ball Chair By Eero Aarnio , 1966 , Çeviri: Berna Yavuz. 2007

Fiell C.& P., 2004. , Decorative Art 60s ., Syf: 618 , Taschen Köln

Fiell C.& P., 2006. , Decorative Art 70s ., Syf: 618 , Taschen Köln

Fiell C.& P., 2001, Designing The 21 St Century., Taschen

Fiell C.& P., 1997, 1000 Chairs., Syf: 390, 473, 492, 428, Taschen Köln

Heinmann J., 2001, 70s All American Ads, Taschen

İnternet Kaynakları

<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=450852>

http://www.eero-aarnio.com/8/Objects/Ball_Chair.htm

<http://www.designaddict.com/exhibitions/paulin/paulin2.html>,2007

<http://www.40ikindi.com/tasarim/oku.php?id=1669>

<http://www.furniturestyles.net/ancient/egyptian>

http://www.newel.com/preview_Renaissance

www.faccents.com

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=150676>

<http://www.albrightknox.org/ArtStart/IWesselmann.html>,

<http://www.georgetown.edu/faculty/irvinem/>

<http://www.albrightknox.org/ArtStart/IWesselmann.html>cev :Berna Yavuz

<http://www.saunalahti.fi/immopek/warhol/marilyn.gif>

www.art.com/asp/sp-asp/_/pd--10285729/Retroactive_I

www.spartacus.schoolnet.co.uk/gasRobe.jpg

www.georgetown.edu/faculty/irvinem/

www.joecolombo.com/inddes_index.htm

http://www.joecolombo.com/inddes_index.htm

<http://www.designboom.com/history/>

<http://www.colani.ch/frame.htm>

<http://80.87.131.158/design/verner-panton>

<http://www.designaddict.com/exhibitions/paulin/paulin2.html>

<http://www.designaddict.com/>

www.Eero-Aarnio.Com/38/Objects/Tipi.Htm

www.eero-aarnio.com/25/Objects/Tomato_Chair

http://www.eero-aarnio.com/8/Objects/Ball_Chair.htm, çeviren: Berna Yavuz
www.tweakmedia.com/evo/ball-chair/ball-chair.jpg
<http://www.arkitera.com/v1/uruntanitimi/aarnio/index.htm>
http://www.steeldomus.com/img/b_a_dining_table
http://www.artdecor.com.tr/mimari/00396/imperiaflex_0_6_0.jpg.php
http://www.greatbuildings.com/buildings/TWA_at_New_York.html
http://www.artdecor.com.tr/mimari/00396/imperiaflex_0_6_0.jpg.php
<http://www.arkitera.com/v1/uruntanitimi/aarnio/index.htm>
<http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://>
<http://www.karimrashid.com/>
<http://www.40ikindi.com/tasarim/oku.php?id=1669>
<http://www.dexigner.com/urun/haberler-g5203.html1/9/2005>

İrez F., 2004, Art Nouveau ve Art Deco Mobilyalar, Antik Dekor, Mayıs 2001-06-12, s:85

İpşiroğlu, N.-Mazhar, 1993, Sanatta Devrim, Remzi Kitabevi, İstanbul, sf:73

Onur S.,2000, Mobilya Biçimlenişine Etki Eden Faktörler Ve Tasarımcı Kullanıcı Faktörü Üzerine Bir Yöntem Önerisi , MSÜ, Doktora tezi, Syf: 44-50,. İstanbul

Ökem H. Selim, Ocak 1998, Minimal Konutlarda Mobilya Tasarımı Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü .

Sizyek G., Özler Levent , 31/8/2005 , Mt3 By Ron Arad , Makale

Sözen M., Tanyeli Uğur., 1996, Sanat Kavramı Ve Terimleri Sözlüğü., Sf:193, Remzi Kitabevi

Söğüt A., 2004, Oturma Elemanlarının Tasarımında Stüktür ve Yüzey Kaplama malzemesinin Biçime Etkisi, Sanatta Yeterlilik Tezi, M.S.Ü, İstanbul

Stirling S.& Butler A , 1994,., Sanat Kitabı Sf: 206, Yem Yayın

Tansal İ.,1995,XIX.yüzyıl batı Sanatında Mobilya Üslupları,Yüksek Lisans Tezi, MSÜ, Syf 1-7,.İstanbul

Ulaş B. Gizem , 2002.,İç Mekan Renk Düzenlemeleri ,Yüksek lisans tezi -İstanbul – Şubat

Yaylalı H., 1999,Pop art Hareketi, Art Decor sayı:74 .,Mayıs, Makale

Yılmaz A., 2006, Dünden Bugüne Mobilya Tasarımı Ve Teknolojisi., Sf:108,Scala Yayınevi

ÖZGEÇMİŞ:

11 Haziran 1982'de İzmir'de doğdu.

İlk ve orta öğrenimini sırasıyla Söke Sıdıka İlkokulu, Ortaokulu Söke Lisesinde, Liseyi İzmir Işlay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde tamamladı, 2000 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümüne girdi, 2005 yılında mezun oldu. 2005 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalında yüksek lisansa başladı.

2003 - 2005 yılları arasında çeşitli büro ve şantiyelerde iç mimar olarak çalışmalarını sürdürdü. Halen 2005 yılında göreve başladığı Haliç Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nde Araştırma Görevlisi Kadrosunda görevine devam etmektedir.

